ספר

חיי מוהר"ן

חלק שני

ונקרא בשם

שבחי מהר"ן

הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תש"ע

הוא רבינו הקדוש החדש הגדול בענקים בוגיעה קדישה חור החורות רבן של כל ישראל נחל נובע מקור חכמה חיים אלהים וכו' מ' ר' **נחמן** זצוק"ל בעהמ"ח ספרי **לקוטי מוהר"ן** וס' **המדות וסיפורי מעשיות** ושוד שחרי חיבורים והמה בכתובים נכד קדוש עליון וכו' מ' ר' **נחמן האריד'ענקער** ז"ל בן וכד להתנא החלקי קדוש ישראל וכו' וכו' מ' ר' **ישראל בעש"ט** זצוק"ל זכותם יגן עליו ועל כל ישראל אמן :

בזה הספר יסופר מעט מעשים יגיעתו וטרחתו בעבודת הש"י במסירת נפש עצום ונפלא מימי ילדותו עד הסתלקותו עד זוכה לחיות חיים אמתיים חיים הנקראים חיים באמת. ומעט משיחותיו הק'אשר נשמע מפיו הקדוש והעתיק אשר עברו עליו כאשר עיניך תחזינה מישרים.

לפרט **זה ינחמנו ממעשינו** נפ"ק

הובא לבית הדפוס ע"י הוות"ק וכו' מהור"ר **אברהם יהושע העשיל דראקר** נ"י.

Chaje Muran.
Verläger Abracham Drucker.
Gedbuckt bei Carl Budweiser in Lemberg.
1874.

הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תש"ע

שיר ידידות לכבוד מורינו ורבינו

נמצא באמתחת של אחד מאנ"ש

שיר זה בספירים יסדתיו . לכבוד חדמו"ר רפדתיו. חין כבוד חלח מכבוד תורותיו כבדתיו . זעיר משם זעיר משם קבלתיו . כי מעולם מקלת שבחו להיות על לשוני ממדתיו. יגעתיו ומלחתיו שמרתיו ולח חבדתיו :

למנצח חשר לנגח ינגח . במזמור שיר בנגינות חנגח
לפנצח למדתו נגח . כחשר פיו פנח . החני לח נגחתי
נגחתי וחנגח :

על כן **נחמן** בשם יקרח בפנח . כי מגחם ויניח
לנגח . מעורר המחרף ברגח :

שושנים שפתותיו מעשה רוקח . כקטורת סמים לריח
ניחוח . עלת נפש במתק יפנח :

לבני תמותה יתיר קוח . לחין חונים יתן כח . לדלת
עם החרץ היה ממוח :

קרח מחבדון כתמר יפריח . חעלת ירבעם ירפח וימריח
חוסיו משחול יוליח ומתמתית ינים :

פוש יך חל עשוקים למלעם מפח . בחכמה משפע חת
חוליס ועם מכמיס התוכח . חושב מחשבות
לבל ידח מדח :

שיר פשוט יכפיל ישלם וירבע בגון וילוח . עלי ע"שו"ר
יע"ל"ה ל"ע"ב לחור לח ומלוחמח . לחלק גמול
ליסרים לעת חיי נלח :

ידידות חורותיו הופיע והזריח . עלי תלמידו הק'
נת"ן והניח . ויגח עליו חת הרוח :

רחש לבב חנוס ממנו לח התכחם . בניעוע שפתיס
הכיר לחם .

לבי ומלפוניס ממנו לח חכחם . להודות לפניו חמהר
וחחים . . . .

דבר חיס ועלתו יבין וירחם . כי פלח יועץ הוח ונבון
לחם . . . .

טוב הוח ומגיל מוסיו מעלת נחם . יריביו עליו
בדו כזב וכחם :

אומר לחביע עלי מתחיל ונומר **אומר** ונומר לח
יכבה חשו ויגמר . לך יהי עולה ומתמר :

אני הטני הדלכה המסורר . בחבק רגליו חיחל להתעפר
לו כעפר תחת רגליו להתפורר :

מעשי הטובים יבדר ויהדר . והרעים יכפר וינדר לרי
נפשי יעקר וימגר . . . .

למלך חמתו יעטור . בעדי יעתיר ויפציר . כל חמתו
עלי לח יעיר :

לשוני חלמד תמיד לומר . חיני יודע שבחו לגמור
בלחם חרחם כעטיים בכומר :

עט טופרת וברזל וגיפורן שמיר נערוך לחקוק על לב
קשה כלור . דברי תורתו חשר גלה וחמר :

סופר נעדי חיס להדריכו בחורמות יסר . מכחו יתן
בעדו שומר וכופר . להוליח ממסגר חסיר בכופר :

מהיר במלחכת מקדם והעיר . לפני מלכים יתיצב
לשחול ולהעיר . מה זה ידעתם ומה זה השגתם
מחור הבהיר . . . . .

יפיפית יפיפית כי בעינך מלך ביופיו חזית . עיניו
נתן לך כי לדיק חתה . חרץ מרחקים בעיניך
רחית .

מבני עליה נתעלית . כי בן יקיר חתה . ועבודת עבד
עבדת :

אדם לשבת על הכסח נהיית . . חת חדוניך בשתי
עולמות כבדת . משפע לבחי עולם תמן חתה :

הוצק שמן רחש על רחשך חשר קדשת . התגדלת
והתרוממת ונתכבדת . כי חותם ברית קודש
שמרת ונטרת :

חן בעיני כל נשחתה . כי בתפלתך לכל השפעת
לעלוונים ותחתונים מלוה והייח . בכן כל עז פניס
במבטך הפללת :

בשפתיך רבים רעית . ומרעים טובים עשית כי
לדיק חתה :

עך כן בחכמתך היכל קודם בנית . בירושלים לך יחמר
קדוש חתה . בבית וחומה יד ושם קנית :

כן בקודש שיחותיך חשר שמת . כבלמוד תורתך פה
לחלס התרת . ובעלי תרופותיך פה עקרות התרת

ברכך מבניס חשר כן הולדת . ושמות מגוחלחות להס
המשכת . כבני רחביה למעלה רבית . לך מחטחי
הדור חותם לח נדלת :

אלקים ירחת חליפות השחרת . חכמות חשר בפיך
דברת . ותבונות חשר בלבבך הנית : גם בעות
מחוטבות למח דוד בהס נטעת :

לעולם העליון עלית . בלורר החייס נלרת . חכמתך
לחריך ברכה השחרת . לתלמידך הק' חשר
נתן לך ובחרת . ובזה חתה כלה מתה :

וכדוד מלך ישרחל מי וקייס חתה **נחל** נובע מקור
חכמה יפוצו מוחה מעייניתך **חיים** חרוכים חיים עוביס
חיים נלחיים חיית כל ימיך :

מדרגא לדרגה עלית בכל פעמי רגליך כל העולם
כולו לכף זכות הכרעת בכל פסיעותך :

נטע נעמן נטעת בתוכנו זרע קודש יונחי חלך היקריס
ותלמידך הק' וחידושי תורותיך :

יהי' שלום בחילך שלוה בארמנותיך:

(דברים רבים מענין זה נדפסו כבר בהשיחות שאחר הסיפורי מעשיות ע"ש ובבאן הובאו רק איזה דברים שלא נדפסו עדיין.

(ח) **סיפר** ר"ל שמחר רבינו ז"ל שטוב היה שיהיה לחיה בשר סוסים שיסע בכל פעם עם בני הנעורים לתוך חיקה יער וכיוצא ושם ידברו ירחת שמים ויסי' להם התבודדות וכו'. כי בשדה ויער טוב מאד להתבודדות וסיפר לז מענין הנסיעות בימי הנעורים שהיה רגיל ליקח סוס מבית חותנו ורכב על הסוס לחיקה יער ושם ירד מהסוס וקשרו לחיקה חילן והוא הלך לתוך היער לעשות לת שלו ושתבודד שם כדרכו. וכשה פעמים התיר עלמו הסוס ונרח למקומו לבית הותנו וכשרלו שם שהסוס בת לבדו היו דואגים ומתפחדים מאד כי לחמרו שבוודאי נפל מהסוס ח"ו. וכשה פעמים נפלו עליו גשמים גדולים בעת שהיה ביער ואח"כ בת לביתו שעה בלילה לו יותר. ושמעתי מפיו הק' כ"פ שהעיקר תלוי רק בזיעות ועבודות וכו' ועי"ז יכול כל אדם לבת למדריגות גדולות וכו' ואמר לני יכול לעשות היה כשר שקורינ'יטר יוד כמוני ממש:

(ט) **שמעתי** מאחד ששמע מרבינו ז"ל שסיפר לו מעשה הקדושה שלו בילדותו שבהיותו ילד קטן רגה להיות ירת שמים והיה חפץ לקבל שבת בקדושה גדול' כראוי והלך למרחץ וטבל בזריזות שיוך לאחר חצות היד וילה מטבילה ובת לביתו ולבש בגדי שבת ובבים לביהמ"ד והלך לגה ואגה ורגה להמשיך עליו קדושת שבת ונשמה יתירה והיה חפץ לרחות היזה דבר חק לה רחה כלל. והיה מתגעגע מאד לרחות. ובתוך זה התחילו לבנות הבשים לבהמי"ד ובת היזה היש תשוב ועמד על (השטענדיר) שלו והתחיל לומר שיר השירים והלך הוא ז"ל והבניט רחשו למטה בתוך השטענדיר ומחמת שהיה עדיין ילד קטן לת הקפידו עליו והוא היה יושב שם והתחיל לבכות ובכה מאד בדמעות שלים כמה שעות עד הערב עד שעיניו עלו נפוחות (שקורין גישוואלן) ואח"כ פתח ת עיניו ונדמה לו כאילו הוא רואה היזה חור מחמת שבכר כדלקו הערות ועיניו היו סתומים כל כך בבכיה וזת נתקרר דעתו קלת וכל זה היה בקטנותו ממש כמדומי שאמר שהיה לז בן שבה שנים:

(י) **אמר** אחי הייתי מבקש ומתפלל מאד שיזמין לי הש"ת נסיון כי הייתי תקיף בדעתי הש לז שתעשה אותי משוגע לגמל הש הוא בשכלו וכו':

(יא) **אמר** הש לז שמעתי מפורש בדרז"ל בפירוש שהפסוק לומר גילה בעיגה דשיעגה הייתי חומר ניבע"ד וחיני מבין כלל המעשיות שבמהיש בדרז"ל מתהיש ותמורתיש שהיה קשה וכבד בעיניהם מאד תחוה זו כמובא כמה מעשיות בגמרא כי אילי חיגו כלום כלל כלל לז וחיגו נחשב אילי לנסיון כלל ובודאי יש סוד במה שבמהיש בתורה שתחוה זו היא נסיון כי בחמת חיגו נסיון כלל. ומי שיודע מעט מגדולת הבורא ית' כ"ש כי חני ידעתי כי גדול ה' חני ידעתי דייקא חיגו נחשב לנסיון כלל וחין חילוק חצלי בין זכר לנקבה חני רואה התחוה כמו שחני רואה חותך. היה לי נסיונות חין מספר. אך חיגו נסיון כלל אך בעת שהיה נסיון היה לו ג"כ כמה נסיונות:

(יב) **לענין** שבירת תחוות ומדות רעות לגמרי בתכלית הביטול שהתפחר ח"ש שזכה לזה אמר רבינו ז"ל שיש לדקים שבברו התחוות אך הוא כמו עור שמעבדין אותו ואע"פ שמעובד העור אך נשאר בו קלת ריח שהיגו טוב כמו כן הנמשל שיש שבברו התחוות אבל עדיין נשאר קלת שמץ מהש ועדיין התחוות כרוכים אחריהש במקלת גם אמר כבר שאריכין לנקות הגוף מתחוות כמו שמעבדין העור ומהפכין אותו כך צריך שיהיה הגוף נקי ומעובד לגמרי מתחוות עד שממנו יהיו יכולין להפכו ולרחות שהוא נקי לגמרי מכל התחוות והמדות רעות ולז נמצא בו קום שמץ וריח כלל מקום תחוה ומדה רעה שבעולם. ורבינו ז"ל היה מופלא לגמרי מכל התחוות והמדות רעות ולז נשאר בו קום שמץ כלל מקום מדה רעה וקום תחוה בעולם וכל זה זכה בילדותו קודם שהתחיל ליכך בהשגות גבוהות והרבה זמן קודם שנסע לא"י. אך אח"כ זכה לעלות ממעלה למעלה וממדריגה למדריגה עד שעלה למקום שעלה וזכה למה שזכה למדריגה עליונה שא"א לדבר מזה כלל:

(ולו) **אמר** מהנגלות שלי אין אתם לריכים ללמוד היינו אעפ"י שכפי אתם רואין ממני מדמה לכם שאני ע"פ רוב בעבודת אין אתם לריכים ללמוד מזה. רק להיות בשמחה תמיד כי הוא אתם מדמים עלמיכם חלי בכל הדברים לעשות כמוני. גם בחמת חני בשמחה. גם מחמת שאני לריך תמיד לפנות הדרך במקום שהיה תוהו ומדבר לעשות שם דרך לקלן משם כל המעכבים שם את הדרך. ולריכים לקלן שם חלנות הגדילים שם מחלפים שניש ולהיות הולך ושוב אנה ואנה לקלן ולחזור ולקלן כדי שיהיה הדרך כבושה לרבים שיוכלו רבים לילך בחותו הדרך ומחמת יגיעות כחלו הוא בדאגה ע"פ רוב. ואמר לז שגם ר' שמעון שייך לזה היינו לבחינת פיגוי הדרך:

(ז) **גם** כבר שמעתו שמחמת שמשפחתו בהה ממלכות בית דוד כידוע להעולם. ע"כ ע"פ הרוב הש הולכים בלב שבר וחין רגילים בשיש שוחקות. כי דהמע"ה יסד ספר תהלים שרובו הוא דברי כבושים היולחים מלב שבר כי כל דבריו הש רק לעקות ותחנונים בלב שבר מאד. ע"כ גם זרעו עתה ים להש לב שבר ע"פ הרוב. כי גם הרב ר' ברוך חין רגיל בשיש שוחקות ולב שמח. רק בלב שבר. אבל אנו מוהרים להיות בשמחה תמיד.

(ח) **סיפר** שבימי ילדותו כשהיה סועד סעודתו. היה אח"כ נותן שבח והודיה להש"ת בלשון

חשכמו על כל סדר אכילתו. ולא היה מסתפק עצמו בברכת המזון שהיה מברך. רק מעצמו נתן שבח והודיה להש"ת בלשון חשכמו על כל סדר אכילתו שנתנו לו בחותו היום. כגון שהיו נותנין לו מתאלה מעט יין שרף ותיכה לעקין. וחח"כ נגון שקודם האכילה וכו' וכיוצא בזה כל סדר הסעודה. היה מסדר שבח והודיה להש"ת על כל דבר ודבר בפרט:

(ט) **א"ה** שמעתי שפ"ח דחקה חותו חמו הצדקת ז"ל בחשר שהעולם מצחין חותו וחומרים עליו גדולות כחלה. ע"כ יחמר לה לה ב"כ ויספר לה מה מדרינתו בעבודת ה'. השיב לה מה חומר לך חני סר מרע בחמת. חיך בין חיין לחמתיר סר מרע עוד שמעתי מהר"ר נפתלי ז"ל שפ"ח שחלה חותו חמו למה חינו דוחק חת עצמו לחכול קצת כי במה יחיה. והשיב לה. חני מי שעשין רק עם החכמה תחיה חת בעלים. וחמר לה עוד יש חצלי חנשים כחלו שיודעים דברים כחלו שיכולים לחיות בשם בלח חכילה ושתיה (פשוט דר"ל חפילו חם יחכלו מעט דמעט בחכלית המעוט יכולים לחיות בזה כי עיקר חיותם הוח ממזון רוחני וכמובח גם בזוה"ק):

(יד) **שמעתי** מפי הר"ר נתן ז"ל שחחר שחמר רבינו ז"ל מחמר תעיתי כסה חובד כו' חמר לו זה הענין הוח ההתבודדות שלו בעתים הללו: עמוד והתבונן על גודל עמוחתו ופשיטות ותמימות של עבודתו הק' כל ימי חייו. שחפש"י שזכה למה שזכה. חעפ"י היה התפלה והתבודדות שלו בינו לבין קונו ברוח נמוכה ולב נשבר כזה: עוד שמעתי ממנו ז"ל. שפ"ח שחל חותו חחד מבני הגעורים הקטנים חיך להתבודד ולימד חותו לומר לפני הש"ת רבש"ע רחם עלי וכו' כי היתכן שיעברו ימי בהבל כזה וכי בשביל כך נולדתי. (וכל"ח כי היתכן חז סע זחל מיר חזוי חווענק נעהין דיה וועלט בין חיך דען פין דעסע וועגען בחשחפין גיווחרען וכו') חח"כ בחיזה עמד זה החים חחר כחלי רבינו ז"ל ושמע שרבינו ז"ל בעצמו ספך חת לבו לפני הש"ת בדיבורים כחלו:

(טו) **שמעתי** שפ"ח היה חים חחד מחכ"ם קובל לפניו מחד על חסרון פרנסתו. ח"ל רבינו ז"ל חיני יודע חיך יש לכם לב כזה לבלבל חותי בהבלי עוה"ז. הלח חני דומה כמי שהולך יומם ולילה במדבר וחותר ומבקש לעשות ממדבר ישוב. כי בכל חחד מכם בלבו מדבר שממה מחין יושב. וחין שם מדור לשכינה וחני חותר ומבקש בכל עת לעשות חיזה תיקון ומקום בלבבכם להיות שם מדור לשכינה. הלח כמה יגיעות לריכין לעשות מחילין סרק עד שקורין דעמד לעשות ממנו כלים יפים ורחוייס לתממים חדם. כמה יגיעות לריכין לזה עד שמסתיין חותו ומנסרין חותו ומתקנין חותו במעלר ובשחר כלים הלריכין לזה. כמו כן ממש יגיעות כחלו לריך חני לייגע חת עלמי עם כל חחד מכם לעשות עמו חיזה תיקון. וחתם מבלבלין חותי בהבלים כחלה. שמעתי שהעבודה שלו וקדושתו המורחה והירחה שהיתה על פניו בליל שבת קודם ובפרט בימי געורין היה עד בלי שיעור וערך כלל. ופ"ח נטל חת ידיו וברך ברכת המוליח בפעודת ליל שבת קודם וגם כל המסובין על שלחנו ברכו ברכת המוליח וחכלו חת פתם. ותיקף חחר שחכל פרוסת המוליח עלה במחשבתו לנקום שעלה והתדבק בו יתב' בדביקות גדול ובירחה גורחה ובב בשתיקה ובעיניס פקוחות ובדביקות עלום ונפלח כל הלילה ולח הוסיפו שום מחכל על השלחן כי בשלשו מפניו מחד והיו מתיירחין לבלבל חותו ובתוך כך החיר השחר ותנן החמה וברכו ברכת המזון וגפטרו מעל השלחן. ופעם חחת בימי געורין בח חלין חמיו הר"ר יחיחל ז"ל על שבת ורחה חת הסיהגה שלו בליל שבת והוטב בעיני: ובפעודת שחרית היו מספרין העולם לפניו ז"ל חיזה שיחות חולין ולח הוטב הדבר בעיני הר"ר יחיחל ובמולחי שבת נכנס לחדרו של רבינו ז"ל ודיבר עמו מזה. וח"ל רבינו ז"ל החתם זוכר כל הסיפורים שהיו על השלחן בשחרית ולח היה זוכר חת כולם וח"ל רז"ל חני זוכר חת כולם והלך ועלה חת הדלת של חדרו והתחיל לספר לפניו כל הסיפורים ולהסביר לו קצת מה היה ענייני ודיבר עמו עד חיזה שעות של היום והחלומות היו שתומים וחח"כ הביט על המרחה שעות ורחה שהגיע זמן ק"ש של שחרית מכבר והפסיק הדיבור. והלך הר"ר יחיחל ממנו בבכיה גדולה ובנענועים גדולים ובהתעוררות נפלח עד שעברו כמה ימים שלח היה יכול לחכול ולח ליטן וכו' רק יש בבכיות גדולות מחמת גודל התשוקה והנענועים והתעוררות נפלח שנתעורר חז מדברי רבינו ז"ל ומחז נתקרב חל רבינו ז"ל בהתקרבות חמתי עלום ונפלח מחד:

גדולות נוראות השגתו

גם מענין זה מבואר כבר הרבה בהשיחות שנדפסו ובבאן לא הובא רק מה שלא נדפס עדיין.

(ח) **שמעתי** בשמו שחמר מתי ים לי התגודלות ותמר שבשבת שכל העולם בוקעים סביבו והוח יושב בתוכם חז ים לו התגודלות. כי הוח יכול לבעוק בקול דממה דקה וקולו בשמע מסוף העולם ועד סופו. וגם לחכלי שמעתי מפיו הק' בענין שים לו קול דממה דקה שיכול לעמוד בין הבשם והחוץ לחבשים ולבעוק בקול דממה דקה מסוף העולם ועד סופו וכל החבשים סביבו לח ישמעו כלל. וכן לענין ריקודין לחר שבשבתית יושב בין העולם הוח יכול לרקד ריקוד נפלח מחד וגם פ"ח שמעתי בשמי שחמר בשבת יושב בין העולם לחי דומה לחי שכל העולם שומעי' סביבו והוח מרקד מחד ובתוך כך בחו כלי זמר של תיתונה. ח"ל בחיזה זמן דיבר עמו וגילה גם לנו קלת ענין זה שיכול לבעוד בין חבשים ולבשוק בקול דממה דקה וכו' כמבואר בח"ח.

(ג) **בענין** שיכול לבעוד חבחבשבייח ולבוחר הבדר להקיסר בעלמו וכו'. ולחמר חז שזה מה שחרם רוחים שלפעמי' לחי כותב לחיה דבר ומרוך. לח"ל שולח הדבר ע"י הענין ורבש"ע רוצה קלת מזה בזוהר וכו':

(ג) **בענין** מילי דעלמח ומילי מילי דשטותח שיכולין הלדיקים הגדולים להבליח חותן לדבורי' ולעבוד בשפוריהם מביניהם של כול עבודה גדולה וכמו שמובן קלת מהדברי' והנהגות שמספרים מהבעש"ט ז"ל ומחזור לדיקים טורחי' שהיו בדורות הסמוכי' וגם בזוה"ק מרומז קלת מענין זה כמובח שם על רב המכוכח שבח

שהיה

שהיה מסדר הלת פירקי מילי דשטותא • לגבל הפלגת גדולת מחשבתו ושלם קדושתו והשגתו שהיה לרגיטו ז"ל נעגין זה נעגין סיפורי שיחות קולין וכו' היה מופלג וכשגב מלך וקלת היה מוכן ומרומז למי שזכה להבוד לבניו ולדבר עמו . כי כל הסיפורים שיש בעולם וכו' מספרין העולי הכל היה נת לפניו וגם כל המעשיות מספרין העולי וכל המעשיות הנלפפים הכל היה לפניו והיה חפץ נכל פעם שיספרו לפניו מדשות מעסקי העולי כי היה יכול להעלות ולעשות עצומה טורחה ועלמת מלך נכל הסיפורי שבעולם • ומי שזכה לעמוד לפניו נקביעות תמיד שלא היה מי שיגיע עניני הנהגותיו הפלו כטיפה מן הים . תמיד כ"כ היה חפצר להגין חיזה רמז נעלמה עד היכן מגיע סוד שיחתו נעסקי העולם ונפילי דשטותא . כי כמה פעמים זכיתי לשמוע תורה נפלאה מעין השיחה והסיפורים שסיפרנו עמו מקודם . ות"ל לנאר כל זה נכתב ונענין השיחה והסיפור עמו שיחת חולין ומי שזכה לעמוד לפניו רחה זה קיצור נפלאים ונוראות וכמה וכמה לירופי שכתגלו עי"ז מלבד הנסתרות • כי לא גילה לפילו כטעם מן הים כי היה סתום ונעלם מלך נתכלית ההעלם . ונעדין חורו הגדול סתום ונעלם מלך מן העולם על שיגיע מגיע לדקיקו כ"כ מי יבינו גדולתו ותפארתו . וניותר ויותר קודם הסתלקותו כשנת מלעמנריג עד שנסתלק שהיה מלך שי שכים ויותר שלו היה לו החולשת הכבד שלו . וז היו מספרין לפניו יותר ויותר מעסקי העולי • וניקש שיספרו לפניו נכל פעם מדשות . ואמר שיגיעו יודע מלך לפשר לחיות נלא חדשות • והיה דרכו ע"פ רוב שרוב היום היה סגור ומסוגר . ומק"ו היה מדבר עם העולם הן מה שהיה נריך לחיה לדם לדבר עמו לחיה עלה נחיה עסק ונפרט עצות נירחת שיש ונעבודת ה' שזה היה רוב עסקו עם מקורביו והן אחר שיחות וסיפורי' כל מה שמדעון לתוך פיהו • ורוב רוב היה נת מתוך השיח' הנ"ל לשיחות נפלאות של תורה ותפלה ר"ת ודרכו היה תמיד שתפילה כשהיה מדבר עם כני דלם שיחות חולין היה רגלו ורוב גופו מרתתין מלך . והיה רגלו מדשנע ממש מלך וכשהיה נסמך על השולחן היה השולחן עם כל אשר עליהם הנסמכי' על השולחן ג"כ מרתתין מחמתו כי היה רגלו וגופו מרתת ומדשנע תמיד . ומי שלא זכה לרחות הירחה שהי' מוכרת על פניו תמיד לא רחה ירחה מעולם • והיה עליו כל מיני חן שבעולם . והיה מלא ירחה וחכמה וקדושה נפלאה ומרחה נכל חבר וחבר • והיה מופשט מכל המדות והתחוות רעות נתכלית הפשיטות • ובתכלית הביטול שלא לעות חבוני לשבר כלל חבר לא כמלא דשמתו נעולם כלל והיה חיזוק נפלא ונורא מלך מה שאין הפה יכול לדבר והלב לחשוב :

(ג) פ"א סיפר דניטו ז"ל לפניו נדרך קובלכא על גודל היסורים שיש לו שאמר שהוא מוכרח לחשוב נמחשבתו נכל יום את נלעם נתוך תפילתו . ולא סיפר יותר . והמובן מדברו נשיחות שהוא צריך נכל יום נשעת התפלה להכניע את נלעם הרשע לנטל טומאתו מן העולם :

(ד) **שמעתי** מפיו הק' ניטי קדוכה תקס"ג ענה ואמר לניטי חילן נתה ונפלת מלך עם ענפים נפלאים מלך ולמעלה לניטי מוכן נתרן שפת :

(ה) פ"א היה חלמו מקומתו ר' ליב מלחברחווכע וכפטר ממנו וקיבל רשות כבהוג ענה ואמר ים לי את בקרי־מיטעלק לחזק זיך גריסין ואנט לוי זיך החט חין טלטין ווחס חזו לחיזוק וכו' חס הייתי רוצה לגלות מלתי היו כל העול' רן לחדרי חך שהיו רוצה . וכן פ"א שמעתי ממנו בעלמו ז"ל שאמר נרחת היא הלח לחם יודעי' מהות העולם עתה הלח חם לח היה עולם כזה הייתי חיזוק כלומר שחם לח היה נשיחות ושוניות של מעשי העול' שבעזה מעלילין ומסתירין חותו כל כך היו הכל רוחין הפלגת נורחות שלו שהוא חיזוק נפלא נורח ונשגב :

(ו) פ"א יבא יפך עם הרב הקדוש המגיד מטירהחלוביב כמלומה שהיה נסעודה שלישית של שבת והפס בזקנו של המגיד הנ"ל

בית

נדרך קיבה ואמר לו חיזוק כמוני עדיין לא היה בעולם (ר"ה אל תתלת כי הלא הי' התנות ומשרע"ה וכו' וכו' כי מי יוכל להבין כוונתו הק' בזה ובפשיטות י"ל דר"ל שחיזוק מורח ונשגב כזה ובחופן בזה והתגלו כזה והבטלפה כזאת וכן כל כיוצא בזה בוודאי עדיין לא היה בעולם : (ו) פ"א אמר העולם היו נריכין להתעתיר הרבה עוברי כי העולם הם נריכים חותי מלך מלך כי בעולם אין יכולין להיות בלעדי כלל :

(ז) **אמר** נקריבינטשלק עוד יאמרו ניטים הנאים מע וועט מאכל אזגן חיי אח לאכם גוועלן ת ר' נאמן כי יתבעגעו מלך אמרי גם אמר אב מים הנאים יהיה קיזוק גדול על אלקו עליו ויאמרו נדרך תמיה . על זה היו חולקים נאמריהם גם אמר שבשילוקו על אחד יאמרו הלא גם עליו היו חולקים כלומר ע"כ אין רחיה מן מחלוקת :

(ח) **אמר** חותי נריכים כל העולם לא מבעיא לאם כי אחם יודעי' בעלמיכם אין לאם נריכי' חותי חלא אפילו כל הלדיקים נריכים חותי כי גם הם נריכים להקזיר חותם לחושב • וגם אפילו חו"ה נריכין חותי • אך דו לעבד להיות כרצו •

(ט) **כשנסע** לנאווריטש נהיותו יושב על השולה אמר יש ל לא יהי להקזיר כל העולם כולו לחושב ולא נלבד מכשים פשוטים אלא אפילו נדיקים וחכמי גדולים אלי יכול להקזיר לחושב כי גם הלדיקים נריכים להקזירם לחושב ולא מבעיא ישראל קדושים אלא כל האומות העולם כולם אלי יכול להקזירם להש"ת והייתי יכול להוליכם סמוך לדת ישראל . אך דו לעבד להיות כרצו •

(י) **אמר** שאלו הרעות אינו שום עבודה אלו ועיקר העבודה והגיעה אלו היא נחינת השוב . כלומר כי נעבודת ה' יש נחינת רצון ושוב וחלת הבחינה היא לאל כל לדם לפילו לאל כל הפעות שבפשוטים כי כל לדם מחעורר למעשים לעבודתו ית' נפרט נשעת התפלה שלפעמים מתלבב לנו אלא ואומר אח' דיבורי' נתחלהנות גדול וחלת הבחינה היא בחינת רצון.ות"כ נפסק התעוררות והתלהבות ולא נשאר לו רק הרגישו חה נחינת ושוב . ואל רוב נני לדם עיקר העבודה והגיעה הוא שיכה לבחינת רצון להגיעו אירך לבו ויתעורר לעבודתו וכו' אבל השוב הוא קל אלו . כי זה שנעבו . אבל אלו ז"ל היא להיפך מפעת שכבר שיב ובישל גופו לגמרי • ומפעת זה הרצון נשבבו . והעיקר הגיעה שלו היא נחי' ושוב . כי נאמת הוא נהכרת שיהיה השוב ג"כ כל זמן שהוא צריך לחיות כי אם לאו אם ושלום יסתלק נלא עתו וע"כ נהכרח שיהיה רצון ושוב :

(יא) **אמר** כל מה שרוצין לעשות נשבילי יש על זה כמה וכמה מניעות כי כמה וכמה עומדים וחורבים ב"י לקלקל חותו הדבר שרוצין לעשות נשבילי כי להיפך כשנעשה חותו הדבר מקבלים ויוכקים מזה כמה וכמה וכם שומדים ומנפים שיהי' נעשר וכעשה הדבר חיה לצוחת זה וכו' חם נאמר לפילו על דברים קטנים יהיה הדבר מה שיהיה מאחר שהוא נשבילי יש על זה כמה מניעות :

(יב) **שמעתי** נשמו שאמר עוד יהיה זמן שיאמרו חים לרעהו ויאמרו ח זל לחבירו האחת הכרת את ר' נחמן האחת חיית בניתו האחת הכרת את מלך מלכי מלכים הוא זה חלך מלכים להש"ת ויהיה פלא גדול בעולם מה שזכה לדם להביר אותו ואפילו מי שיהיה מפיר את מלכו"ע יהיה ג"כ חיזוק גדול (כי כל כך יגדל שמו וקדושתו שלמתי ויבעו הכל לאחת הפלגת גדולתו העלומה עד ל"ם עד שיהיה חיזוק בעיניהם מי שזכה להבירו וכו' כנ"ל :)

(יג) **אחר** שאמר התודה נשם בה' ועשה טוב בשיחן ע"ט נלי"ח היה הולך בניתו חנה ואנה כדרכו ואמר ומעט חלקים בידי היינו שזכה לכנוס את נקרתו בשלימות כמבואר בשיחות לעיל :

שמעתי

(יז) **שמעתין** בלימוין שאמר מכי אים פלח ונשמתי הוא פלח גדול :

(טו) **שמעתי** שאמר לי הגאון כזו להצי"ת שהייתי יכול להגיה על ידה את מציץ אבל סלקתי הכל ולקחתי עצמי מלליכם להחזיר אתכם למוטב כי זה גדול מן הכל כי זכאה מאן דאחיד בזיל דחייכו ואז הוכיח את תל"מ מלך ואמר כמה יגיעות היה לי בשבילכם כמה פעמים ניקר גרוני ובתיגע הלפלוסית נפי קריבוי הדיבורים שהרבייתי לדבר עם כל אלה ואלה מכם בפרטיות ועתה מה פעלתי תעפ"י שאתם מכעיס כאלים אבל לית כך רציתי (כי כבר מצוחר ברלה לעשות מאתכו לדיקים גמורים סופלגים בשעלה) ואיך אחת לפני כסא הכבוד אך אני מכעס עלמי בשעה שמכעיס אים לי אם בעוה"ב . היינו שאתם מכעיס את"ל שכבר נפערו שלנו כבר הם מלכעיו בוולתי וכן שמעתי בעלמו שאומן שכבר נסתכנה גדולה . אבל אלו שנפערו כבר הם מלכעיו בוולתי :

(טז) **פ"א** אמר הייתי סבור שהילה"ר שלי תומר לי שאין מי שיוכל להכניע את בני הטעורים כמוני עכשיו אבי יודע בבירור שאני מכניע הדור יקידי בעולם (אז אין בין אין מכניע) ואין מכניע כמוני :

(יז) **אמר** לאחד שבולה על דעתו שיקח את תשתו ויסע למרחקים ויהיה שם בהעלם גדול מן העולם והוא יאך לו לפעמים לאין בשוק ויסתכל על העולם ושאוק מכל העולם . גם אמר לי עוד יהיה זמן שתהיו מתגעגעים אחד על שהי' בינכם קפלה כזה ועוכתם לאותו וכו' :

(יח) **אמר** אבל שפ"ת בסא סוקר גדול עם יין טוב לינגרישיר פ"א לאמר המשרת והבע"ג להבעה"ב הלא אתו טוסעים בדרך הזה עם היין הזה ואתו סובלים הלבר כל כך אתו לפו לטעום מעט . ואתן להם לטעום מזה היין הטוב לאחר ימים כשגלגל שזה המשרת כשוטעל יקר עם שותי יין . בעיר קטנה ושתו יין ושבחו לותו אחד . ואמרו שהוא יין לוקנרישיר . אמר המשרת הל"ל תנו לי לטעום ואתנו לו . ואמר אני יודע שאין זה יין טוב לוקנרישיר כלל ונערו בו ודקפו לותו.והוא אמר הלא אני יודע שאין זה יין לוקנרישיר כלל . כי הלא אני הייתי אצל יותר גדול כזה וכו' והם לא הסכימו עליו ואמר אבל לעתיד בשינת משיח אז יהיו בשיתו יין המשומר אזי לאמרים להם שהוא היין הטוב המשומר אבל וואליקצק סטרשוילטיר ואמרו להם שהוא היין הטוב וכו' :

לאח"כ לא יוכלו להטעות כי אנשי טעמו היין הטוב וכו' :

(יט) **בלילה** קודם הברית מילה של בנו שלמה אפריים ז"ל אז ישב עמנו הרבה ודיבר עמנו הרבה מעניין גדולתו ואמרת הפלגת מעלתו ושמעתי אז כמה דברים . ואמר אז שאצה להכניס בלב ענין גדולתו . וא"ל לדבר מזה . כי גם אתרים מומרים כך לשוטות בחלו . וכל מה שהפה יכול לדבר אומר האני ג"כ כך אבל רק כל אד כפום מה דמשער בלביה יכול להבין קלת היכן נקודת האמת לאמתו והבן :

(כ) **כמה** פעמים אזר בעלמו לדברי העולם שאומרים עליו שאין כאן ממוצע רק או שהוא א"ו כמו שאתנגדים בולים עליו וכו' הלומרים על לדיק עתק ר"ל וכו' או אם הוא להיפך שהוא לדיק אמתי . אזי הוא תירוץ בפלא ומופת והנגד שא"א לשער בשום אנושי בלל כי כך היו רגילים רוב העולם לומר עליו ז"ל . והוא ז"ל אזר בעלמו דיבורים אלו כמה פעמים ורמז לנו שהאמת הוא כן שאין כאן ממוצע . והבואר יבואר לו האמת כי האמת הוא לדיק . (ועיין בסימן ס"ח בלי"ת) ומאת האיחה בעלמו יוכל להבין מעט גדולתו כי ע"י עולם ההתנגדות והמלוקת יוכל להבין האמת בהיפך ממש ויתפלא על עולם גדולתו בלי שיעור כי אין כאן ממוצע כלל . והבן היטב האמת לאמתו :

(כא) **בשנת** תקס"ג שהוא ר"ה הראשון שהיה בכאן בנרסלב אז הייתי אצלו אל ר"ה . וכל עשי"ת עד אחר יו"כ . ואחר יו"כ כשעתי לביתי ורבי יואל ורבי שמואל לישיק כאתרו בכאן אל חג הסוכות ושמעתי כמה דיבורים יקרים מר"י מה שמעת אז ואיני זוכרם היטב . פ"ת ביום הושענא רבא אמר אצל העולם ומה תעשה שאני רואים עומדים עלי ואומרים תעפ"כ שאני מכחיש (שקורין גוטר יהוד) והראה בידו על ר"י ורש"ת בעת שאמר שאני רואים היינו שעליהם היה בתכוון מפאת שהם היו כיוצים אחריו אחד ומי זכה להבין פירוש הדברים אלו כי האנשים הכ"ל היו יקרים בעיניו אחד מגדולי מקורבין . וביום שאיני עלרת ד בר עמהם מענין ריקודין והמחאת כף ומה שמהפכין ת"ע שזה בזיונת ומשה עלה אל אלקים וירד ה' על הר סיני (כמצוחר בפ"ת) ומענין הפרישטיקיט שעושין וכו' ודיבר עמהם דברים בפלאים . אח"כ התחילו לכתוב המון עם מאמרי העיר שנתו אלין בניגון ומשתה כהוגן ביום ש"ע . ואז אמר לר"י ולר' שמואל לישיק לכו לכם כי אני צריך לעסוק עמהם ואין זה שייך לכם והלכו להם משם . ואח"כ נשאה אם שמחה גדולה בקול רעש גדול אל אויר ושמחה ואז רקד רבינו ז"ל בעלמו הרבה אחד מן אחה זמן קולם הלילה עד אחה שעות בתוך הלילה אל שמחת תורה וכבר ילוע גדל בפלאות עריבות בעיתות קדושת הריקוד אלו כי מי אלא רואה אחת לא רואה טוב מיתיו . וכבר מצוחר בפ"ת שבאותו השבת רקד רבינו ז"ל הרבה הייתו בש"ע הל"ל ובשבת תכוכה בהסעודה אלישית אמר אמר התורה הקדושה רציתי מכורת זהב בליק"ת סימן ק' ובפוריים ואח"כ בר"ק ניסן היתה התיתוכה אל בתו ארה ורקד הרבה עם בתו הכלה בהסעודה אלישית אל השבת תתוכה אמר אמר התורה הקדושה ואוה כאתן יוצא מפומאו (בליק"ת סימן קט) כי בשת אמירת התורה התקיל בקול בפלא מאלו התיבות ואוה באתן יוצא מפומאו רק כשאמר לכו התורה הזאת בכת"י הקדוש התקיל מפסוק לשבת עם אהל בהם כשאמר בליק"ת סימן קט הל"ל) ואמר שאמר התורה הל"ל רקד הרבה עם בתו אשרי עין רשתה זאת . ושמעתי מפיו הק' שאמר בעלמו בשנה האחת רקדתי הרבה מפאת שבשמע אז שיולאין גזירות אקורין מיבקטין על ישראל כי ע"י ריקודין והמחאות כף מפתיקין הדינים ומבטלין הגזירות כמצוחר בהתורה ואלה המשפטים בסימן יוד ליק"ת שבאמר לענין זה כברכם בס"ת :

(כב) **אמר** התפללו עבלי שאזוב לבריאותי ואולך לאכם בדרך קדם אלא היה מעולם לעפ"י שהוא בדרך הישן מבבר לעפ"י כ הוא קדם לנסרי :

(כג) **פ"א** סיפר שזה סמוך התקיל ללמוד את הק"ק עם הצ"ך והסמ"ע ולמד בזמן מועט עד סימן ל"ח שהוא בערך ריש דפין ואמר שהוא יודע חוכר כל סעיף קטן מיכן היא מתקיל ואז היה לפניו רב לאד והתקיל לדבר עמו בשאלות ודיבים ולא יצא אותו הרב להשיבו . ואח"כ היה לפניו לאקטיר לאד ודיבר עמו ולא יצא ג"כ כלל . ואמר אך לוקחין וכו' ואיני זוכר כ"ז היטב ובמה פעמים סיפר עם אנשים מבמה דיבים מהאחרונים ע"ש הגדולים בע"פ והיה נקי בכל הדיבים בנקיות גדול מאד ואפילו מי שלמד אותו הפוסק נסמוך לא היה יכול לעמוד בגדו בגד בקיאותו הגדולה כי תמיד בתבטלי לפניו כל הלומדים שהי' מדבר שפתם בקיאות הל ע"ש הגדולים . גם שמעתי בשמו שאמר אם הייתי אומר פשטים בנמ"ת היו כל הלומדים והגדולים מוכים מאת כפות רגלי אך עדיין אין לי חשק לזה וביון בפ"ת שאמר שבגלה קל יותר לקדם וכו' ומי שמעיין היטב בדבריו יוכל להבין מאליו עומק גדולת אמתו

עד אין סוף ואין מבלית :

(כד) **אמר** כל מה שאמיץ יכולה טובות לישראל אני יכול לעשות רק שהאילוק היא שאמיץ יגזור אומר ויקום אבל אני (ופסק ולא דיבר יותר) כ"ת אבל אני היני יכול לגזור עליהן :

(כה) **שמעתי** בשמו שאמר שהגיע יקידה בתכלית מדריגה עליונה כי זה יקוע שבפי לבשמה גבוה יותר מיקידה דרוש וכן כיוצא בזה בעולם והוא הגיע יקידה בתכלית

מדרגת העליונה . ואמר כמלת שלכי יודע מעט ואני עומד במדרגה נמוכה לעפ"כ עדיין לכי רוצה יותר כי מי יודע מולי יש עוד וכו' וכו') :

(כו) **אמר** לכי יכול לקבל ממון הרבה בלי שיעור ולא יהיה לשלי שום שיעור כי דרך האדם כשיגיע לידו ממון בשרש ממון הרבה בשתכה פניו וכעצין שלבו שיעורים לכל שלי אפילו אם לקבל סך עצום בפעם אחד אין שלי שום שיעור כלל . ושמעתי בשמו שאמר שקבלת ממון שלו הוא חילוק מכל השי"ת בין החילוקים שיש לו ית' כי יש לכל השי"ת כמה חילוקים וקבלת ממון שלו הוא חילוק מכל השי"ת בין החילוקים שלו :

(כז) **יום** ד' דחלו"ל תקס"ט ברסלב אחר חגי עניו מכל המפורסמים כי כל אחד יש לו עבודתו וחגי עניו היינו כי היום נחצבים חגלי בלל כי מדת ענוה היא לגלי להחזיק עצמו לשום דבר ולהיות בעיניו אין וחפס ומאחר שהיום נחצבים חגלי בלל נמצא שחגי עניו שלפס פירוש שמכל המפורסמים חגי העניו שזה עושה זאת וזה זאת וחגי חיני מחזיק מפס בלל כמובן שבגירוף כולם יש לי מדת הענוה ביניהם אך את מי חגי מחזיק יותר לאין את עצמו הו חותם וכו' ואעפ"כ הגרח שאת עצמו הוא מחזיק יותר לאין וחפס. וכן במרע"ה היו מיושב חגלי מ"ם גו שהיה עניו מאד מכל האדם אין שייך זאת מאחר שכולם היו תלמידיו אין היה עניו כנגדם אך ג"ל ג"כ כנ"ל שהיה עניו מכל האדם שהיה לו מדת הענוה של כל האדם היינו שחגלו היתה הענוה של כולם כי כולם היו חגלו בחינת ענוה בבחינת אין וחפס כנ"ל אך את עצמו היה מחזיק יותר לאין וחפס יותר מבחי' אין וחפס שהיה מחזיק אותם וכדן היטב . ח"ס גלע"ד דר"ל כי השיג כ"כ בגדולת הבורח ית' עד אשר הענוד' של כל האדם היה חגלו בבחינת אין וחפס נגד גדולתו ית' והוא בעצמו אעפ"י שהי' רבן של כל ישראל כי השיג יותר מכולם אעפ"כ היה מחזיק את עצמו לאין וחפס יותר מכולם כי דייקא ע"י היות' השגתו גבוהה כ"כ עי"ז שהשיג שכפי מדריגתו והשגתו אין עבודתו נחשבת כלום ביותר נגד גדולתו ית'. וק"ל :

(כח) **צוה** לקרות אחד לבדוק תפיליו ענה ואמר מחמת שהרב מברדיטשוב הוא נוסע ומוכרח עתה על המדינ' מחמת זה חגי מצוה לבדוק התפילין שלי כי בחמת חף על פי שאמרתי שחיני מחזיק מפס היינו שהם חגלי אין וחפס כנ"ל אעפ"כ הרב מברדיטשוב הוא גדול בעיני מאד וכשגדול ומפורסם כזה הוא הולך ומוכרח זה בחינת פגם הסתפארות ח"ו כביכול כי ישראל הם התפארות של השי"ת וכגדול בישראל הוא עיקר הסתפארות. כי הוא חשוב ומפורסם בישראל וכשהוא יושב בביתו חזי הוא בחינת כתפארת אדם לשבת בית . היינו שבחי' הסתפארות הוא יושב בביתו בחינת הבתים של תפילין . אבל כשהוא נוסע ומוכרח ומתבזה בין החיים כי על הדרך בוודאי האדם מתבזי כמובן בפרט היום כזה שיש לו בזיונות בוודאי לפי ערך כבודו וגדלו שלפעמים אין נותנין לו כבוד כראוי לו לפי כבוד התורה שלו . ולפעמים יש לו חיזה בזיונות בענין קבלת ממון שחינו כראוי לפי כבודו וכיוצא ומאחר שבחינת הסתפארות נפגם ונמבזה ויוצא מן הבתים ע"כ יש חשש על התפילין שהם בחינת הסתפארות כידוע כי הם נקראים פאר כמו שאמרז"ל :

(כט) **גודל** המעלה של המתקרבים אלינו ח"ח לשער כי כבר נתפשטו דיבורים כאלו בין העולם שהם מתפארין ג"כ בדיבורים כאלו אבל בחמת סמקורבין שלי הסתקרבות לבד הוא דבר גדול. מאד מאד כי לעפ"י שהוא בעצמו הייגו המקורב חיגו בלום וחיגו מתנשג בדרכי יושר כראוי . לעפ"כ מאחר שהוא בתוך הנשים כאלו שהם מקורבים לגדיק לקדושה כזה זה בעצמו מועיל לו מאד . ובמשך הזמן יתעורר ג"כ ויחזור בתשובה . וראה בעיניך. כי חתם זוכים לשמוע דברים כאלו . ואפילו הם חינם שומעים החידוש רק שזוכים לעמוד בעת שנתחדש חידוש כזה ג"כ חשרי לו מכ"ש בשזוכין לשמוע . ואע"ל ח"ח זוכיו לשמוע חידוש כזה פ"ח בשבת . ואפילו הם לא היו זוכין לשמוע חידוש כזאת רק פ"ח בל יומי חייו ג"כ די לבם . כי חלמלה לא בחתם לעלמא חלא למשמע דא די כמובא בזוה"ק (מכ"ש וכ"ש שאנו זוכין לשמוע כמה וכמה פעמים בשבת חידושים נפלאים ונוראים אשר לא נשמע מעולם) ואמר לי חז בזה"ל שאט הערט דיין נשמה וכו' . דהיינו החידוש הנ"ל מענין התפילין שבשב"ל שהרב נוסע ומטולטל הוא נריך לבדוק תפילין שלו . ואפילו בשמונחים בשפלות גדול מאד . אעפ"כ נעקה בעלמא שנותנין לעפ"י שתיכף ומיד בפסק גם זה היגו נאבד ואפילו הנעקה מבטן שהול ג"כ היגו נאבד וכמו שאיתא בזוה"ק בשוא גליו לתם תשבחם שהם שהחדם מנשא עצמו וממשיך עצמו לאיזה מדרגה לעפ"י שהיגו מגיע אליה. זה בעצמו שהוא מתייגע ורודף להשיג ולגלות לאיזה קדושה היא שבחי' דילי' ויקרא דילי' עיי"ש :

(למד) **פ"א** יצא מפיו הקדוש על עצמו ואמר בזה"ל אני סבא דסבין . והם תסתכל ותבין בהמעשה הנוראה של זיין בעטלירם בהסיפור של הבעטלער. הרחמון שהי' עוור שאמר לו הגבר הגדול שהוא זקן מאד ואעפ"כ הוא יניק ולא התחיל לחיות כלל וכו' והי' זקן נגד כל הזקנים הנזכרים שם תבין קלת ענין זה . וכן משאר ענייני המעשה הנ"ל תובל להבין קלת גדולת רבינו ז"ל ולחכימא ברמיזא :

(לא) **רבינו** ז"ל התפאר שלא התחיל לעשות שום דבר בעולם קודם שידע הסוד שיש בו . ואפילו מה שנוהגין להעלות עצם הטיטין ע"י לילקי וניזיק (הקורין לולקא רעחרין) לא התחיל בזה עד שידע סוד הנוהג זו . וכיוצא בזה בשאר הנהגות לא התחיל שום דבר לעשות עד שידע סוד הדבר . ואעפ"י שהוא ז"ל ידע סוד בענין עצם הטיטין אעפ"כ הזהיר חותנו הרבה להתרחק מזה מאד ופ"ח דיבר

סדנא מענין זה שנוסנין העולם להעשין טיטין וחמר שהוא שטות גדול ולענין נקיות חינו מועיל כלל וכן הריח טחניק שהוא גרוע עוד יותר כיבואר שיחה זאת בא"ח :

(לב) **אמר** מה שיהי' נעשה עוד חיבי יודע לבל זה פעלתי לבל הש"ת שהגולל נדק יהי' מיולחי חלני וחמר זאת נרנים והזהיר מאד לכבד ולהחזיק בחשיבות גדול זאת בניו כי הם חילונות יקרים מאד ויהי' נדילים מהם פירות טובים ונפלחים מאד גם חמר שיולחי חלניו לקח מעולם החילונות :

(לג) **העולם** סוברים שכשיצת משיח לא ימותו לא כן הוא לפילו משיח בעלמו גם הוא ימות וחמר זאת נרנים :

(לד) **שמעתי** בשמו שחמר שהוא"ז מרגיש נרות ישראל ר"ל קודם כל הצדיקים כי הוא יודע הגזירה והנרה ח"ו בשהוא עדיין בשוים. וחח"כ מגיע הדבר לשאר הצדיקים. וחמר שזה מחמת שחני יודע שפלותי בחמת ומחמת זה חני יודע גודל מעלת קדושת ישראל כמה הם יקרים וגבוהים מאד כי הם נמשכים ונלקחים ממקום עליון ונורח ונשגב מאד. ע"כ חני יודע בכל מקודם כנ"ל הש"ת ירחם עלינו בזכותו וינטל כל הגזירות ויהפוך הכל לטובה :

(לה) **וכבר** מבואר שהי' מקפיד על הגדולים שלח רלו לעשים לב על הגזירות שנשמעו על ישראל ח"ו וחמר שבוודחי לח יעשה הש"ה זאת והוא ז"ל חמר שטוגים בזה הרבה כי הלח רחינו בבר שהיו נרות וגזירות על ישראל הרבה הש"ת ישמרנו מעה"ז והוא ז"ל כי' מחיירת מהם מאד ודיבר הרבה מהם ועסק הרבה בכל כחותיו ובמסירת נפש להמתיקם ולבטלם. ורלונו כי' חזק שכל לחד מישראל מכ"ש הגדולים ירבו להתפלל להש"ת עליהם כחשר עשו חבותינו מעולם וכמו שעשה מרדכי כשעמד עליהם המן הרשע ימ"ש כן תמשכו הייבים בכל דור לנעוק מחד להש"ת על כל הגזירות הנשמע ת"ו וכי' הטוב ישמע שוועתינו וינטלם ויהפכם לטובה :

(לו) **אמר** שפעל הגל הש"ת שכשבחין לפניו להתפלל על מקשה לילד שלח יהי' לה הקשו לילד כ"ח עד לוחה השעה שבחין לפניו ותיכף שבחין לפניו תלד מיד :

(לז) **שמעתי** בשמו שחמר מן רשב"י שהי' חידוש כמפורסם היה העולם שקט עד החר"י ז"ל היינו שמרשב"י עד החריז"ל לח נתגלו חדשות כמו שנתגלו ע"י רשב"י עד שבח החריז"ל שהי' חידוש כמפורסם והוח גילה חדשות לגמרי שלח נמלח מי שיגלה חדשות כחלה עד הרשב"י ז"ל. ומן החריז"ל עד הבעש"ט ז"ל הי' ג"כ העולם שקט בלי חידוש עד שבח הבעש"ט ז"ל שהי' חידוש נפלח וגילה חדשות ומן הבעש"ט ז"ל עד עתה הי' ג"כ העולם שקט בלי חידוש כזה והיה העולם מתנהג רק ע"פ ההתגלות שגילה הבעש"ט ז"ל עד הנה עד שבחתי לכתי ועתה חני מתחיל לגלות חדשות נפלחות לגמרי וכו' :

(לח) **יום** ח' כ"ה ניסן תק"ע היה מדבר צמי מחידושי הבעש"ט ז"ל שגילה חדשות בעולם כי הסיפור של הבעש"ט ז"ל הוח ענין חדש מה שלח נתגלה מקודם סיפור כזה רק בכתבי החריז"ל נמלח ג"כ בחיזה מקומות מעין זה וחח"כ היה משבח מחד מחד חת כתבי החריז"ל שגילה חידושים נפלחים כמפורסם לכל העולם כי היה מעיין בחותו הזמן בס' ליקוטי הורח של החריז"ל וסם יש חידושים נפלחים כמפורסם ותפס לדוגמח הפסוק שמוכה הלה ילד' מלכה שגילה סם החריז"ל חידוש נפלח כי שמוכה פעמים הלה וכו' ע"ש: וח"כ ענה וחמר שעל זה חין שום לחד מסתכל שכל מה שגילו לח הי' רק בחלק הזי' כי כל הענינים הנ"ל לח היו סם רק בחלק הזי'. ובחמת בהתורה הק' מבואר בכל כי התורה מספרת מכולם בגון בשבשו מבואר בהתורה רק שחין התורה עושה סיפור גמור מכולם. רק שהיח מדברת מהם ומשליכה לותם ובמקום שהוח רולה עושה מהם היזה סיפור. חבל לף מלבן וכיולח שהוח עושה מהם היזה סיפור. חבל גדולי הקדמונים עפ"כ בהתורה מרומזים כולם. חבל גדולי הקדמונים לח גילו רק מחלק הזי'. ובחמת היו מדיעות רבות גם בשחר חלקי העולם גם קודם מתן תורה כי בשעת מתן תורה בבר היו ומדיעות רחוקות מהם שהגיע להם הידיעה ממתן תורה ע"י הבי דווחר בגון מדיעות זחקסין יש מדינה מבבר מקודם ימי חברהם חבינו ע"ה גם מדינת הונגרין היח ג"כ מדינה ישנה מחד וכיולח בזה שחר מדינות שחינם בחלק הזיח רק בשחר חלקי העולם ומהלו החלקים לח דיברו כלל רק מחלק הזיח כי כל המדינות שהם מדברים מהם בגון מנרים וכיולח ובגון שמוכה הלה הנ"ל כולם הם רק בחלק הזי'. רק בהתורה הק' מרומז הכל כי מרע"ה ידע מכולם. וחמר שכל הלו המעשיות שנעשים בכל העולם שכולם מרמזים בוודחי על דברים עליונים כי חין שום דבר רק בעולם. כי העולם חינו נח כלל לחפילו רגע חחת. והם עושים תמיד. ובוודחי כל מעשה העולם מרמז למה שמרמז. חבל היח רק רמזים בעלמח נגד חין סוף ואין תכלית. היינו שהכל הוח רק רמזים נגד מה שהי' נעשה לעתיד. כי יהי' חידוש העולם. וחמר בזה"ל שכל מה שנעשה הוח רק [דרחט לחריכ] נגד וכו' והדברים עתיקים. ועוד סיפר בזה הרבה

וח"ל לנאר נכתב כי הלו הדברים הם דברים גבוהים ועמוקים ונסתרים מאד סתרי הנהגותיו ית' ויי שמיע דברים הלו מפיו הק' היה יכול נדעתו קלת לזער עד סיכן הלו הדברים מגיעים.תע"פ שלח הי' מי שיגיעם תעפ"כ כפוס מה דמשער נליבי' היו יכולים לנזער קלת וכו' :

(לט) **שנת** תקס"ט בחולחי שבת ענם ואמר הם הי' בח הלליכו נשמה גדולה תעפ"כ היינו נרחים כחצובים. ובחמת היכם חולקים עלי וכו' וכו' והוח יושב נביתו. וכנר הי' כן שהיו חולקים על הלד ובנה לו מגדל גבוה ויושב נתוכו. והם היו נלחמים עליו והיו שולחים ורובים לו חיצים וחץ. הנל לח היו יכולים לעשות כלום. הך היה הנגיש טובות שהם גדילים מחויריס והדייס. והי' הנן טוב שהיה גדל נחויר. הך עדיין לח הי' לו כל השלימות לגמרי. וע"י שהיו רובים החיצים הליו כנ"ל עי"ז השליכו החנן טוב ונפל על המגדל. והחנן הטוב הזה היה של חן ותיכף שנפל על היגדל חזי תיכף נפלו לפניו ואמרו יחי המלך יחי המלך: הך הנשמות קטנות כמותכם שנופלים ע"י המלחמות הם נבחי' תשתפכנה חנני קודש ונקרח שפיכה מחמת שעליין חין להם כל השלימות ונופלים קודם שנשלמים. הנל הנשמה גדולה הנ"ל הנן הטוב הנ"ל הנחיגם של חן היו לו ועלידי החכם נשלם :

(מ) **אחר** פחת תקס"ה סיפר עמנו ואמר שנודע לו עכשיו שני דברים הך היני יכול לנאמרם כי נרחים כפשוטים כי גם פשוטו של דנר היח כך נכאורה הך תעפ"כ נודע לו עכשיו הלו הדנרים. היינו כי נודע לו ומחרז"ל חדם עובר עניר, חומר שלח ירחני חדם ולח חמר כלום רק דהק נתיבות שלח ירחני חדם ולח ניחר כלים ימה נודע לו מזה כי כנר ס' ימים שהיו יכול לנחר נדנרים כי נרחה פשוטו ם דנר כך.הך תעפ"כ רק עכשיו נודע לו זה הפוך. והני נודע לו מה שחיתת הכלית הידיעה חשר לח נדע. חשר לח נדע ממח. (ולח ניחר ג"כ כלום רק דהק ג"כ התיבות חשר לח נדע לח נדע ממח) וחף על פי שפשוטו של דנר כך. תעפ"כ רק עכשיו נודע לי זה הדנר שהכלית הידיעה היח חשר לח נדע. לח נדע ממח. וחחר מחחר שעכשיו יודע שהכלית הידיע' היח חשר לח נדע לח נדע ממח. ח"כ הוח יודע ומחחר מזכה להכלית הידיעה. הך תעפ"כ הינו יודע כלום כי הלח כנר נדמה לי שהני הנגל זה התכלית הידיעה חשר לח נדע. ועכשיו הני רוחה היך הייתי רחוק ומזה התכלית (ויחמר חז נלשון גנחי על עלמו כי התזיק עכשיו לכסילות זה התכלית של זמן הקודם שנדמה לו חז מזכה להכלית הידיעה חשר לח נדע לח נדע) כי עכשיו נודע לי שהכלית הידיעה חשר לח נדע ממח. ודנר זה ג"כ היגו יכול לחומרו ולנחרו כי נרחה כפשוטו.

הך נחמת רק עכשיו נודע לו מזה וכן הדנר הרחשון :

(מא) **אחר** זמן רב נקרן תק"ע נעת שבסב לחומרן חזר וסיפר קלת מעבדן הכ"ל ואמר מזה יודעים כלום היינו מזה יודעים כלל כלל לח ' והפלינ מאד נגדלת הנירח ית' חנר ח"ח לנחר ואמר מזה יודעים כנ"ל ומחלתי לומו הלח כנר חמרתם זאת וסיפרת' מזה מבנין תכלית הידיעה חנר לח נדע . וכנר ניחרתם כל זה מחמ"ע מזוכים לזה הידיעה חנר לח נדע תמ"כ עדיין חין יודעים כלום כי כנר נדמה לכם שזכיתם לזה התכלית וכו' וכנ"ל עכה ואמר מי יודע נחיה ידיעה היה זה התכלית היינו כי גם זה נעת שסיפר זאת חמר פסק לח זכה לנקיכת לח נדע ממח כ"ח נחיה ידיעה . היינו שנחותו הידיעה זכה להתכלית חנר לח נדע . וכוונתו כי יש ידיעה למעלה מידיעה השגה למעלה מהשגה גבוה מעל גבוה וחלל כל ידיעה והשגה עד למעלה למעלה התכלית היח חנר לח נדע . ואמר זה גם מעת ס"ת מברסלנ עד עכשיו (שהיה נחותו היום ולח שהה רק נשרך חיה שנות כי לח נסע עדיין רק נשרך ג' פרסחות) שוב תיכו יודע . היינו שגם נחלו השנות זכה לנקיכת תיכו יודע . והנן דנרים חלו כי הם דנרי עמוקים ועליוני וגנוחים מחד חנרי ילוד חנת זוכה להשנות כחלו להתכלית החמת . יעיין לעיל מזה שנעכן זה נקיכת תיכו יודע היה חיזום מופלג מחד כחנר נשמע מפיו הק' וחעפ"י חזין מי מיניו ענין זה כי עולה למעלה למעלה . תעפ"כ לח מכיתי לכותנו חשם חכה יניו ויבחין קלת כל חד וחד לפום מה דמשער בלניה ויוכל להבין עי"ז מעט דמעט גדולת הנורח ית' שמו :

(מב) **פ"א** שמעתי מפיו הק' שחמר שעל ידו יכולין להבין קלת גדולתו ית' היינו ע"י שרוחין גדולת השמתו עד היכן עד היכן זכה להשיג פלחי הלהות גדולת ונורחות וכו' ותעפ"כ מה חני . הלח תעפ"כ חני רק קיצית מזה יכולין להבין וללמוד חלפים קל ומוסר לגדולת הנורח ית' : ונחמת מי זוכה להכיר חת גדולת רנינו הקדוש והנורח שלוק"ל היה משתומם ומתנהל ע"ז מגדולת הנורח ית' . כי ע"י גדולת רנינו ז"ל היה יכול להבין קלת כפום מה דמשער נלניה חת גדולתו ית' :

(מג) **פ"א** דיבר עמי ואמר כהתנשנש לך לוקחין חברים כמו שהיה חלל רשב"י וכיולח ואני הייתי ג"כ תושב ריחני ביניהם וכו' :

(מד) **אמר** כנר תמהתי על העולם שהיכן שכחלת היה טוב חמתי ראוי שיתקרב חליהו ווילו סע נפיטיו זיך עסיס רעקטע לית מקויב לי מיד מקורב לי ווערין :

(מה) **שמעתי** ממנו נשורף תקסנ נתחילת ההתקרבות שחמר שיודע שרשי התורה מקום שה שורה הק' נתה : כי יש שרשי התורה שהיה למעלה מהתורה: שמשם נמשך כל התור' וחינו יכול להתלנש כלל נתוך התורה . ויש שהיה נבחינת המסכתת שהיה רק נדרך המסכתת נעלמת נמשך על התקרית . מקצת שהות נגוה ומרומם מאד :

(מו) **אמר** נוחו ובחזיק טובה לרחתים שע"י המחלוקת שחולקים עליהו נחהו לדנרים נדולים והם עושים לנו טובה נדולה . כי כן הדנר שע"י המחלוקת נחים ומחזיקי דנרים נדולים כמו שהיינו שחרז"ל שנימי חנלו של משה כשהכהו אין הלכות וכו' ואלל יהושע להקב"ה ואמר לו לאומרן לך ת"ח נא ושורקן נמלקמ' ועתניחל נן קנז החיורן נפלפולו . ועתניחל היה חים מלחמה כמו שהיינו שחמר כלב חנר יכלוב חת חנרין וכתתי לו חת עכשם נתי וילכלה עתניחל נן קנז . כמלח שנעל ידי המלחמה זכה להחיר ההלכות שכתכהו :

(מז) **שמעתי** מפיו הק' שחמר חני קנקן קדש מלח יהן גם כמלח נכת"י הק' חני זקן שנקדושה וכו' שמלח דנרים שכיסה עתיק יומין וכו' וכו' :

(מח) **שמעתי** מפיו הק' שחמר חני יכול עכשיו לומר כל חכמי ישראל היחין עלי כקליפת השום . רק חחין לי החזן

החן וחלי דבר חיבי רוצה לומר : פירוש כי בן עזאי אמר כל חכמי ישראל דומין אצלי כקליפת השום חון מן הקרח הוא ואמר הוא ז"ל שיש לו כח לומר זאת שהם דומין לפיוכב"ל . רק שאין לו החן לומר עליו חון מזה והבן . גם נראה מכוונתו שיש לו זה קצין . רק שאין יכול לגמור המאמר הכ"ל בשלימות על כן חיבו רוצה לומרו :

מעלת המתקרבים אליו

(ח) **אמר** לר"י ור' שמואל חייוק ז"ל כשהיו מוסרין אליו מלאכות למעבדווקא ופ"א היו רוצים לעלות למעבדווקא כדי להיות סמוכים אליו תמיד וכן עשו וז אמר שהוא מתענג מאד אחר הדברים שאתם שהיו מוסרים בהם אליו . ואמר שבכל פסיעה ופסיעה שאתם כשמסרו אליו בגרת מלאך מכל פסיעה ופסיעה . ואמרו לו הלא גם כמה יגיעות יש לנו וכמה פסיעות אנו הולכין קודם שזוכרין העגלה לכסוב . הניח בוודאי גם זה בכלל כי גם אלו הפסיעות בגרת מלאך מכל פסיעה ופסיעה . ובער"ה האחרון בחומין דיבר מזה ואמר זה"ל אין דיל וועגן ווס איר אז איך זאל זוכה זיין צו זעהן דס לעבטיקייט פין דיל וועגן ווס איר פלרט אויף זיי צו איר אלי שזוכה לרחות אור בחירות הדרך שאתם מוסיפים בלוי אלי :

(ט) **ענה** ואמר העולם רחוי שיאמרו עליהם על האדם שבניהו :

(י) **שמעתי** שם"ח אמר לחכזיו מה לכם לחשוב מחשבות אין אתם צריכים כ"א לתת לבניכם וסיד ולכי בונה מהם בניהם נפלאים וגורחים (כלומר שאנו צריכין רק לעסוק בעבודת ה' בפשיטות בתורה ובתפלה ובקדושה והוא עושה כזה מה שעושה) איר דארפט כאר צו טראכטן אין וואס פאר אין אין איך בויא דר פין בניהם (ומשך הרבה תיבת בניהם כמפלג בשבת נפלאות תפארת הבניהם הגורחים שבונה מזה) :

(יא) **שמעתי** בשמו שאמר שאם היה רוצה לגלות ולהראות הירחה שלו לא היו יכולים לעמוד ל' לחות סמוך לביתו אך הוא מעלים הירחה שלו מבוונה . וגם לכבי שמעתי מפיו הר' שאמר אחי יהונ של י"ב שכל מי שרוצה יכול לקבל ממני. ובאמת היה לראה בקום שכל מי שמקרב אליו בתפלת תיקף ירחה גדולה ועלומה וכתלהב מאד לעבודת הצ"ת אחר לא נראה כאלת וגם עכשיו עדיין ירחתו הגדולה גנוחה בספריו הקדושים וכל מי שעוסק בהם בחמת ובתמימות בא עליו ירחה גדולה ומתעורר מאד להצ"ת כי כל דבריו כנקלי חם .

(יב) **שמעתי** בשמו שאמר אלו היינו רואין תורה היינו רצים בוודאי אליו והיינו חופרים ומלכלכים עלמינו ברפש וטיט בשביל לקחור לחדריו ולמוצלו והלא אני חורה על ירחת שמים ומלוא לא יהיו להוטים ורצים לחדרי לקבלו ושלחו לחותו אין לאחר לפשר לקבל והשיב עם הפה והלב נראין לקחור ולבקש מיט אין פיסק אין מיט אין החרן בפרך ובלבנך לעבוחו .

(יג) **שמעתי** בשמו שאמר שאיתא בזוהר את ירחה ואת ירחה וכו' אני רואה לעלות ולהכנים ירחה בלבבי ירחה בפלאה שעדיין לא היתה ירחה כואת בעולם .

(יד) **אמר** לאחד השבחים שעובחים אלי הם גדולים וטובים יותר מעבודה פעמים תעבית מעבת לשבת .

(טו) **אמר** לאחד שהכח שהיה להחמ"ה לומר שמועה פעמים לאנשלום בכי בכי ועי"ז הבלה לחותו מן' מלורי גיהנם והכניסו לג"ע כמאר"ל . זה הכח יש לו ג"כ שהוא יכול זאת ג"כ להעלות בדיבורו בעלמא את האדם מכל הן' מלורי גיהנם ולהכניסו לג"ע .

(טז) **פ"א** דיבר עמי מענין צד"א להיות חיש כאר בחמת כ"א כשמתקרבין להבליק החמת שבדור . שעהואמר קודם שנמלא הנ"ק החמת בעולם יכולים להתקרב להצ"ת מעכלמון .

אבל אחר שכבר נמלא הבליק החמת בעולם ח"א להתקרב להצ"ת בחמת בשום אופן כ"א כשזוכין להתקרב אליו . ואמר זה"ל אי סב לא יז מר אין עפיס לוחך קטן מטן וכו' כישמער אז סב לא אוין פר אין קטן מטן אבערש כיט זיין אין יהוד סיידן מטן לא זיך אז איס מקרב ויא לי בעז"ה איזה כאה זה ואם יהי' רצון הצי"ת לכותבה יתבאר בס"ד .

(יז) **בעת** שבסע מעיר אחת בעת שבפטר אם אחד שהיה מקורב אליו קלת כי לא היה נוסע אליו לברסלב כלל רק בזלאטיפאלע היה מקורב אליו מעט וזה היה שבפטר אם בחוחו העיר הכ"ל הניח אם אם טוב אחד אז אמר רביבו ז"ל הלא גם מי שבוגע בו אפילו בחלבע קטנה אין לשער מבלתו . כי הלא זה היה לא היה מקורב אלי כל כך כ"א מעט דמעט כאשר אתם יודעים ומבינים כי לא נסע אלי כלל . אעפ"כ הרחיתם גודל הטוב שהניח אחריו והכל משבחים ומפארים אותו שהיה זוכר את הצי"ת עד סוף הסתלקותו ואחר שבחים כאים בחמת שאיפרו עליו כי אפילו מי שבוגע בי מעט מה יקרה מעלתו לעולמי עד ולנצח נצחים .

(יח) **שמעתי** מאיש אחד מחב"ש שאיפר שם"ח אמר לו רביבו ז"ל על בעלם התגברות היפה"ר ר"ל ענה ואמר אני ידעתי היפה"ר שלכם אלו היו לוקחין מכם היפה"ר היו הולכין ומקלקלין למורות מלאים אם וכל העולם היה מלא אם . אפילו כשאתה' חושים כשריס צריך לכם זכיה גדולה שאתם עושם היפה"ר שלכם שהי' לכם רק אני ידעתי אותו .

(יט) **שמעתי** בשמו שאמר שכ"ח מחכמין בוודאי יזכה בסוף לבא בזה העולם למה שצריך ואמר שאין הקב"ה עושה לי זאת ח"ו בשום פעם ליקח ממני חיזה חים מאחמי בחמתי כלומר רק כ"ח יאריך ימים ושנים ויהיה בוודאי ויתיישב ויתאור אחירה אחר אחירה עד אשר יזכה לבא לעינינו ולמדרינתו הקדושה שהוא צריך לבא בזה העולם אשר בשביל זה נברא :

(כ) **אמר** לענין מי שזכה להיות אצלו שבכל פעם ופעם שזכה האדם להיות בביתו וכל האחכלות והאחכלות שזכו להאחכל עליו הכל חינו נאבד לעולם :

(כא) **שמעתי** בליפוון שהיה מדבר עם אנ"ש דשם ואמר מה אתם יכולים לעשות אחובה וכי אחספיקים יחיכם וכאכם כולכם להאן פנם אחד ממנה שאלאלחם . רק אחי עושה אחובה בשבילכם ויש נאל ידי להאן הכל כל מה שאלאלחם עד הנה רק אעיקר מעאחה לא אעשו עוד ואפילו מהיום והלאה חיני מאפיד על השנות שאעברו ח"ו רק העיקר שעכ"פ אשמרו עלמיכם ממיד ועוד ריבר מזה הרבה :

(כב) **שמעתי** שפ"ח עמד בער"ה אחר האליחות ואמר אנשים אחרים היו מרוצים שיהי' להם ר"ה כמו ער"ה שהיה לכם ואמר בזה"ל אמרי וואלטען זיך גיווינטשען חזו אה ר"ה וכו' :

(כג) **שמעתי** מאיש אחד שאמע מרביבו ז"ל שאמר בזה"ל מיין פאיריל וועט שוין טוחין בין מאיך וועט קומין האם שלי אוקר עד איבא מאיך :

(כד) **שמעתי** בשמו שאמר אחי אין לי מה לעשות בזה העולם כלל כי בשבילי חיני צריך לעשות כלל רק בחתי להעולם לקרב נפשות ישראל להצי"ת

לבל חיני יכול לקרב כ"ח מי שבח לאלי ומספר לי חסרונו
חני יכול לתקנו וכו' :

(יח) **דיבר** עם אחד שהיה חים פשוט לגמרי ואמר
לו רבינו ז"ל שים לך כח לעורר אפילו
אחד גדול לעבודת ה', כי עץ קטן יכול להדליק ולהבעיר עץ
גדול מאד ואמר בזה"ל אשפיילילי קטן אקלאץ חוטער לימדין
וכן אר"ל למה נמשלו דברי תורה כעץ לומר לך מה עץ
קטן מדליק את הגדול אף דברי תורה וכו' :

(יט) **אמר** הלדיק החמיתי יכול לעשות טובה גדולה
להחדם גם אחר פטירתו לעוה"ב [למי
שזוכה לבא אליו בשביל תיקון] ודע שעיקר המניעה שמונעין
את מי שאינו זוכה שאין מניחין אותו לילך להלדיק החמיתי
לקבל תיקון. הוא רק מה שמדמין ומסיתין אותו מזה ומבלבלין
אותו בכפירות והסתות שאין בהלדיק ממש כי גם שם בין
המלאכי חבלה והקליפות ים מתגדלים גדולים כמו בזה
העולם. ע"כ העיקר ליקח זאת בדעתו לבלי להניח עלמו
לפתות ולהסית אותו שם רק יעמוד על דעתו שם בחזק
לילך דייקא להלדיק החמת. ואז בודאי יניחוהו. ושמעתי
שאמר גם שם לריכין חיזוק חמונה בהלדיק: ושיפר מעשה
ע"ז מה שאירע בח"י אצל הלדיק ר' מעשיל מווויטיפסק
עם אחד מאנשיו שמו ר' נח שנפטר על הספינה וכו' :

(כ) **אמר** כמה גדלים חלקים היו מונחים ברשפ שאני
הולאתים מהרשפ וכו' וכו', כי גראה בחזם
שהמתקרבים אלי נשתנה פניהם ובא עליהם פנים של יהודי
בחינת גדם חלקים: הלא ים אלי אנשים שאיני יודע אם
השאול תחתיות הי' די להם כי גם השאול תחתיות הי' קטן
לפניהם שאם היה אפשר להם לאחוז תחת שאול תחתיות
היו חותרים וע"י נתקרבו וכו' :

(כא) **אמר** אני יכול לעשות כלים נפלאים מאד רק
האסרון שאני בעלמי מוכרח לעשות בעלמי
את הכלי חומות שקורין גיליינ :

(כב) **עם** הקטן שבאל"ם יהיה נעשה עמו בעולם כו' :

(כג) **מעשה** של הלדיק מו"ה יצחק חייזיק ז"ל שרבינו
ז"ל ראה במקום שראה שה' תגודות
תגודות ודאקו עלמן לשמוע תורה ואמרו לאחד אמור אתה
לנו תורה ואמר להם. ושמע הוא ז"ל והוטב בעיניו מאד
והוא מבין על תורה. כמדומה שאמר שלא שמע מאת.
ושאל אם אותה הנשמה בזה העולם והראו לו ושלא אחריו
והוא מה דהוה וקודם פשח אלם למו"ה יצחק חייזיק הנ"ל
כל התורה הנ"ל ששמע הוא ובא וסיפר לו בחינת גדולה ורתת
וחיעה גדולה מאד. והלך הוא משם ושאחר מו"ה י"ח הנ"ל
אלגות ואח"כ בשמוך נפטר הנ"ל. ח"ה שמעתי שפ"ח היו
מקוננים ומלטערים אח"ם לפני רבינו ז"ל אחד על פטירת הר"ר
י"ח הנ"ל וניחם אותם רבינו ז"ל והשיב להם אבל עכשיו ים
לנו הר"ר נתן :

(כד) **שבועתי** בשמו שאמר הפחות שבאנשי אני מוליך
אותו בדרך של לדיק גדול אחד וכו' ויקנא אחד
את המקורבים אליו אכ"ם את מי שזוכה להושיע לו וכו' :

(כה) **והוביח** את אחד שהיה מקורב ונתרחק ואח"כ
חזר ובא אליו בחו"ה פשח תקש"ט. עשה
ואמר לפילו אם עוברים כמה שנים ואינו נעתק ועולה
ממדריגתו למדריגה עליונה ממנה בירחת שנים: רק הוא
עומד במדריגתו הרחשונה כבתחלה ואפילו אם הוא נרוע
יותר מבתחלה אם הוא מקורב לדיק החמתי ההתקרבות
בעלמו הוא טוב מאד בלי שיעור וערך (ואם לא היה מקורב
להלדיק היה נרוע עוד יותר ויותר): הדרכים מבקשים את
תפקידם כדאיתא במדרש על פסוק דרכי ציון תבילות שהם
מתחבלים על שפסקו עולי רגלים שהיו עוברים עליהם. וכן
אלו בני אדם שהם נוסעים והולכים לדיק החמת כשה"ו
נפסק אחד מהם ונמנע מלכתוב אזי גם הדרכים מתחבלים
ומבקשים את תפקידם. כי הדרכים תאבים שיסע עוד
אחד עליהם להלדיק החמת תמה אני איך מצליחים חבורה
אחובה וחביבה כזו ממנה נפסק אם בחותן הנשים לא הלכת
בדרכי ה' כראוי בוודאי הפסדת מה שהפסדת ואם היית
עובד ה' כראוי. הלא עוב היה אם היית מעיל העבדות
והיהדות שלך ב"כ לתוך הסותפות של החבירים החהובים.
והיו אחרים יכולין להרחיב ידיהם ולהגליח ע"י העבדות
שלך ויתר מזה להגיד לך מה אני ומה שהפסדת זה ח"ח
להגיד לך אם תסע מעתה אז תתחרט על העבר :

(כו) **הוביח** את אחד שלא היה אלגו כמה שנים ועשה
ואמר לו הלא כל העולם לא נברא אלא
לצוות לזה. וע"כ כ"ח וה' לריך ליתן חיזה כח וסיוע לזה
הלדיק להיות לו לזותה כו'. ויש שהם נעשים לו בחינת לוותה
ע"י תפילתם או ע"י ש"ם שלהם שע"י נאצין כח וסיוע לזה
הלדיק ויש שזותנים לו ממון או כיולא בזה מה שכ"ח עושה
חיזה דבר שבקדושה שע"י נעשה לוותה לזה. אבל כפי מה
שאני רואה (ויה חיך זאה) אין אתם נלרכים כלל להעולם
כי אין מניע מכם שום לוותה לזה :

(כז) **שמעתי** בשמו שאמר שהולכים שלוחים שקורין
שטאפעטען מה' לב' ומב' להלן יותר
עד שהדבר מגיע להלדיק היינו כי מכל החילות והעשבים
ומכל הדברים שבעולם מכולם הולכים שלוחים מאחד לחבירו
ומחבירו לחבירו עד שמתגלגל ומגיע הדבר לאוזן הלדיק
החמיתי והוא מקבל ומבין מהם עצות לעבודתו. וזה בחינת
כל העולם לא נברא אלא לצוות לזה היינו בחי' עצות ליתן
לו עצות כנ"ל כי תרי"ג מצות נקראין תרי"ג עצין דאורייתא
וזה לצוות לשון עצות כנ"ל. ואמר שכל זה הוא רק בחי'
עצות. אבל העבודה בעלמה של הלדיק החמתי זה נבוה
ונעלם מאד ואפילו מלאך ושרף אינו יודע זאת כי אם הש"ת
לבדו וכו' וכל זה יש להם חיזה סיוכות עם הלדיק מלד
שהוא מלובש בגוף. אבל מלד הנשמה הוא ענין אחר לגמרי
גבוה מעל גבוה וכו' וכו' ועוד יש בענין שיחה זו
דברים נפלאים :

(כח) **אמר** לכתוב אלגי ולהתקרב אלי הוא דבר קשה
מאד ואפילו בני. עלמם וכי יש יותר מקורב
מבניו אפילו הם כל חיות ערופים לכתוב אלגי יש על זה

כמה בלבולים ומחשבות הטורדות וכיוצא והעיקר בשעת ההתחלה. וכל זמן שנקרא התחלה אז היא קשה מאד להתקרב וגם אח"כ נעשה מה שנעשה אך בהתחלה כל זמן שנקרא התחלה הוא דבר נמוג ונקשה וכבד מאד לכוון ולהתקרב:

(סט) **אמר** לאחד אני אעשה מכם כתות כתות:

(ע) **אמר** כל מי שיגיית אותי ויקיים כל מה שאני מצוה בוודאי יהיה לדיק גדול יהי' מה שיהיה. והעיקר להסליק שכל עצמו לגמרי רק כאשר יאמר הוא יקיים הכל כמאמרו. ואמר אז ענין עם נבל ולא חכם כמבואר בס' לק"ח בסימן קכ"ג מן הסתם מי שיכול ללמוד ביותר מסוגל ביותר:

(עא) **אמר** מי לי מזל שמגייתין אותי מה שאני מצוה לעשות וכמה אכ"מ ביקשו אותי כו':

(עב) **אמר** לאחד מאנשי שסיפר עמו מענין עבודת ה' אמר הלא כבר עיני כלות כל היום ואני עומד ומצפה ומקוה ומייחל ומחכה בכל עת שיזכיני הש"ת שאזכה לרחות בכם מה שאני חפץ שתהיו עובדי ה' באמת כרצוני. ואני מקוה בעז"ה שבוודאי יהיה כך ולא בלבד חמשי שיהיו מקורבים אלי אלא אפילו מי שיתקרב לאחמי שלומי ואפילו מי שרק יגע בהם בוודאי יהי' חיים כשר באמת ולא חיים כשר בלבד כ"א אפילו לדיק גדול מאד יהיה מי שיזכה להתקרב לאחמים שלו ושמעתי שאמר בזה"ל איך האב מיך זון מיינע חויגן חוים ניקוקע חוקע חיטליכין בחזונך ואני מקוה לה' וכו' כנ"ל ואמר גם זאת כבר נאמרתי ואגמור איך האב חוים ניפירט אין וועלט חוים פירין:

(עג) **פ"א** דיבר עמנו והיה מתמיה את עצמו איך אנו זוכים ורוחים לשמוע מפיו הק' תורות נבואות טורות וקדושות כאלו אך אמר אנכי כי עפרה שכינתך שריף:

(עד) **אמר** לפני ר"י מטירהחוויץ עלי שלעזין אמירת תורה הוא חד בדרך:

(עה) **אמר** לי כשמלתיו אם אדבר עם בני אדם. השיב לי שמום יוא שאלתיו איך וויים האביר ניט וואם יענט נייט אף השיב לי דוא דארפסט ניט וויסן. אאלתיו וואם העלף איך איס השיב וואם האט דאם דוא דיר. והבנתי כוונתו אר"ל דוא פועלסט יוא:

(עו) **אמר** לי אשטיק טוב מלכות ושוב דרך ארץ האב איך זון פין דיר חוועק ניומען. גם אמר לי דיך האב איך זון חוועק ניומען פין דער וועלט:

(עז) **אמר** שיספרו כמה מעשיות מאנ"ש ומכ"ת ות' יהיה כמה מעשיות:

(עח) **כשהיתי** בעמרוב והיה דרכי לנסוע אלין ז"ל לברסלב. פ"א סיפרו לי בשמו שאמר והקפיד על שנוסעים אלין בעגלות ואין הולכים אלין רגלי וכנכם בלבי אותו הדבר הרפה כי ידעתי שבוודאי כך רחוי ויפה לו ליך אלין רגלי דייקא והייתי מסתפק לזה. וסיבב הש"ת זאת שיך אלין ברגלי ג' פעמים ואלו הג' פעמים הרווחתים על ידי מה שהלכתי ברגלים כאשר אני יודע בעצמי שבאלו הג' פעמים אם לא הייתי מתגבר ליך רגלי לא הייתי כלל אאלו באלו הג' פעמים ברוך הטוב והמטיב לרעים ולטובים שזכיתי לזה ומה שהרווחתי ביחוד באלו הג' פעמים מעט מזה אני יודע בעצמי כי אני זוכר עדיין מה שנסעתי אז ויתר מזה אם אזכה אבחין לעתיד לבא וכן אחירי ר' נפתלי הלך נ"כ ברגליו מחמת שנסע דברים הנ"ל ואחר האחירים היו בהם כמה עניים שהלכו כמה פעמים אלין ברגליהם דרך רחוק אשריהם אשרי חלקם אבל אנחנו תהלה לאל היו לנו על האותות כי היינו אז בני עשירים רק מגודל ההשתוקקות עזרו הש"ת שגם אנחנו הלכנו ברגליו דייקא אזה פעמים כנ"ל ועיין בהלכות יבום וחליצה בליקוטי הלכות מה שכתבתי בזה:

(עט) **שמעתי** בשמו שאמר על אחד שבא אלין רגלי שאמר אז ומה אם נבוכדנצר הרשע שבשביל שהלך ג' פסיעות ברגליו זכה למלוכה וממשלה גדולה מופלגת כזאת. כשאחד מישראל הולך להדליק פרסה ויותר כמה וכמה יזכה ע"י עין לא ראתה כמדומה שאמר זאת על איש אחד מטירהחוועע שהיה דרכו בכל עת לבא אלין רגלי מטירהחוועע לברסלב שהם י"ד פרסאות שלנו הגדולים ופ"א עמדתי לפניו ז"ל בעת שבא אלין רגלי האיש הנ"ל מטירהחוועי וסיפר לי הוא ז"ל שבעת שער זאת האיש הנ"ל בעבודת ה' הוא הולך ברגליו משם לכאן והבנתי שהוטב זאת בעיניו ז"ל מאד וכן פ"א נפטר לעולמו אחד מבני העשירים מעמרוב שהיה ממקורביו וסיפר הוא ז"ל נ"כ בשבחו ואמר עליו שדרכו היה שתיקה כשהיה אר לו בחיזה דבר ביהדותו הלך ברגליו משם לכאן אשרי להם:

(פ) **אמר** אני יכול לעשות מכולכם לדיקים גמורים בורחים אבל מה יהיה ח"כ יעבוד הש"ת בעצמו את עצמו (כלומר ברצונו הוא שאנחנו בעצמנו נתיגע בכחו ועצותיו הקדושים להשיג עבודת ה'. אבל לא שהוא יתן הכל לגמרי) וכן שמעתי עוד בכמה לשונות שאמר אני יכול ליתן ירחה להאדם עד שיגח מחייו ויתבטל במציאות: ופ"א ביקש מאחד אחד מאנ"ש הרבה בענין זה שיתן לו ירחה ודיבר עמו רבינו ז"ל דברים כעין הנ"ל שבוודאי יכול ליתן ירחה עצומה רק אחין זה תכלית כי ח"כ יתבטל במציאות והאיש הנ"ל היה מסתוקק אחפ"כ שיהיר עליו ירחה עצומה וחא"כ יגח האיש מלפניו ונפל עליו ירחה עצומה ומופלגת מאד והתחיל לצעוק להש"ת בקולות מבוהות מה שלא היה רגיל בכך עד שכמעט יגח מחיותו וממשך כך עד למחרתו. ולמחרת נכנס אצלו ואחל אותו רבינו ז"ל אם הגיע אליו ירחה השיב לו האיש הנ"ל שוב איני רואה זאת ובקש מאתו שיקח ממנו זאת וחזר ולקח ממנו ושב לקדמותו: וכן אמר לאחד אם הייתי מעביר ידי על עיניך היית רואה גדולות ונפלאות אבל איני רואה בזה רק אתה בעצמך תיגע בעבודת ה' עד שתזכה למה שתזכה. וכן אמר לי פ"א בענין זה אם היה הש"ת בעצמו רואה אותו ית' בעצמו יעבוד ח"ע ח"כ לא היה צריך אותך (כלומר שהדיק יכול להמשיך

להמשיך רצון הש"ת שיעזרהו בעבודתו לעפ"י שעשה מה שעשה ורחוי לרחקו לעפ"כ יכול הלדיק לעורר רחמי הש"ת עליו שיקרבהו לעבודתו אבל לא שהש"ת יעשה הכל בעלמו) גם אמר לי אתה בלעדי אינך יכול לעשות (היינו שאיני יכול לעשות ולעסוק בעבודת ה' בלעדו כאו ועלותיו) אבל אני בלעדיך ג"כ איני יכול לעשות כלל (כלומר לעשות לי מובה כל זמן שלא תשתדל בעצמי לקבלה כי מה שאני צריך לעשות הוא בעצמו אינו יכול לעשות הכל בלעדי לעפ"י שבחמת הכל ממנו) :

(מג) **דברי** המעתיק אמר על דבר המנין מיוחד שהי' להם לא"ס בעצמוב להתפלל שם ביחד וא"כ נתבטל אמר מי יודע מה הי' אם הי' מתקייס דבר המנין שלכם המנין שלכם הי' בוקע רקיעים גם פ"א הי' ר' נפתלי ז"ל מנגן חיזה מזמור בביהמ"ד בלילה עם עוד חמשים מאנ"ש ורבינו ז"ל מנגן חיזה מזמור בביהמ"ד בלילה עם עוד חמשים מאנ"ש ורבינו ז"ל שכב כבר על מטתו וקם רבינו ז"ל ממטתו וככם אליהם לשמוע את ניגוניהם וא"כ אמר להם תדעו שהניגוני שלכם היתה בוקעת רקיעים וכו' תוכלו לשער עצמכם אשר כבר שכבתי על מטתי והניגוני שלכם מעכה אותי ממטתי ליכנס אליכם וכו' :

(מד) **אמר** אני נהר המטהר מכל הטמאים :

אמר על ר' נתן ור' נפתלי ז"ש זעגען זיך נאר דימיען נס פ"א אמר לאחד שהי' אומר לפניו ז"ל על הר"ר נתן ז"ל מיודע בבירור שבוודאי יהי' לדיק גמור ניער יוד והקפיד עליו רבינו ז"ל ואמר לו אני אומר לך שהוא כבר לדיק ער איז אבן מגוטער יוד גם אמר להר"ר נתן והר"ר נפתלי ז"ל בעת שנתקרבו אליו הלא ים לי עתכם היכרות מכבר רק שזה זמן כביך אשר לא התראתו פנים זה עם זה ועכשיו אנו רואין עצמינו זה עם זה (מיר קענען זיך אבן פון לאנג נאר סע אוין אלאנגע נייע אז מיר האבען זיך אבן ניט גיזעהן אזוי היינט זעהען מיר זיך :

א"ה שמעתי שפ"א היה הרב הלדיק הק' מברדיטשוב בטורהאוויצע ובשעה שהיה מיסב על הסעודה עם קהל עם ועדה גדולה הפליג מאד במעלת קדושת רבינו ז"ל מלד עלמו לכד מגודל קדושת אהבתו ז"ל . ואח"כ הפליג מאד במעלת המקורבים אל רבינו ז"ל ואמר שהוא יודע ברוגם ככולם הם לומדים מופלגים ירלאים ושלמים ואנשי מעשה וכו' . ואז אמר על הר"ר נתן ז"ל שהוא לדיק . ואח"כ בנשטו מסם ויצא עמו בשלה שלו הרב הק' ר' שמואל יחזק ז"ל מטשערין . ואז אמר לו הרב הק' הנ"ל . תאמין לי שם הייתי יודע שהעולם יסמעו בקולי . אז הייתי לועק בקול גדול מסוף העולם ועד סופו שכל מי שרולה להיות אים כבר ולדיק ועובד ה' באמת . יהיה יהיר וזריז להתקרב להרב הק' הר"ר נתנן מברסלב. לך ידעתי מאמה כי לא די לי שלא יסמעו בקולי . לף גם יתעורר ע"י מחלוקת גדול גם עלי . ואולי ים אחד שמהרהר בתשובה ע"י ואפשיד גם את זאת ע"כ אני מוכרח לשתוק בעניו זה:

(מה) **שמעתי** שפ"א סיפר רבינו ז"ל ממעלת המתקרבים אליו ז"ל . אשפיעו כשמתבם ומתבלבל לאחד דעתו קלת ר"ל . אעפ"כ הם חזקים בחמונה שלימה בו ז"ל . וסיפר

מאים אחד מאבשיו שהיה לדיק גדול . ואמר עליו רבינו ז"ל שהאים הזה היה לו תשובה ספר הקנה והנה מבואר בספרים שמי שעשה תשובה זו מובטח לו שלא יחטא ובאמת היינו בעד האים הזה אני ערב שבודאי לא יחטא . ויהי היום ונתבלבל דעת האים הנ"ל קלת וגברה עליו המרה שחורה מאד . והביאו אותו לפניו ז"ל . וסיפר לו האים הנ"ל שעיקר העבות שלו הוא ממה שהרז"ל הלל מחייב את העניים ע"כ אבדה תקוותם ה"ו.רק שהוא מחיה ומחזק את עלמו במה שהוא מקורב אליו ז"ל שכחו גדול וכו' והוא יזכה אותו :

(מו) **פ"א** דיבר רבינו ז"ל עם אנ"ש ואמר להם . הלא כל הכחת רוח והתעוג שלי הוא רק כשאני רוחה חיזה דברי יהדות ועבודת ה' בחאר מאשיי הלא הפקרתי את עלמי ואתתי ובניי היקרים . ורק בשביל זה . האם לא הייתי יכול להיות מפורסם וממניג שקורין ניגר יוד כמו כל המנהיגים שנוסעים החסידים אליהם ואינם יודעים על מה נוסעים . וחוזרים ובאים ואינם יודעים מה בהים . אבל אני לא רציתי בכל זה . רק נלחתי עלמי לעשות בזה להחזיר אתכם למוטב . הלא בשאני רוחה חיזה עבודת ה' בעני שבעניים שהוא בבוגע קרוע ומלבושים קרועים ומנעלים קרועים הוא יקר אלי וכו' בקשתי אחד מכם היו אומרים כשרים כי זה כל יפני וכל חפלי :

(מז) **סיפר** עם אנ"ש ואמר שזה יום שלישי שעמד על דבר אחד היינו על חיזה השנה והא הייתי יכול להשניה עד שהתמתתי בחיזה עובדא מאחד מאנ"ש ועי"ז עמדתי על הדבר והשנתי ההשנה . וכי יש חידוש שוב על הבעש"ט ז"ל שהשיג השנות כאלו מאחר שהיה לו תלמידים גדולים ולדיקים כאלה שעשו עובדות גדולות כאלה : פ"א אמר רבינו ז"ל קודש שבועות תקס"ז בשמדע לו מפטירת איזה אחד שהיה קלת ממקורבין . ענה ואמר מי יודע מה נעשה עמו שם . אבל אם היה זוכה להתקרב כמו המקורבים אתתייהס אלי . ועכשיו הולך לקראת שבועות . משתמת היה דומה לו שמשתדל בענין הנסיעה אלי על שבועות בשבירות עגלה וכיולא והיו מוכרחין להודיע לו מה לך להשתדל בזה הלא כבר אתה מת ונפטר . וממילא היה טובה לפניו כי עכ"פ היה מודע לו שכבר מת . אבל עכשיו לפשר שדמה לו שמחזיק חיזה ברחוויר [היינו מה שמבלבין בו שטויות ושוטן שכר] זקוקה שטויות וכיולא ונורוד בעסקיו המזומים לו . ואעפי"כ אחר שבועות אמר רבינו ז"ל שהאים הנ"ל היה אלנו על שבועות :

(מח) **קודם** שבועות הנ"ל עמדו לפניו אנשי זאסלאוו וסיפרו לעניו מעשיר אחד שאתן מעות הרבה להרב הק' ר' ברוך ז"ל ועמד אז לפניו ג"כ אים אחד מנעמרוב והיה עני גדול עשה רבינו ז"ל ואמר להם . העני הזה נתן לי יותר מזה כפי בחינתו ומדריגתו . כי הוא היה מפרנס עלמו ממלמדות וכאשר שמע בימי הפסח הנ' (שאז זמן שבירות מלמדים) ברבינו ז"ל הוא בזאסלאוו ומי יודע אולי יתעכב שם עד אחר שבועות ואם יסכיר את עלמו למלמד לא יוכל להיות אלנו על שבועות מחמת ביטול התלמידים זמן רב . וע"כ לא רלה להסכיר עלמו למלמד ויצא כל הקץ הנ"ל בלי שום עסק ופרנסה ממלא שהתדב לבו בשביל התקרבותו אלי יותר מהעשיר הנ"ל :

(מט) **כשנתהרב** אלנו הר"ר נתן ז"ל סיפר רבינו ז"ל עם נתו אחד מענין זה והפלא בשבתו ות"ל מה תומר לך מחשבתו כשיבינו על בית הכנסת זו בהתחלות בעלמת יאמר לך כמה אמות היא מחזקת בגובהה. גם בעתים הלו סיפר עם הר"ר יצחק ז"ל התן הרב המגיד ז"ל מטורחאוויצע והפליג בשבח מעלת הר"ר נתן ז"ל (ור"י הנ"ל לא רצה לומו ולא היה מבירו עדיין ואז אמר לו אם תסתכל עליו תרצה בו שהוא שפל ברך כ"כ עד אבר הוא כשפר ועיני ממש וכו"ל דיא זאלסט אים זאן קוקין אין אר מגלאט שטיקל בגאטע וכו' . וכן היה שהלך ר"י הנ"ל ופגע בו שהוא שובר בשוק בזריזות גדול כדרכו ומלובש במלבושי

בעלבוני כנוד כדרך בני העשירים. ותעפי"ב הכיר בו מיד כי זה הוא החיים אשר אמר עליו רבינו ז"ל שהוא בעיני עצמו כעפר וטיט ממש כנ"ל:

(מט) **נשמט** אמר שלעתיד יהי' כל העולם אחוי ברסלב. ובל"ת אמר בזה"ל לעתיד לבא וועט דיא גאנצע וועלט זיין ברסלבער חסידים. דאיתא במדרש על פסוק ונתתי לכם לב בשר אל תקראי בשר אלא בשר שיהיה כל אחד בוסר בחלק של חבירו. לב בשר לותיות ברסלב. גם בשילת מזלטשיפאלית לברסלב. חלם לו להמנוך מטוהרהוויעלע בסוכה טעין ילישתו של רבינו ז"ל מזלטשיפאלית לברסלב מרומז בפסוק הנ"ל והסירותי לב האבן מבשרכם לב האבן הוא בחי' ויתן שלמה את הכסף כאבנים כי שם העיר זלאטשיפאלי על שם ריבוי הכסף והממון ונתתי לכם לב בשר לותיות ברסלב כנ"ל:

מעלת תורתו וספריו הקדושים

(ח) **אמר** העולם לא טעמו לותי כלום עדיין. אלו היו שומעין רק תורה אחת שאני אומר עם הניגון! והריקוד שלה היו כולם בטלים בבטול גמור היינו כל העולם כולו לפעמים היות ועצבים וכל מה שיש בעולם הכל היו מתבטלין בבלות הכפש מגודל טעם התעטוג המופלא והמופלג מאד מאד ופשפר להבינו כי מי שהוא יודע ניגון וריקוד. הנה מי שאבען מטעם הניגון שאשאך בפש השומע אחר הניגון ומתבטל בבלות הכפש אחר תנועות הניגון כפי כל תנועה ותנועה של הניגון כפי מה שיש כח לאותה התנועה לשער ולעורר הכפש להשיבה לקריהם וכ"ש מי שיכול לרקד שיהיה הריקוד מכוון ממש כפי תנועת הניגון. כי יש תנועות בכל אבר ואבר שצריך לתנועות הניגון. שאלו זאת התנועה נריכין לבעבע ברחשו או לבפול עלמו. וכיולא בשאר אברים וברגלים שצריכין לעשות תנועה בגופו וברגליו כפי תנועות הניגון ממש. ובפרט מי שאבען ניגון עם לינורי' ושיר שאסדר שיר והבורים עם תנועת הניגון שהשיר והלימורים שייכים בבחיון גדול להניגון שאשאל השיר מכוון ממש כפי בעיות הניגון. וגם הריקוד מכוון ממש כפי בעיות הניגון ומשאל השיר כי כולו אחד. כשוכין לשמוע ניגון מה עם שיר ולינורים ועם ריקוד כזה שכל שייכים זה לזה בכיוון גדול ממש. כי הלינורים להיינו השיר והניגון והריקוד כולו אחד ממש. כשוכין לשמוע זאת חזי מתבטלים ממש בבלות הכפש מגודל עולם התעטוג המופלא. שהוא התעטוג הגדול מכל התעטוגים ואין תעטוג גדול מזה. ומי שלא טעם זאת היינו יודע כלל מתעטוג. לשרי עין רואתה זאת. כי גם בעוה"ב אין הכל זוכין לשמוע ולראות זאת רק מי שטרח בעבר שבת וכו'. ואלו העומדים שבינו אין יכולין ויודעין מה לעשות רק יש להם בלות הכפש והשתוקקות בפלא מעולם התעטוג והוא עומד בתעלא ועושה כנ"ל (והבן העניין היטב כי ת"ת לבאר זאת בכתב. ומי שהוא יודע ניגון וריקוד יוכל לשמוע מעט בלבו שלם בעיות עוגב והשתוקקות הנ"ל בבלות הכפש ממש על שמתבטלים לגמרי והבן) גם כל מי שסמוך ומקורב יותר בעשה אלו בל התנועות מחילה בקרהה בזוג נמשל הנ"ל שמי שסמוך יותר אל הניגון והריקוד ומבין ניותר בעשין אלו מחילה בל התנועות של הניגון והריקוד מחמת גודל התעטוג. בקרהה בזוג שבאשאם שומע ניגון וריקודים מחמת התעטוג שבמשך אחר הניגון הוא עושה אחריו ג"כ אותן התנועות והוא מבין ומרקד ג"כ. קצת כי בעשה אלו מחילה תנועות הניגון והריקוד כמו בן כשמקורב יותר אל הקדושה בל מה שסמוך יותר אל התורה והניגון והריקוד בעשה ג"כ אלו התנועות של בל הנ"ל של הקדושה מחילה. בל זה שמעתי בעלמי:

ובלשון אשבנז שמעתי שאמר זה"ל זייא זאלען מיך הערען אירן תורה שוט דעם ניגון אין מיט אירן טאנצן וואלט זיא נאנצע וועלט טוים גוגאנצען. ויחזר ואשל ואם אחד מיך ניחאנט. והשיב לו הר"ר נתן ז"ל שאמר בבלל הנ"ל וה"ל ר' היינו ז"ל וואס מיינסט דיא אפילו חיות לעזבים וכו' בבל הנ"ל:

(ט) **אמר** אפילו אם אין יכול לומר תורה לפרקים זהו חידוש יותר שבבר מוכן ומזומן אצלי בתה חידושים גדולים ובתוך בך הבל בשבח שאתי ואיני זוכר בלום ואיני יודע בלל שאום ספר בעולם ואפילו ביון אירי יודע רק הבל בשאר לבל בתאר ובעלם שאני ואהו פלא גדול בתמת ובמה פעמים שאעתי אפיו הק' עבין זה בי זה רגיל אצלו שבמה פעמים הוא אומר עתה אירי יודע בלל בלל לא ש"ם שבשעה הקדמת גילה חידושים נפלאים ונוראים:

(י) **אמר** בדברי ר"ן שניהו שב"ש שתחיל מן המקרא שלו בגון מה שאניהו שאר מפיק לה אזה המקרא ואר שתיקד מקרא בי בל אחד יש לו מקום שאשם שתחיל הליוד והתורה שלו וכפי אותה ההתחלה אזה המקרא בן ע"פ סדר זה הולך בל התור' אצלו והבני שתחיל שתקרא לאחר יש לו סדר לאחר לפי ההתחלה שלו בי בל אחד לפי התחלתו שלישה מקום אחות בן שאתה והולך בל הסדר של בל התורה שלו ואם היה זה התנת בח למקרא לאחר של התנת הב' לא יוכל ליקח אשם בי ב"ש לריך רק לקבל וליקח ולהתחיל שתקום שלו וכו':

(יא) **נשמע** שפיו הק' שאמר שהספר הקדוש שלו ליקוטי מוהר"ן שילת בעולם הוא תתלמות דגאולה. ואמר שתאר שילת בעולם לבי קפן שתד שילמדו אותו. בי לריבים ללמוד אותו הרבה עד שיהיה אנר בעל פה. בי הוא בלל מוסר והתעוררות גדול שתד להבי"ת אבר אין עתך חלוי וכו' ואמר שטוב לקבוע לעלמו ב' שיעורים ללמוד ספרי הק' שיעור שתד אשום ללמוד בהתעוררות הרבה שתד בדי שיהיה שנור בע"פ ושיעור אחד ללמוד בעיון גדול בי

(יב) **אמר** שאין שום אדם בעולם יבול לעמוד בפני התורה הזו שאני אומר עתה. ואמר שאין שום אדם בעולם יבול לעמוד בפני התורה הזו שאני אומר עתה. ואמר שאין שום אדם בעולם יבול לעמוד בפני התורה הזו שאני אומר עתה.

(יג) **אמר** בי בל אחד ואחד מישראל יש לו תורה אחת מיוחדת שלו שאין שום אדם בעולם יבול לאומרה בעבורו. ואמר שבל אחד ואחד מישראל יש לו תורה אחת מיוחדת שלו שאין שום אדם בעולם יבול לאומרה בעבורו. ואמר שבל אחד ואחד מישראל יש לו תורה אחת מיוחדת שלו שאין שום אדם בעולם יבול לאומרה בעבורו.

(יד) **אמר** שאין שום אדם בעולם יבול לאומרה בעבורו. ואמר שאין שום אדם בעולם יבול לאומרה בעבורו. ואמר שאין שום אדם בעולם יבול לאומרה בעבורו.

(טו) **אמר** שאין שום אדם בעולם יבול לאומרה בעבורו. ואמר שאין שום אדם בעולם יבול לאומרה בעבורו. ואמר שאין שום אדם בעולם יבול לאומרה בעבורו.

(טז) **אמר** שאין שום אדם בעולם יבול לאומרה בעבורו. ואמר שאין שום אדם בעולם יבול לאומרה בעבורו. ואמר שאין שום אדם בעולם יבול לאומרה בעבורו.

(יז) **אמר** שאין שום אדם בעולם יבול לאומרה בעבורו. ואמר שאין שום אדם בעולם יבול לאומרה בעבורו. ואמר שאין שום אדם בעולם יבול לאומרה בעבורו.

(יח) **אמר** שאין שום אדם בעולם יבול לאומרה בעבורו. ואמר שאין שום אדם בעולם יבול לאומרה בעבורו. ואמר שאין שום אדם בעולם יבול לאומרה בעבורו.

(יט) **אמר** שאין שום אדם בעולם יבול לאומרה בעבורו. ואמר שאין שום אדם בעולם יבול לאומרה בעבורו. ואמר שאין שום אדם בעולם יבול לאומרה בעבורו.

(כ) **אמר** שאין שום אדם בעולם יבול לאומרה בעבורו. ואמר שאין שום אדם בעולם יבול לאומרה בעבורו. ואמר שאין שום אדם בעולם יבול לאומרה בעבורו.

(כא) **אמר** שאין שום אדם בעולם יבול לאומרה בעבורו. ואמר שאין שום אדם בעולם יבול לאומרה בעבורו. ואמר שאין שום אדם בעולם יבול לאומרה בעבורו.

(כב) **אמר** שאין שום אדם בעולם יבול לאומרה בעבורו. ואמר שאין שום אדם בעולם יבול לאומרה בעבורו. ואמר שאין שום אדם בעולם יבול לאומרה בעבורו.

(כג) **אמר** שאין שום אדם בעולם יבול לאומרה בעבורו. ואמר שאין שום אדם בעולם יבול לאומרה בעבורו. ואמר שאין שום אדם בעולם יבול לאומרה בעבורו.

(כד) **אמר** שאין שום אדם בעולם יבול לאומרה בעבורו. ואמר שאין שום אדם בעולם יבול לאומרה בעבורו. ואמר שאין שום אדם בעולם יבול לאומרה בעבורו.

(כה) **אמר** שאין שום אדם בעולם יבול לאומרה בעבורו. ואמר שאין שום אדם בעולם יבול לאומרה בעבורו. ואמר שאין שום אדם בעולם יבול לאומרה בעבורו.

(כו) **אמר** שאין שום אדם בעולם יבול לאומרה בעבורו. ואמר שאין שום אדם בעולם יבול לאומרה בעבורו. ואמר שאין שום אדם בעולם יבול לאומרה בעבורו.

(כז) **אמר** שאין שום אדם בעולם יבול לאומרה בעבורו. ואמר שאין שום אדם בעולם יבול לאומרה בעבורו. ואמר שאין שום אדם בעולם יבול לאומרה בעבורו.

(כח) **אמר** שאין שום אדם בעולם יבול לאומרה בעבורו. ואמר שאין שום אדם בעולם יבול לאומרה בעבורו. ואמר שאין שום אדם בעולם יבול לאומרה בעבורו.

(כט) **אמר** שאין שום אדם בעולם יבול לאומרה בעבורו. ואמר שאין שום אדם בעולם יבול לאומרה בעבורו. ואמר שאין שום אדם בעולם יבול לאומרה בעבורו.

(ל) **אמר** שאין שום אדם בעולם יבול לאומרה בעבורו. ואמר שאין שום אדם בעולם יבול לאומרה בעבורו. ואמר שאין שום אדם בעולם יבול לאומרה בעבורו.

כי יש עמקות גדול ונפלא בספריו. ועיין בע"ח מזה מובטח עוסק העמקות הגדול שיש בתורתו הקדושה והטהורה מלך עד לין סוף ולין תכלית.

(ח) **פעם** לחד היה מזהר לת לחד ללמוד לת ספרו: ולמר לו שהוא מלוה גדולה ללמוד ספרו הרבה. ולמר לו שיכולין להיות בעשה בעל מוח גדול ע"י ספרו. כי יש בו שכל גדול ועמקות בפלא מלך ע"פ פשוטן של דבריה. וגם לם יתמיהו בספריו יכולין לזכות להיות בעשה לים כבר בחמת ולו יזכה לרלות הפנימיות שיש בספריו הק' כי יש בהם פנימיות הרבה מה שלין כיולה ע"פ פשוטו כלל. תשרי הזוהה ללמוד ולהתעיק בהם הרבה.

(ט) **אבל** בהתורה שלי יש עמקות: ועיין במה שכתוב בע"ח שהם שכתב בלשונו לריכין לדקדק בו כימו בתקרית. כי הוא יחבר בכל פעם דבריו שברולה להלורה שפת יתר: והוא בכוונה גדולה. וצריכין לדקדק בו מלך כו' ומי שיש לו עיונים וישים דעתו ולבו היטב לדברי רבינו ז"ל יבין מעט מזעיר מעומק העמקות הנפלא שיש בספריו חשר לת פחלת דוגמתם בשום ספר שיהיה בדבריו עמקות בפלא ובעיס כמו בספריו הק':

(י) **פעם** לחד היה מעצם לת הספר שלו מלך ולמר שיכולין להיות בעשה בעל תשובה גמור ע"י לימוד הספר שלו. והיה קפן ומסתוקק מלך שיפסו ספרו עוד כ"פ ויתפשטו בעולם. ולמר שיהיו בני לדם שילמדו ויתפללו ע"י הספר הזה. ולמר שמי שיש ועסוק בספריו רק בלי קיבור ובלחון ויסתכל בו בלחת לו בוודלי יהיו בבקשן לכלו כל גידי קשיות לבבו. ולמר בזה"ל סט ועט היס שלא לדרכין טרעכין ולמר שכל לדם לריך להשתדל לקנות הספר שלו. ומי שלין לו במה לקנות וכו' יסכור כר מתנת רלשו ויקנה הספר שלו ושוב ספר מזה ועיין בע"ח עוד מזה. ולמר שהספר שלו יהיה קשוב מלך וינקשוהו ויפשוהו מלך ויולפם ויחזור ויולפם כמה וכמה פעמים ויהיה חשוב מלך רק נכספתי לרלות זלת ולהי' לני עומד ומסתכל וכו'.

(יא) **שמעתי** מפיו הק' שלמר התורה שלי היא כולה בחינות.

(יב) **בשעה** שכרכו הספר לקושי מוהר"ן הרחשון בעת שהיו הקונטרסים נכתב למר. לכם כלמה שזה דבר פשוט. הלא כמה עולמות תלויים בזה. וצריכין להרחיק הלידור בזה כל מה שעבר בלותו העת ולי"ה יתנהר בע"ח בעי"ה.

(יג) **אמר** הבעל דבר יכול לחפות ולכסות לת העינים מלך לבל נלת זה כי הספר עושה התעוררות גדול מלך בעולם: ולמר בזה"ל דער בעל דבר קען זייער פלר שטעלן לנים זוסט ווילט דאס ספר מחויב גווען לגרויסין בדאך כי טאקען לוסן דער ווועלט:

(יד) **אמר** ידוע לכל הלדיקים שהיו מלדם הרחשון עד עכשיו מלינה מקום היו ומלינה מקום שם חומרים תורה ובלינה מקום נשמרו בשעת הסתלקותם והתחיל לחשוב הבעש"ט ז"ל מבינה. והסגיד ז"ל מחכמה. לעפ"י שבינה למטה מחכמה לעפ"ב היה לומר תורה מלותם הבינה שהיה למעלה מחכמה. כי' דרוך ז"ל מבינה שהיה למטה מלותם החכמה. לבל לני לומר תורה וכו'. שמעתי פ"ח שהתפלר בשבח גדולת תורתו ולמר לז בתוך דברי התפלרותו הלא לני יודע מסיכן לני לוקח לותם והמוכן מדבריו ומתנועותיו הק' לז כי' שהוא לוקח תורתו ממקום גבוה ועליון מלך:

(טו) **אמר** הסור מרע שלי הוא לידוש נפלא וגם העשה טוב שלי הוא נפלא מלך כי לני עושה טוב הרבה בהמת. והתורה שלי עושה הרבה מלך בעולם כי ע"י התורה שלי נמשכין כל ההשפעות שבעולם. ודיבר עם לחד מה המו"מ שלך עם חיטים לתה נושה ונותן גם זה נמשך ע"י התורה שלי: עוד ולמר על ג' כתות הכשים יש לי רחמנות גדול עליהם על הלו הכשים שהיו יכולים להתקרב הלי ולינם מתקרבי. ועל הלו הסתקורבים הלי ולינם מקיימים לת דברי כי לני יודע שיהי' עת בעת שיהי' הלדם מוכח על הלרן עם רגליו הל הדלת. לז יסתכל על עלמו היטב ויתחרט מלך מלך על שלח זכה להתקרב הלי הו שלח קיים לת דברי. כי לז ידעו שהם היו מקורבים הלי ומקיימים לת דברי לח הי' שום דרגה בעולם שלח קיימו מניהם לחותם המדריגה. הבל לח יועיל לז ענה ולמר הם ח"ו לח יבח מציח בימים יהי' העולם מתגעגעים לחרי הרבה מלך הרבה יותר וכו':

(טז) **סיפר** לי לחד שהי' משבח מלך לת תורתו לפניו והפליג מלך בגדולת נפלחות תורתו. ולמר שלריכין להשתדל מלך לקנות ספריו: כי לפילו כשעומדין בתיבה ומגדל הם טובה גדולה. כי ספריו הם שמירה גדולה בבית לשמור גם העשירות וממון הלדם מכל הסזיקות. והזכיר לז עשיר לחד שהי' יודעו ומכירו ולמר שגם הליו היה טובה גדולה שיהי' הספר שלו בבתיו כי יהיה לו שמירה גדולה לכל דבר ושתקיים עשירותו. והזהיר לת הלים שבידכם עמו מזה שיזרז לת העשיר. הל"ל שירלה לקנות ספריו ועיין בע"ח מזה כמה הי' משתוקק שיתפשטו ספריו בקרב כל ישרלל ולה לכבודו ח"ו:

(יז) **אחר** שמסר התורה פתח ר"ש בלק"ת סימן ס' למר שהי' חתוכה יפה הע גווען הלעיין תתונקלי והי' רלוי לבקש השי"ת עם הפמליה של מעלה על הסתונה. לומרתי לו בוודלי הי' בכלך. בזיב מן הסתם: (ה"ה שמעתי שלמר הז לנה"ב שהי' יכול להחזיק לותם בעניו למירת התורה הל"ל שלשה ימים ושלשה לילות ולה ידעו בין יום ללילה כלל כמובח בזוה"ק וכו'):

(יח) **אמר** שכל התורות שגילה קודם שהי' בח"י לינו רולה כלל שיהיו כתובים בספריו רק מה שחידש לחר שהי' בח"י: לריכין לכתוב הכל לפילו כל שיחה ושיחה הכל לריכין לכתוב: וכמה פעמים הזהיר לכתוב כל שיחה ושיחה ששומעין מפיו הק' ולמר בשלמח דברים הנכתבים בספר לם לה יזכור לותם עכשיו יוכל לרלותם וללמוד בהם. בפעם לחר. הבל כל הדברים שלותם שומעים מפי שוב לה תשמעו עוד פעם לחרת לעולם על כן. בוודלי לותם לריכין לזכור מלך כל דיבור ודיבור. ולכתוב הכל כל

שיחה וסיפור (ומחמת זה התחלתי לכתוב קצת שיחות שמעתי מפיו הק' בעצמו וזו ע"י תחריס לבל לה נכתב חלק מלקט) :

(יט) **ואמר** רז"ל בפירוש שבכל שיחה ושיחה שהי' משיח ומדבר עמהם יכולים להיות על ידה חיים כשר ותפילתו לדיק גמור כל ימי חייו כמו שהני רומה (ישו' ויוי חיך מיין חיין גוטר יהוד) הם ירגה לילך עמה לקיים כפי שיחתו הקדושה ומי שזכה לשמוע שיחתו הקדושה מפיו הק' הוא יודע זאת בחמת ובנידור וגם תפילתו עכשיו בשלומדין דבריו הק' יש להם ג"כ כח גדול לעורר להשי"ת לזכות לדברי ה' בחמת למי שיושם לבו היטב לדבריו ולשיחותיו הק' הנאמרים בזה הספר ובשאר ספריו הק'. כי כל שיחה שלו היא התעוררות נפלאה ועורה מאד ודרך ישרה ונכונה מאד לעבודת השי"ת לכ"א לפי מדריגתו יהי' בשיחה מדריגה שיהי' תפילתו מי שהוא במדריגה עליונה מאד יכול לקבל דרך ישרה ועצות נפלאות מכל שיחה ושיחה שלו ובן להפיך מי שהוא בתחלית מדריגת התחתונה ח"ו בשיחה מקום שהוא יכול לקבל דרך ישרה ועצות נכונות מכל שיחה ושיחה שלו למלט נפשו מני שחת ולשוב אל ה' בחמת חם ישים לבו לדבריו היטב ויקיים חותם בחמת ובתמימות בלי שום חכמות חשרי מי שיחה בהם :

(כ) **אמר** היני חומר לכם מחורתי כ"ח הפסולת ושיח נמוכה חלפי חלפים ורבי רבבות מדריגות מכפי מה שהני מציגה והיני יכול לומר נמוך יותר וכבר נרשם מזה במ"ח :

(כא) **שמעתי** בשמו שאמר כבר שים לו תורות בלי לבושים פירוש שהיו יכול להלבים חותה בשום לבוש ואמר קרא לסמכתא בעלמא הוא שסומך התורה על המקרא כמו שסומכין על חיזה דבר וכו' כן התורה שלו גבוה מאד עד שהיה יכולה להתלבש כ"א דרך לסמכתא בעלמא והבן ואמר שם שמתייגע כל כך קודם התורה הוא מחמת שקשה לו מאד להזריד השגות התורה שלו בלבושים ודיבורים שיוכל לחומרה ולגלותה ע"כ לריך יגיעות גדולות לזה. ועיין במ"ח מזה כי דרכו ז"ל כי' קודם התורה שהי' יושב עמהו כמו שעה ושתים והי' מתייגע מאד בכמה תבועות וגניחות. ואעפ"י שיושב בשתיקה הי' נכרים מתבועותיו שים לו יגיעות גדולות מאד. ואח"כ פתח פיו והתחיל לומר. ופ"א רחיתי בעיני בשעה שהתחיל לומר התורה ט' תיקונין יקירין וכו' שהי' כופל אלו התיבות ט' תיקונין וכו' כמה פעמים ובכל פעם תפס בכח בזקנו בשתי ידיו בשני לדדי זקנו שעל הלחיים וכמעט שהיה תולשם מגודל הירחה והמסירות נפש העצום עד אין סוף שהיה לו אז וכבר כרשם שאמר בכל דבר שעוסק בדברים קשה עליו מאד מאד. וכשאומר תורה מהמה לו שתיקה שיוליח מפיו הדיבור הרחשון מיד תלח נפשו. וכן בהקידוש נדמה לו ג"כ שתיקה שיוליח מפיו ויאמר הדיבור הרחשון תלח נפשו :

(כב) **התורות** והמאמרים שבספריו הק' הם בלליות. וכל מה שאתה ממשמש בהם תמה מולח בהם טעם נפלא וחדש ומתוק לאוד ומאיר עיניים מאד וים בהם עמקות גדול בדרך פשט ובדרך סוד וכסתר. כי כל התורות יש בהם סודות נסתרים ונפלאים וטרחים מאד מאד. וח"ו לבאר זאת. גם בכל מאמר יש כוונות של מלוות שכל מאמר שייך לאיזה כוונות המבוארים בכתבים בע"ח ופע"ח. כגון התורה של מי החים החפץ חיים יש בו סוד כוונת לולב תעפ"י שלח נזכר בו דבר ממלוות לולב וכן בקרוב עלי מרשים כמדומה לי שים בו כוונת קידוש וכיולא בזה שאחרי המאמרים. ושמעתי מפיו הק' שאמר שרלה לעשות פירוש על הענ החייה לל פירוש פשוט לימו ללרך רק לריכין לומר תורה שיהיו פירוש וכבר אמרתי כמה תורות השייכים לע"ח. גם שמעתי בשמו שאמר זאת שמוך גמר הע"ת ורלה שהוא כולו מוסר. וכן כמה תורות יש בהספר כגון מרכבות פרעה בחלוקות לחכי חשרי העם זרקא גליק"ח ושוד כמה תורות שאמר בחותן העיתים וכולם הם סוד כוונת תפילין. ובפרט התורות שכתבו בלשונו הק' בעלמו אמר שיכולים להדקדק בהם כמו במקרא כי יש שם כוונת הרבה כי לפעמים הוא חוזר וכופל הדברים שבדמה שהוא ללא לורך ובאמת יש שם להדקדק בזה כי יש שם כוונה גדולה גם אמר שהתורות שכתבו בלשונו הק' בעלמו משונל כי הוא בלליות. ועיקר הוא המוסר וההתבוננות טובות ועצות טובות היולא מהם מכל מאמר ומאמר מלבד הנסתרות שיש בהם וכו' וכו' כנ"ל וח"ל לבאר יותר בכתבי יש שם כל אחד כפוש מה דמשתר בלבים :

(כג) **שמעתי** בשמו שאמר בימים הקודמים קודם שמתקרבתי אליו שהוא משתוקק שיתקרב אליו אים למען ובעל נשון נפלא וחז היה יכול לבאר כתבי האריז"ל עד שאפילו נערים יודעי ספר היו יכולין ללמוד ולהבין כל כתבי האריז"ל :

(כד) **פ"א** דברתי עמו מענין קבלת האריז"ל ואמר שקבלת האריז"ל הוא לנמרי אחד עם קבלה שחיבר מוהר"מק ז"ל. אחר כך איזה שנים שוב בזמן שדברתי עמו מענין הקבלה שגילה האריז"ל. ואמר שהקבלה שלו היא רחוק ונשגב מאד מהקבלה של בעל הפרדס ז"ל. ועמדתי מרעיד ומחלתי לותו בחימה הלא שמעתי מפיכם פעם אחד שכחמת הכל אחד. השיב משתמת אם אמרתי כך ידעתי מה שאמרתי. והדברים שתומים וחתומים לכאורה. אך מי שים לו לב להבין יכול להבין מרחוק שהכל נכון ודבריו חיים וקיימים והכל אמת ויליב ונכון וקיים ויבר. כי בחמת בוודאי הכל אחד בפנימיות החמונה בחמת לאמתו. אך תעפ"כ דרכי התגלות הסודות של האריז"ל הוא רחוק ונשגב מאד מדרכי הפרדס. תעפ"י שבאמת לאמתו הכל אחד וח"ל להתריך בענין זה כי כבוד מלכים הסתר דבר והמשכילים יביו :

(כה) [**נדפס** סי' קכח] (ספר שידע כל דברי הטין חיים ופרי טץ חיים וכל כתבי האריז"ל וספר הזוהר והעיקר מן התיקונים והמוגן מדבריו הים שזה הים בימי נעוריו ובהליג מאד כמה פעמים בשבח גדולת התיקוני זוהר והים רגיל בו ביותר בכל השנה חפילו שלח בימי חולו ואמר שכל התיקונים לולים כל החכמות שבעולם) :

(כו) **אמר** המעיינים בספריו הים לכם שכל קצת סבורים שדרכי הקבלה של האריז"ל וכיולא מרומז ג"כ בספריו וחושבין זאת למעלה לספריו שוגע עד לשם ושם חיכם יודעים שהוא להיפך חדרבא גם דרכי הקבלה של הקדמונים ז"ל ככלל ג"כ בדבריו. ולא סיים בפירוש רק היה מבואר כוונתו ממילא לאומר חבל כוונתו בעלם תורתו גבוה למעלה למעלה יותר ויותר רק שגם דבריהם הק' כלול ג"כ בדברי תורתו :

(כז) **שאל** ואמר בחומ"ם תקס"ט והיכן חמו עומדין בתפילה וביאר חח"כ שכל סדר התורות הם על

סדר

סדר התפילה . וזאת התורה מיכה למקום זה על התפילה וכן כל התורות . ועדיין אנו עומדים קודם ברוך שאמר ואחר הודו שהוא קודם לברוך שאמר כנסה ספרד ואמר מיהו מסתמא אחר שיכול להתפלל כך מיהו' תפילתו עם כל התורות כנ"ל ועריך מיהו ימיש ומנין הרגיל שיכול לעמוד כל התפילה היינו לומר תורה ע"פ סדר התפילה עד נמר התפילה :

(כב) **סברו** לי שכשמתקרבתי אליו אמר בפני אנשים אחרים אל אל בפני ברוך ה' שהזמין לי רק כשנים אחד שאפילו דיבור אחד מדיבורי לא יהי' נאבד עוד . וכוונתו היה עלי שאזכה לכתוב כל דבריו היוצאים מפיו הק' כן תורות הן שיחות . אפילו הם תורה ואפילו דיבור אחד בעלמא לא יהי' נאבד עוד :

(כג) **ס"א** נכנס בביתו ואמר על ויהי ער ו עלי בפיו נמלא אז ואמר אשרי לו בפי מי יומר מה שהוא עריך לגלות . ואמר בלא הגי יכול להחזיק אלי הרבה מאד ואיני חושר כ"ל כשהמים כבר שוטים על כל גדותיו עד שיולא לחוץ בעל כרחו (ואמר בל"א נאר אז סם גייט חיבר דיך זאסטווקים) ועכשיו גם זה אין לי בפני מי לומר . גם אמר לי כבר בעת שהתקרבתי אליו הם תהיה אים כאר תוכל לשמוע ממני הרבה כי אני עריך אים להה לומר לפניו . כי כמה פעמים אני עריך להוליך דיבורים ע"כ אני עריך שיהיה לי אים אחד שאוכל לומר לפניו וכו' וכמה פעמים היה מדבר ומגלה תורה בפני מי שנזמין אלא אז ואמר לי פ"ל על ענין כזה שאמר פ"ל תורה בפני אים אחד שלא הבין דבריו כלל . ואמר לי הת"כ היות שאני עריך לדבר ובעוה"ז זה האים ואמרתי לפניו אבל רוצה שישמע מפיו מי שיכול לתפוס קצת וכו' :

(כד) **ענה** ואמר לי ועם זה אין אתה רשאי להחזיק את עלמך [בלשון תימה] אים לך חלק גדול בספר היינו בספר ליקוטי מוהר"ן שלו שנדפס אז בחותו העת והעריך בשיחת זאת קצת . ואמר שכל הספר הוא שלי שאם לא הייתי לא היה הספר נשלם . והסביר לי הדבר שכן הוא שכל הספר נעשה על ידי וכו' ואמר לי מעט אתה יודע משלם מעלת גדולת הספר וקדושתו ויותר מזה רצוני לך להאמין בשלם גדולת הספר הזה וכו' וכו' ואמר לי בלא נדפסו חלק ספרים וכל ספר בא ליד כמה אנשים . היינו שרצוני לי להחיות ל"ע שזכיתי לזכות את הרבים בזכות הזה וכו' . גם שלא בפני דיבר עם כמה אנשים מהל"ם אים לי חלק גדול בספר אלא גאר ואמר שרצוני להם להחזיק לי טובה כי אם לא הייתי עוסק בזה לא היה נשאר אפילו עלה אחד מספרי :

(כה) **אמר** כל אחד מכם יש לו חלק בתורה שלי . אבל נתן יש לו חלק גדול יותר מכולכם . עוד ואמר אתם יודעים זאת שאם לא היה הוא לא היו לכם אפילו עלה אחד מהספר . ואמר בל"א וואס ער ווילט איר זיט ניטאט אבלעטיל אמות :

(כו) **אמר** לי האתה תהיה במרה שחורה . אתה מחויב להיות בשמחה תמיד [בפירוש אמר לי כן] היה זאלסט נאך זיין אין דער מרה שחורה דוא ביסט מחויב משום פרייליך צו זיין גם אמר לי דוא זאלסט זיך נאכמאכן מרחף ווערפין [בתמיה] גם אמר לי טא וועט זיך נאך טוען ברודער האלט זיך . גם אמר לי ה' עמך וכו' שרעק זיך ניט . מ"ש לר' י כבר טוב לו כ"כ שרשלי להיות במ"ש ר"ל שמעתי מר' יצחק ניב ז"ל מטעפליק ששמע מפיו הק' שאם היה מספר עמו החלי שיחות ממה שסיפר עם ר' נתן ור' נפתלי לא היה לך קיום כלל ונם כל השולם כולו לא היה לו קיום :

(כז) **אמר** שאין שום דבר בלולם שלא אמר עליו תורה כי כבר אמר תורה על כל דבר ודבר אים להחלם כי ידוע שקומות האדם מדמין למה שמרמז וכו' :

(כח) **אמר** בשעש"ו ז"ל ואמה אתיקים עשו ותיקנו בשולם מה שתיקנו ואח"כ כשנפטרו ונסתלקו נפסק הדבר היינו שהתיר שהלירו בתלמידיהם והחזירום להשי"ת לא ממשך מדור לדור רק נפסק . ע"כ צריכין לעשות דבר שיהיה לו קיום לעד . וכן דיבר עוד פעם אחד שצריכין להחזיר תלמידים שהיו התלמידים יעשו תלמידים אחרים וכן התלמידי תלמידים יש ירו להלן יותר ויותר כן לדורי דורות :

(כט) **שבעתי** בשמו שאמר שכל השנות הגבוהות שהוא מציג אים חשובים אלו כל כך רק העיקר הוא כשזוכה להבנים אים דיבור בתוך השולם כי בכל דיבור ודיבור שהוא מדבר בפני העולם תלויים בו כל העולמות עליונים ותחתונים :

(ל) **פ"א** עמדנו לפניו בלילה ודיברנו עמו הרבה מכמה וכמה תורות שנילה לפניו [אשר עתה כבר נדפסו כולם לפנינו אז עדיין לא נדפסו ספרינו] ואיתי מזכיר לפניו אים תורה ואיתי מפליג לפניו שולם שבח הפלגת חידושיו . וכן כמה וכמה תורות . כי כל תורה ותורה היא חידוש נפלא ומופלא מאד מאד אשר תפלה הנפש מעולם ערירות והפלגת החידוש . לחי שעוכה לעיין בהם בתמת . והיינו מדברים הרבה מזה . לח"כ למחרתו בבקר נפטרתי עמו ללוותו בדרך . עכ"פ ואמר אתמול הנחתו וסדרנו הסחורה שלנו [שקורין קראם] ב"ה היא סחורה יפה מאד מאד . וטוב היה שיהיה לחנות זה מסרת טוב ויפה שיכול להיות ולקפול ולסדר כל אחיכה בחורה יפה יפה עם הקלה לחוץ (כדרך המסרתים המוכרים שמקפלין הסחורה ומניחין קצת לחוץ כדי שילהה הקונה בנוחו תיכף מהות יופי הסחורה) וכשיבא אחד לקנות אים סחורה יוכל המסרת לחטוף מיד בזריזות אותו המין סחורה שלריך הקונה ויפתח אותו במהירות לפני הקונה ויהיה מרלה לו מיד הוי יופי פלר הסחורה העובה הזאת . והמשל מובן שלריכין אחד שיהיה בקי היטב מאד בכל תורותיו שנילה שיוכל לסדר כל תורה יפה יפה עם הקלה לחוץ . וכשיבא אחד וירלה להתקרב ולדבר מתורתו יוכל להושיט לו מיד אים תורה שהוא שלריך לו כפי עניו . כי כל תורותיו הם כלליות גדול מאד מאד שיכולין למלוא בהם מה שלריך כ"א וא' שלריכין אחד שיהיה בקי בהם היטב היטב שיוכל להושיט לכל אחד ואחד מה שלריך באותו העת . וכמו שאחר מלינו :

(לא) **סיפר** עמי ואמר שים לו דברים נבוהים ונעלמים מאד בעניו שיחתו שמשיח עם בני אדם . אך פ"א לי לנלות זאת . כי הלא אני לריך לדבר גם עמך ואם יגלה דרכי שיחתו הקדושה שוב לא יוכל לדבר ולפעול מה שרולה . גם אמר להרב דפה ברסלב מו"ה אהרן הלא אני אוהב לותך מאד מאד ואני מבריך הגלותי שתזכה בעוה"ב להבין שיחות חולין שלי . וזה היה קודם שהיה בא"י :

(לב) **שבעתי** בשם הרב מו"ה יחיאל ז"ל אחיו של רביט הק' ז"ל שסיפר בשם רביט הק' שפ"א שאל אותו על עניו שהוא ז"ל הזהיר את אחיו מו"ה יחיאל ז"ל שיהיה רגיל לדבר עם בני אדם כדי לקרבם עי"ז להשי"ת ושאל אותו שכמה פעמים מוכרחים לדבר עם בני אדם דברים בטלים ושיחת חולין . השיב לו רביט ז"ל מאחר שעכ"פ נכנסין בתוך הדיבורים שמספרין עמהם אינה דברים מדברי תורה . עי"ז מתקנין כל הדיבורים וכעין מה שחרז"ל בקשו לנעוץ ספר קטלת ומפני מה לא נעשו מפני שתחלתו דברי תורה וסופו דברי תורה . וכבר מבואר במ"א שמי שבקי בספריו היטב יכולין למלוא כל שיחות השולם בתוך תורתו וכו' וא"א שלא יהיה שיחה בשולם שלא יהיה לה שייכות לתורתו הק' :

(לג) **לענין** כתיבת ספריו הקדושים שהרבה תורות כתב בעלמו ז"ל וקלת כתבוהו החבירים . והסאר כתבתי אמר שהלשון שלי הוא סמוך להמכוון . והוטב בשיניו הלשון שלי ואמר שאחריו אבי היינו לשניו לאות הלשון של התורות הלשון שלי היא משולה מכולם הרבה . אפס הלשון שלו בשלמו טוב ומכולה כיותר בוודאי אבל אחר הלשון שלו הוא הלשון שלי תיקף במדריגה שאחריו אבל הלשון של שאר החבירים כי לא הוטב בשיניו לשומם כלל בכמה חופנים כי של פי רוב לא עמדו על המכוון כלל . וגם המעט שהבינו לא היו יכולים לכתוב על הספר כל אחד הבינו בלבבו וה' חלקים נתן לי לשון לימודים והוטב בשיניו הלשון שלי בשעה"ת :

(נד) **פ"א** היה ספר הח"כ בכתב אצל חבריו ר' נפתלי ור' נפתלי יצב עמו על השגלה כי היה מלווה אותו כשנסע לנחווריטש . עמה ואמר על ספר הח"כ שראהו ביד ר' נפתלי הנ"ל מיין ליבר האריקיר חבר מיין ליבער גוטרייער חבר . האט דאס האט מיך נימאכט פאר מיין יהוד . היינו שע"י אלו הדברים הנאמרים בס' הח"כ על כל מדה ומדה עי"ז התגבר בשבר כל מדה ומדה עד שזכה למה שזכה :

(נה) **אמר** שהיה לו בהח"כ חות ר' על רפואה שהיה כתוב שם כל הרפואות ולא היה חולשת בעולם שלא היה כתוב שם רפואתו אך לא רצה להעתיקו וברפו :

(נו) **אבל** אם היה הבעש"ט שומע תורתו היה אצלו ג"כ חידוש אם היה רשב"י שומע תורתו היה גם כן חידוש גם אז :

(נח) **כשרציתי** להיות בח"י אחרתי תורה אחרת אח"כ כשהתחלתי לנסוע נסתלקה ג"כ התורה למעלה כשהייתי בח"י אחרתי ג"כ תורה אחרת כשחזרתי אחרתי ג"כ תורה אחרת ועיקר השגתו התורה הנפלאה והנוראה מאד מאד התחיל אחר שהיה בח"י עד שהוא מתביים עתה בהתורה שאמר קודם ח"י . וכל הספר רובו ככולו הוא מתורה שאמר ח"י רק מעט למעט מהקודם ג' או ד' לפיז אז פחות והם בחמשה הספר :

(נט) **שמעתי** מפיו הק' שפ"ח היבר מהספר שלו שנדפס עמה ואמר ואי' שוחק קצת אז . ואמר שידפיסו ספריו ויכתבו על כל ספר וספר שלו בעה"מ ספר פלוני ופלוני וכו' כדרך שכותבין על המחברים שחיברו ספרים הרבה . ורימז לנו בזה שישארו ממנו ספרים הרבה וכן נתקיים קצת בעז"ה :

(ס) **אמר** לא מבעיא דיבור שאינו יוצא מפי בלי התחדשות אלא אפילו הבל שיוצא מפי בלא התחדשות :

(סב) **פעם** אחד דברתי עמו ז"ל ואמרתי לפניו שמיחתו הוא תורה ממש . והודה לדברי . ואמר שכמו שלמדן ח"א לו לדבר בלי שיבה בתוך דבריו דברי תורה חיזה דיבור של גמרא וכיוצא כדרך הלומדים . כמו כן בכל דבריו מוכרח שיבא בתוכם ענייני תורה כדרכו : כאשר רואין בעיניהם כ"פ שנעשו כמה תורות משיחתו שמותו השיחה ממש נעשה אח"כ תורה נפלאה וזה מה שרואין בעיניהם מלבד הנסתרות רבות שיש בזה שאי אפשר לידע ולהשיג כערכיהם :

(סג) **סיפר** שדרכו היה שהיה מדבר תמיות ובקשות הרבה מאד לפני הש"ת בישיבתו על השלחן בשעודה שלישית בחדרו ביתו לבין עצמו . והיה מרבה לדבר מאד לפני הש"ת עד שהתחיל לדבר מלילו תורה בלי כוונה כלל . והעה חזנו לדברי תורתו שילאו מפיו אז . ורואה שהם דברים יפים ורחוים לאמרם . והן הן הדברי' שאמרתי לפרקים בשולחי שבת אחר הבדלה היינו שאלו הדברים הם מהתורה שאמר בשעודה שלישית מלילו כנ"ל :

(סג) **שיריך** לענין מה שאמר שבאמירה בקרוב שם יש כוונת קידוש אח"כ . שמעתי . שכוונות של קידוש הם בחתת באמירה בקרוב על הש"י בשיתן ק"ח :

(סד) **אמר** שגם בני אדם השומעים התורה של הצדיק החמת ואינם מביניס אותה לעתיד בעוה"ב יביני כי העיקר תורה שלו היא להשמות שלנו . שבשביל לעוה"ב יהיו השמות שלנו בקיאים באותן התורות הגבוהים מאד . גם בעוה"ז צריך לקיימם בפשיטות עכ"פ . לילך בהם כאשר שמעו מפיו הק' כ"פ שצריכין לילך עם אותם התורות דהיינו לילך חיזה זמן עם אזהת התורה וכל העבודות שלו מבוקר עד ערב יהי' עם הילוך של אותה התורה שהוא הולך בה בעת ההוא . ואח"כ ילך חיזה זמן עם תורה ממאמר אחר . וכן יתנהג תמיד עד אשר יעבור וילך עם כל התורות שאמר . והשי"ת יעזור לזה והעיקר לבל יהיה מבוהל ומבולבל שלא ירצה לאחוז הכל בבת אחת ורק צריך להתנהג בנחת בהדרגה מעט מעט וכו' ועי"ז יוכל לזכות למה שזכה עד חיזכה לקיים הכל :

(סה) **הקשר** והחיבור של התורות שלו הוא בעין בנין אלו שני דברים יחד . ואח"כ קוסר ומחבר דבר אליהי להשני בכמה קשרים חזקי' וכן משליהי לרביעי וכן להלן וכו' . אך עפ"י רוב חוזר בכל פעם לחזור ולקשר אלו האחרונים דברי' יחד . כי מתחלה אין הקשר שלהם יחד . רק מזה לזה דהיינו מהראשון לשני ומהשני לשלישי . ומשלישי לרביעי אבל עדיין אין קשר להרביעי בהראשון . אבל אח"כ מביא פשוק או מאמר רז"ל או אחר רחיה אחרת שעי"ז מקשרם יחד עד שמחובר בקשר הדק היטב כל אלו האחרונים דברים יחד . ואח"כ חוזר ומקשר עוד כמה דברי' זה לזה . ויחד כולי' הוא מקשר להחיבור והקשר הראשון . ובתחלה אין קשר לשני החבילות הקדושות האלו כי אם ע"י חיזה קשר שים בין דבר אחד מהחבילה האחת לדבר אחד מהחבילה הראשונה אבל אח"כ הוא חוזר להקשר ברחיות ודרכים נפלאי' שממשיך קורות לקשר הבנין משליהי שברראשון לרביעי שבשני ומשם לשני שבשלישי . ואח"כ מחבילה שניה לשלישית ג"כ כך . וכן להלן . ואח"כ מקשרם כולם יחד בדרך נפלא . וכל זה הענין שמעתי והבנתי מפיו הק' למחר' י"ה תקע"ח שקוד' שהתלקוחו ועדיין צריכין להרחיב הדבור בזה ולהביא לזה דוגמא מכמ' תורות כדי שתבין ענין זה היטב ותבין מעט דרכי הספר הק' הזה ועיין לקמן בהשיחות סי' ק"כ מבואר ג"כ מה שביאר לי פ"ח ואמר לי כי התורות שלו הם כמו מי שנכנס לפלטין שיש בו היכלות ומדרים ותכסדראות ופשפסין נחים נפלאים ומוראים מאד ועליות על גבי עליות שוטות בדרכי חידושים מוראים ותיכף כשנכנסין בחדר אחד ומתחילין להסתכל בו ולהתפלא על נפלאות החידושים חשב בו . בתוך כך רואין שנפתח לו פתח נפלא לחדר אחר . וכן מחדר זה לחדר שוד וכן מחדר לחדר ומחדר לעליה וכו' וכולם פתוחים מזה לזה פתחים וחלונות ומקומרים ומשולבים זה בזה בסדר נפלא ובחכמה עמוקה ובתבלית היופי והמוי וכל זה לי לחפשר לבאר בכתב כי אם למי שנכנס קצת בהבנת עומק דברי רבינו ז"ל . לחברי הזוכה לעסוק מעט מתיקות עמקות תורתו הק' וכו') :

(מו) בליקוט"ב סי' דלת מה שמבואר שם מענין רפואת המכה ולכאורה אין פירוש לדברי' הללו ומה שייכים במאמר זה ח"ש שמעתי מהג"ם מקוד' שבועות הזה שמאמר בו המאמר הכ"ל חלה וכו' לית חשוב אחד מהג"ם בלחדיזין היינו שהיה לו מכה גדולה בפי הטבעת ר"ל והיה חולה מאד והרופאים משכו ידיהם ממנו כי לחשבו שאינו יכול לחיות כי לפילו לא תפתח המכה ותבקע . אז צריכין לנקות אותה ולהמשיך כל הליחות הרעות מתוכה וכן שאר כל ההשתדלות הצריכין לרפואת המכה . וזה אי אפשר מחמת שהיה בתוך הכרכם תת ובוודאי ימות . ובא חכמי לחדיזין על שבועות וספרו לרבינו ז"ל חולות כל הג"ל חמ"כ בשבועות אחר רבינו ז"ל המאמר הנ"ל ושם מדבר מענין רפואות המכה בפרטיות . וכשבאו לביתם מודע להם שבשעה שאמר רבינו ז"ל זה המאמר נבקעה המכה ותיכף ניקל לו ר"ל מכאיבו ואחר חיזם ימי' נגמר רפואת המכה בשלימות . והכלל אשר נראה לעיני פעמי' אין מספיק אשר כל הענייני' שעברו בשול' בפרט העניינים שעברו על הג"ם הכל היה נכלל בתוך דברי תורתו הק' וע"י תורתו הק' המשיך רפואות ותיקונים והמתקות לכל הענייני' שבשולם בכלליות ובפרטיות ברוחניות ובגשמיות :

שמעתי בשמו ז"ל שסיפר משל נאה לענין מה שמרבה לגלות כ"ב תורות בפלאות ומעשיות ושיחו, בפלאו' ובורות חטפ"י שחיינו נראה עדיין שיעשו פעולתם בשלימות בח"ש כמו שהיה רחוי להם . וסיפר לענין זה ממלך אחד שחלה בנו יחידו ביותר עד שכל הרופאים משכו ידיהם ממנו ונתייאשו מרפואתו בתוך כך בא רופא מופלג בחכמה מאד ודיקדק המלך ממנו בתחנונים גדולים להשתדל עם בנו והשיב לו החמת ברפואתו קשה ורחוקה מאד אך חעפי"כ אם יעשו עוד תחבולה אחת אזי אפשר דאפשר שיהיה לו רפואה . אך היכי יודע אם לומר לך זאת התחבולה מחמת שהיא דבר קשה וכבד מאד . והפליר בו המלך מאד לגלות לו התחבולה . ואמר לו תדע שבאך הוא חולה מסוכן מאד בתכלית עד שכבר אי אפשר ליתן לו לתוך פיו אפילו טיפה אחת מסממני הרפואות אך אין שום סממני רפואות יקרות כאלה אשר גלומות אחת קטנה מאד עולה לסך אלפי אלפים וריבין למלאות חביות מלא מסממנים היקרים החלה ולזקק בדליים מלאים מפנינים החלה ולשפוך על בגך החולה וממילא מובן שכל מסממנים היקרים החלה יכנו לחמוד לגמרי . אך חעפי"כ יתחזק גופו מעט עי"ז ואולי מתוך שיספכו עליו הרבה כ"כ יכנסו לתוך פיו ג"כ אזי עכ"פ . ועי"ז אפשר שיהיה לו רפואה ותיכף ומיד נתרלה המלך לזה ולזה לעשות כן ועי"ז נתרפא הבן מלך והנמשל מובן ממילא שדייקא מחמת שאנו חולים מדוכאים בחולי הנפש כ"כ ר"ל ע"כ מוכרח הצדיק הרופא נאמן לשפוך עלינו מסממנים יקרים ומרחיק מאד חע"פ שלכאורה נראה שכמעט הכל הולך לאיבוד ח"ו אעפי"כ ריח טוב קולט וברבות הימים חולי מכה נאצוף מכם אזי טפה יקרה ונפלאה לתוך פיו ופנימיותיו עד שעי"ז חולי ים תקוה לזכות לרפואה שלימה ברו"ג אכי"ר :

ענין המחלוקת שעליו

(ז) **אמר** איך אפשר שלא יחלוקו עלי מאחר שאני הולך בדרך חדש שעדיין לא הלך שום חדש בו מעולם וכו' וזע"פ שהוא דרך יפה מאד חעפ"כ הוא חדש לגמרי :

(ג) **אמר** אפילו אם הי' וכו' בעולם לא הי' יכול להתעות עמי ועולם עד זיך לויך היו בקטנע חוים גלייכין מיט מיר מיט מיר גלייך חוים קומין :

(ג) **אמר** יש בני אדם שאין מכירים אותי כלל וחולקין עלי ואמר שאיתא בזוה"ק ע"פ הבא נתחכמה לו וכי תעלה על דעתך שפרעה הלך לכל אחד ואחד ואמר לו הבא נתחכמה אלא שהכניס בתוך לבבם וכו' ע"ש :

(ד) **שמעתי** מר"י סיפור דברים שמעתי מרבינו ז"ל ענה ואמר לאברהם אבינו היה לו ג"כ יסורים גדולים ממעשיות כלו (כלומר כמו ענין המעשיות והיסורים שעוברים עליו) כי לאברהם אבינו היה ג"כ מקרב בני העולם להש"ת . כי היה מגייר גרים כידוע . והרבו היה שהיה בא בתוך העיר והיה רץ בתוך העיר . והיה צועק הוי הוי גוועלד גוועלד והיו רוצים אחריו כמו שרודפים אחר המשוגע והוא היה טוען עמהם הרבה שהם כולם בטעותים גדולים כי היה בקי בכל המבליות והסברות של דרכי הע"ז שלהם כי הע"ז של הקדמונים ר' להם בזה כמה סברות ומבליות של טעות . ואח"כ היה בקי אחר בכל סברותיהם ודרכי טעותיהם . והיה מוכיחם ומראה להם שבכל טעות וגילה להם החמונה הקדושה האמתית . וממשכו אחריו קלת בני העולם . כי זקיקים לא הי' מקרב כי הזקיקים כבר שברו בטעותיהם הרבה וקשה להסיבם מדרכם עוד רק בני העולם ממשכו ורלו אחריו . והיה הולך מעיר לעיר והם רלו אחריו . והיו אביהם ומשותיהם חולקים עליהם על אלו בני העולם שרלו אחריו כי אמרו עליהם שילאו לתרבות רעה ומשתמדו עד שהיו מרחיקים אותם אחר עד שקלת בני העולם חזרו לסורם אחרת היכולים שהיו להם אביהם אחותם ואחיהם ומשותיהם וביולע וקלתם כאשר אלו ומדבקו בו . והיה אברהם אבינו עושק בזה הרבה לגלות החמונה הקדושה בעולם . והיה אחר כפרים הרבה אחר על זה אלפים ספרים . והיו לו בניה הרבה . ומשתמש מאחר שהיו בניו היו כולם הולכים בדרך היפר כי אפילו ישמעאל עשה תשובה . אך אח"כ כשרלה אברהם אבינו להשאיר ספריו וחכמתו בעולם היה חוקר ומתבונן בעלמו למי אבניו יניח ספריו וחכמתו עד שנכנסה אללו להניח הכל ליצחק אבינו ומסר לו הכל . ואח"כ היה יצחק ג"כ הולך בדרך זה והיה מגייר ג"כ גרים הרבה וחיבר ג"כ ספרים הרבה אחר בענין חיזוק החמונה הק' והיה מתבונן ג"כ למי אבניו יניח ספריו וחכמתו כי גם עשו הושב בעיניו והעמה אותו עד שהיה חושבו כמבואר במקרא כ"ש ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו כשפרש"י עם שהיה מרמה את אביו בדבריו והיה שולו אבא אין לך מעשרין את המלח וכו' אבל חעפ"כ התבונן יצחק בדעתו עד שנתברר לו שהעיקר הוא יעקב ומסר לו הכל וכן יעקב היה ג"כ עושק בזה לקרב בני העולים להש"ת וחיבר כמה אלפים ספרים בענין החמונה כי הוא היבר ספרים הרבה אחר בענין החמונה הק' גוזמות ספרים . והוא למד עם כל בניו דרכי החמונה הק' כי היו כולם לדיקים . אך חעפ"כ חקר בדעתו למי למסור כל חכמתו עד שמסר כל חכמתו לעי . ולכולם מסר לחלי פרקים . וע"כ שבט לוי היו דבוקים וחזקים בהחמונה הק' יותר מכולם וע"כ שבט לוי לא עשו בעגל וגם לא היה עליהם שום עבודת מלרים . כי שבט לוי היו חזקים בהחמונה הקדושה יותר מכולם . ואח"כ דיבר מענין עשה להחדש שיכה לבא אלין אחר מיתתו וכו' ומבואר במ"ש :

(ה) **באומין** דיבר מענין המחלוקת שעליו שדוברין עליו כזבים. ענה ואמר בדרך קובלנא . ואנכי אחדש הייט הפסוק הנאמר בהושע ז' שקובל הנביא על ישראל שרוצה לעשות להם טובות והם דוברים עליו כזבים כ"ש ואנכי אחדש והמה דיברו

עלי כזבים . לאבל הוא ז"ל לא הזכיר לז כ"ש שי תיבות אלו ואנכי לפחד . ואמרם בבעיתה בניגון הסייך לאותו הפסוק כמובן לבקי במקרא ופירושו :

(ו) פ"א סיפר מעשה אחת מעלתו המופלגת הטורחה מאד . בתוך דבריו שמה ואמר . לחרי הדברים והאחת האלה גם שמחרב פסוק הוא בדברי הימים ב' שמספר שם מעשה לדקת יחזקיהו המלך . ואח"כ מתחיל המקרא לחר הדברים והאחת האלה גם שמחרב והבן הדברים היטב מבואר היטב בזה הפסוק שדייקת לחר גודל אחת דקתו של יחזקיהו המלך גם עליו שמחריב והי' לו לעד גדול ממנו ומעשה הין לתמוה על גודל המחלוקת שים עד לדיקים אחתיים :

(ז) לענין הגזירות שבאמצע בימיו שרולין לגזור על ישראל [אחר בעו"ה כבר יצאו בימיו המקום ירחם] שמעתי שפ"א דיבר מזה ואמר שהיה אפשר ליתן לעצמו ליזה עלה לעסוק בזה לבטלם אך מה לעשות שאין מסכימין עמו וחולקין עליו והבית רליה מדרז"ל בתעלית שמחמת שאלה היו מוסכם וכו' :

(ח) פ"א דברו עמו מענין חרוזים שקורין גרלה ואמר שים בזה דבר כי כל העולם וכו' ואני' זוכר היטב הלשון שאמר שם אמר שכל העולם מתנהג בזה אז ליזה נמון אחר מענין זה והבית רליה מפסוק כ"ש בישעי' ס' ויקו למשפט והנה מספח לפרקה והנה לעקה לנמון מפל על נמון :

(ט) שיחתן הקדושה של רבינו ז"ל בענין ההנהגה שמתנהג העולם עכשיו כבר הי' לעולמים כמה פעמים שהיה העולם מתנהג בדרך זה שהקטנים במעלה היו גדולים והשוכים מאד בעולם ולא הי' העולם מתנהג בחמת ותעפ"כ היה נמלא אחד שהיה מוצא במקום שפל והיה שוחק מכל העולם כולו . והוא היה מחיה ומפרנס כל העולם כולו בזכותו . והיה לו שעושים גדולים בו י"ת . והוא היה חי חיים נמורים שנקראים בחמת חיים . כי יש כמה מיני חיים כמבואר בזמ"ק וכמו שממלקים בני אדם שחיים חיי נער ואין ניכר להעולם כלל . ובאמת חייהם הוא חיי נער . וגם בחיי נער יש חילוקים כי אין נער של כל אחד ואחד שוה . וגם מי שאינו חי חיי נער ממש ג"כ אין החיים שלו שוה לשל אחר . כי אין כל החיים שוין כמו שאנו רואים שבוודאי אין שוה החיים של הסוס לחיים של אדם . (כוונתו כמו שבבהמיות יש חילוקים גדולים בין החיים . כמו כן ברוחניות בחיים אחתיים לשעשע בו ית' . יש מי שנם בעוה"ז זוכה לחיים אחתיים . ויש להיפך . ויש ג"כ כל החילוקים הנ"ל) ואיני מקנא כלל הגדולה של הגדולים שים להם עכשיו :

(י) אמר כל הדיקים הגדולים הניעו למעלה ולמדריגה שהניעו חבל עמדו בזה . ואני ב"ה בכל רגע ורגע נעשה שים אחר . ונתן טעם לזה שחולקין עליו . כי הדיק נקרא אילן וים לו שרשים וענפים וכו' וכל דיק קודם שמניע למדריגתו יש עליו מחלוקת . כי אחרז"ל הלי תיגרת דמיין לבדיקת דמייא נמלא שהמחלוקת הוא בחי' מים . והמים הייו המחלוקת מרימין אותו . אבל אחי צריך שיהיה עלי מחלוקת תמיד . כי אחי הולך בכל פעם ובכל רגע מדרגה לדרגה אלא הייתי יודע שאחי עומד עכשיו כמו בפעם הקודמת לא הייתי רולה ח"ע כלל בזה העולם :

שבעתי מה"ע ג"כ בעין זה ובפנמן אחר קלת פ"א היו הפ"ם קובלין לפניו שקשה להם לסבול ענין המחלוקות והרדיפות וכו' ענה ואמר להם תחמינו לי שים בידי כח לעשות שלום עם כל העולם שלא יהיה שום חולק עלי אבל מה תעשה שים מדריגות והיכלות כאלו שאי אפשר לבא אליהם רק ע"י מחלוקת והרחיק כי משרע"ה בוודאי היה לו כח המופך להמציא את כל ישראל אליו בהתיב ויקבל משה את כל עדת בני ישראל כי הוא היה הדעת של כלל ישראל והיה בכחו להקביל ולהמציא את כולם אליו . ותעפ"כ מה כתיב ובניו אחרי משה ודרז"ל מה שדרשו וכו' וכיוצא בזה עוד . וכל זה כי יש דברים כאלו שאי אפשר לבא אליהם רק ע"י מחלוקת שחולקין עליו וכו' ואחרז"ל הלי תיגרת דמיין לבדיקת דמייא פוטר מיס רחמים מדון וכו' וכתיב כי האדם עץ השדה . ועץ השדה אקורין ביימיל כל מה שאופין מיס סביבו ביותר הוא גדל ביותר :

גודל יקרת ר"ה שלו

(א) אמר הרמ"ם השמה שלי עולה על הכל והיה פלא אלקי מאחר שהמקודשים שלי מתמיהים לי ולמה לא יהיו לו התכמי' המקורבין אלי שיהיו כולם על ר"ה ים לא יעבור כי כל ענין שלי הוא רק ר"ה והזהיר לעשות כרוז שכל מי שסר אל משמיעתו ומקורב אליו יהיה על ר"ה אלא לא יחסר ים . ומי שזוכה להיות על ר"ה רחוי לו לעמוד מאד מאד לכלו מעדנים ושתו מתתקים כי אחדות ה' היא מעוזכם וזה נאמר על ר"ה :

(ב) אחד אמר לפניו שהיה ניחא לו יותר להיות אלו על שבת השובה ולא על ר"ה כי אין לו מקום לעמוד שם בביהמ"ד וגם אין לו אכסניא טובה לאכול ולשון . ואמתת זה דעתו מבואל מאד ואינו יכול להתפלל בכוונה ע"כ היה טוב לפניו יותר להיות אלו בזמן אחר ולא בר"ה השיב לו רבינו ז"ל שזה"ל אם שלא לאכול אם ליתן אם שלא להתפלל אם שלא להתפלל (ר"ל שלא להתפלל בכוונה כרחוי) אך ורק שתהיו אללי על ר"ה יהיה אין שיהיה ואמר בל"ל שזה"ל יותר עשין ים עשין יותר שלאפין ים שלאפין יותר דלוויזין ים דלוויזין אבי דוד זאלסט בייא מיר זיין אוף ר"ה (ובאמת כל דברים אלו בל"ל הם רק דמיונות ופיתויים של הבעל דבר כי ת"ל נראה בחוש שע"י הרוב מתפללין יותר בכוונה בכלל הקיבין הק' על ר"ה ממה שהיה מתפלל בביתו :

(ג) ענה ואמר הר"ה שלי הוא היזוק גדול והש"ת יודע שאין הדבר הזה בירושה מאבותי רק הש"ת נתן לי זאת בחתנה שאני יודע מהו ר"ה לא מבעית אתם כולכם בוודאי תלויין בר"ה שלי אלא לפניו כל העולם כולו תלוי בר"ה שלי :

(ד) בערב ר"ה החרון באומין עמדו לפניו בעת שהתנו לו הלעטלין שלהו ומעות על פדיון . וז שהל על ים אחד מהעתידים שלא בא על ר"ה . והתחיל ר' נפתלי לתרלו ולא קיבל הדברים והקפיד עליו מאד . ואח"כ דיבר עוד מאחד שלא בא על ר"ה מחמת ריבוי מניעות ומחמת זה נסע לרבינו ז"ל קודם ר"ה וסיפר לו המניעות . ואזה לו רבינו ז"ל בעצמו לשוב לביתו ולא יהיה אללי על ר"ה . וזה הים היה מגדולי החשובים . והיה לו מאד מה שלא יזכה להיות נמנה עמו בר"ה . והתחיל להתעקש לפניו ז"ל שלא ישוב לביתו רק יסתר אללי על ר"ה . ולא נתרלה הוא ז"ל בדבריו וגרשו לביתו . ואז אמר לו רבינו ז"ל, היני יכול לנייר לעצמי הלעז הזה מה שאתה לא תהיה אללי על ר"ה . ואמר לו הים הנ"ל ח"ב לחתר בכאן . ולא הסכים ושב לביתו . ואח"כ בער"ה דיבר עמו מזה . ואמר שעליו ים רחמנות גדול . כי רלה בחמת להיות כאן על ר"ה . אך נמנע מחמת הנ"ל אח"כ עמה הוא ז"ל ואמר בקול חזק מעומק הלב ומה אמור לכם אין דבר גדול מזה . היינו מלהיות אללי על ר"ה . ואמר בזה"ל בקול זיב בגיא וויא אזו זאל איך זאגן קיין גרעסרם דער אין איז ניט פאר אזן אייער אייער אמדרי גיטי יודין זאגן ניט אזו איז נאך מקטיא (כלומר הלא בלא זה דבר מקבין עליו קטיות הרב ויהיה קשה עוד קטיא זאת ב"ב מה שהקפיד כל כך להיות אללי על ר"ה דייקא) ומכלל דבריו הק' שדיבר אז עמו למדנו כמה דברים למדנו עוד בפעם שעם גודל החיוב להיות אללי על ר"ה. כי לעפ"י שידעתו זאת מבבר . לעפ"כ מריבוי דבריו הקדושים אז בזה ומתנושתיו הטורחות אז הביעו עוסם החיוב יותר ויותר שא"א לבאר זאת בכתב . וגם אז למדנו שרלוי חזק להיות אללי בתומין על ר"ה תמיד לאחר המחלוקתו ושאין דבר גדול מזה . וגם למדנו כמה צריכין לחזק לבבר המניעות מדבר שבקדוש בפרט המניעות מלהיות על ר"ה שלריכים לשברם ביותר ולהיות דייקא

על ר"ה עד שחפיל חס הוא ז"ל בעצמו מצוה ומסכים לבלי להיות חלוי על ר"ה חלילה להסתכל על זה ולריכין ליזהר מאד לבלי לשחול לותו שום שחלה על זה כי הוא יביב ביודעי לבלי להיות ואעפ"כ בנקודת האמת לאמתו לריכין להיות דייקא [וכן הוא מהג לחורות] ועיין זה טוב למה שחרי"ל בדרך שחדם רולה לילך מוליכין לותו כשפרש"י והוא מדברי רז"ל על פסוק לך עם האנשים · וכן בשילות מרגלים שהוכרח משה רביט ע"ה בעלמו לשלחם [ואעפ"י שבאמת רלונו לא היה כלל בזה · ועיין זה ליוטו מרביט ז"ל כמה פעמים בספרי בעניו ר"ה שהיו חלושים שהי להם מניעות מלהיות חלוי על ר"ה · ושלח לותו בעלמו ושביב להם שלא יהיו על ר"ה והחילו להתעקש הלא שמעתי מכם גודל בחירה להיות חלוים על ר"ה · ועשה עלמו כמקפיד עליהם ועבר בהם שלא ידברו יותר . וכן עשו ולא בלו על ר"ה · ואעפ"כ חלחו זכיט להיות רגילים לעמוד לפניו . שמעט ובבואו ברמז ובפירוש שפיטיות רלוט היט נוחה בזה כלל · רק הוא מוכרח לומר להם כך מחמת שהולים לותו על זה : ויש בזה הרבה לספר ומעט מזה יתבאר במ"ש . וכן הוא מהג לדורות שכשהולים להרב והמהיג על דבר שיש בו בעין מסירת נפש לריך להשיב לחו . ואעפ"י שבאמת לאמתו רלוט שימסור נפשו ויעבור כל המציטו' ע"כ מי שרולה להתקרב ולעבור המניעות בחמת לאמתו לריך ליזהר מאד לבלי לשחול לותו בזה כלל ועוד תבין ענין זה במקומות אחרים שהדברים מעמיס כאלה והבן מאד :

נשמט מלעיל לענין ר"ה שלריכין להיות חלוי על ר"ה דייקא אמר שיכולין אי אפשר לקבל תיקונים מה שבכל השנה לא היה באפשר שיהיה להם תיקון בשום אופן אעפ"כ בר"ה יכולין אפילו הם לקבל תיקון אעפ"י שבכל השנה אפילו הוא בעלמו ז"ל לא היה יכול לתקנם אבל בר"ה גם הם יכולים לקבל תיקונים כי אמר שהוא שושה בר"ה ענינים ותיקוני' מה שבכל השנה גם הוא אי אפשר יכול לעשות :

להתרחק מחקירות ולהתחזק באמונה

(ח) **מספרי** החקירות וכו' ספר הרבה מאד כמה פעמים ואבר עליט מאוד מאוד לבלי לעיין בהם ולהביט בהם כלל ח"ו · והפליג מאד בגודל האיסור · כי הם מבלבלים דעת האדם מאד בדיעות זרות שאיט מסכימים כלל לדיעות תורתיט הקדושה . גם אינם מאמיני' בספרים אבר בכל דברי רז"ל מבואר ההיפך . בפרט לפי מה שזכיט לספרי הזוה"ק וספרי האריז"ל והבעש"ט ז"ל וכיולא בהם כולם מיוסדים ע"פ רוה"ק ומעוררים את האדם מאד לעבודתו ית' בחמת · ע"כ כל מי שרולה לחוס על עלמו הוא לריך להתרחק מאד בתכלית הריחוק מספרי המחקירים שחיברו קלת הקדמונים כגון ספרי המפרשים על המקרא המדפסים אלל המקראות גדולות ההולכים בדרכי החקירות וכיולא בהם אין לריכים לפורעם . וגם על ספר העקידה אמר ג"כ שלא ללמוד לותו . ואמר כי ספר העקידה הוא ספר כבד · רק מחמת שמביא דברי המחקרים והקושיות שלהם · וכן שער היחוד בספר חובת הלבבות וספר המיקרים ומלת ההגיון להרמב"ם ומ"ב וכן אבר ספרי המחברי' לכל אחד לכל הם ליסוד גדול מאד מאד ללמוד לותם · כי הם פוגמים ומבלבלים מאד את האמונ' הקדושה · אבל מי שהיט יודע מהם כלל והולך בתמימות · כי לא בחלק יעקב וכו' וכבר מבואר מזה כמה פעמים אך לריכין לכפול ולשנות להזהיר זו ק"פ לגודל עולם ליסוד המבלבל הזאת הנוגע בהאמונה הק' ודביט ז"ל היה כופל ואחזיה זו כמה וכמה פעמים בלי שיעור ובכל פעם שהיה מדבר מאלו הספרים היה מפליג מאד בגודל האיסור ללמוד אלו הספרים אל חקירות . והזהיר מאד להתרחק מהם בתכלית הריחוק לבלי להביט בהם כלל. בפרט אלו החיבורי'

שחיברו המחקרים שבימינו אלי"ל שלריך לברוח מהם למלט נפשו מיד שחת לבל יאבד עולמו לעתיד ח"ו · ומרגלי' בפומי' דרבינו ז"ל לומר כי טוב להודות לה' על אשר שלח לנו את נחמן ביתו הוא משה רבינו ע"ה . שהולילו אותנו מכל המבוכות ונתן לנו את התורה ואם עלינו להחמין בה' בלי שום חקירות כלל ולקיים את כל דברי התורה והמלוות כפשוטן · אשרי מי שזוכה לילך בתמימות כו' (גם מה שמובא בהרמב"ם בפ' ס"ד קלת חקירות בעין בה' יסודי התורה וכו' דעות ובחולת פ' עבודה זרה לריך ג"כ לברוח מהם ולבלי להסתכל שם כלל · וכלל מקום שהוא מדבר מחקירות לריך לברוח משם מאד :

(ג) **והיה** מתולץ מאד ממה שכתב שם מעניין החומרים על עניין קבלת התורה שח"ו מרע"ה עשה תחבולות בחכמתו וכו' ואסור לחזור דברים כאלו אפילו בדרך לילות רחמנא לילן רחמנא לשזכן מדיעות זרות משובשות כאלו לוי למי שנכנס בו מחשבה אחת מאלו המחשבות ואין לריכין להסתור שטותים כאלו . וכבר מבואר בכמה ספרי קדמוניט הרבה שלוחו על ספרי החקירות הנ"ל בפורסם . ואעפ"י שמלת הרבה שהיפו עליו , כבר ידוע שלא עשו כ"א למען כבוד התורה מחמת שחיבר ספרים נפלאים על כל ההלכות כגון ספר היד וגם רבינו ז"ל אמר שבספרי היד במקום שמדבר מהלכות היטב לעשות אבל בס' מ"ע ימחול לו ה' מה שעות בזה עוותים שאין כאותם הטוענים בעיקרי תורתינו הקדושה בפורסם ואיך אפשר להכחיש החוש כי כל מי שמעיין שם לולה בחוש הראות שדבריו הם בנגד התורה וכנגד דברי רז"ל : וגם בספר היד במקום שמדבר מחקירות קלקל הרבה כאבואר בספרים שלועקים מזה על שאמר שבדל"ת פרקים הראשונים שלו מבואר כל מעשה מרכבה ומעשה בראשית . אוי לעיניט שכך רואות אוי ללב שכנגם בו שום שברת רעה בזאת שהיה כנגד כל ספרי אמת שקבלנו מהתנא אלקי רשב"י והאריז"ל וכו' ואתה המעיין אם אתה מתפחד ומתיירא ליגע בכבודו גם אני אודך . אבל חלילה שתביט במקומות כאלו שמדבר מחקירות שלא תאבד עולמך כאשר נאבדו כמה וכמה מהכתות הרעות המלויים עכשיו שמומכי' דבריהם הרעים על דברים כאלה ומעמידים לפניהם למען ולמחם' את הספרים הנ"ל . ושים לבך והבן מפני מי ראוי לך להתיירא יותר אם מפ' מ"ע הבעו ע"פ שברות הרשעו היון ימ"ש ומה זכרו . אם להבדיל מפ' הזוה"ק והאריז"ל שחיברו הרשב"י וחבריי"ה ז"ל ברוה"ק וע"פ אליהו ז"ל וכל דבריהם רושם מקובלים אים מפי אים עד מרבע"ה · ומה שחידשו בהם היה ברוה"ק במדרגה גבוה מאד ומחזקין ומקיימין מאד את אמונתינו הק' שהתחילה מאברהם אבינו ע"ה וכו' ומזרזים מאד לקיים תורת משה בכל פרטיה ודקדוקיה ולהבדיל הספרים הנ"ל הם בהיפך מכל זה כידוע ומפורסם לחברי מי שהיו מעטה ג"ע בהם ובוחר באמת לאמתו :

(ד) **ואמר** שיכולין להכיר בהפנים של האדם אם למד (מ"ש) לעומר שהפנים של זה הלומד זה הספר כשאתה להרע . כי בוודאי הוא לובד גלם מלקים פנים דקדושה ע"י · וכמו שרואין בחום שרונם בכולי שעשקו . בלו הספרים בדומת הלזו . נעשו לפיקורסים גמורים . והם חשודים על כל עבירות שבתורה · כי זה הספר וכן שאר ספרי המחקרים עוקרי' את האדם לגמרי מאמונת ישראל ומתורתינו הק' ומהשי"ת ומחריתו עדי לובד גם לחי דברתי [עם כמה אנשים שהם כשרים קלת שלמדו מבבר ס' המחקרים וכולם אמרו בפה מלא שהם מתחרטים מאד על זה שלמדו . והלוואי שלא היו יודעים מהם והעידו בעלמן שרלוי להתרחק מהם מאד מאד בתכלית הריחוק · אשרי מי שבורח מהם ומחזק ע"ע בחמונה שלימה לבד כפי מה שקבלנו מאבותינו כמו שכלל ישראל מאמינים בלי שום חקירות אל שטות והבל שלהם :

(ה) **ופ"א** בר"ה דיבר רבינו ז"ל ג"כ מזה מגודל האיסור ללמוד אלו הספרים המפרשים את התורה ע"פ דרכי

המתקרים (כגון ספרי הלבן עזרת ובפרט הפירוש הרע שעליו הנקרא מרגליות רעה וספרי הרלב"ג שמפורסם לכל מה שכתוב בו בכגד התורה הק' שחייב לאדם לקרוע בשמועה ח"ו דיבור אחד מדבריה כלשה. וכיוצא בזה שאר ספרים ההולכים בדרך הזה) אשר כל ההקדמות שלהם לקחו מאריסטו היון ימ"ש ומשך זברו ושאר האפיקורסים המפורסמים שהיו קלקלו קודש חכמי התלמוד וקלקלם בימיהם אשר כל כוונת בעלי המאמר והגמרא הק' שאמרו לעמוד בספרי חכמות יוונית הי' על ספרים הללו של אלו האפיקורסים שכולם היו אז אלל היוונים וכל מקום שזכרו רז"ל לאפיקורס כוונתם על מי שמשך לדבריהם ולמבדותיהם. אשר ע"כ גם שאר רשעים גמורים שיש להם בפירוש כל שהוא נקרא ג"כ לאפיקורס כי תולין הקלקלה במקולקל. כי היה פלוסוף כופר אחד שמו הרע היה לאפיקורס בשמו כן הוא ימ"ש וזכרו, ודעתו הרעה מפורסם בספריהם הרעים. ואיך יעלה על דעת מי שרוצה להיות יהודי לעיין בספרים כאלו הבטויים על יסודות רעים של אפיקורסים מפורסמים שמהם נמשכין כל האפיקורסי' והכופרים שבעולם. וז"ל לשאר בכתב כל מה שדיבר רבינו ז"ל בעניין האיסור העצום הזה ללמוד בהלו בספרים ח"ו. וזו דיבר רבינו ז"ל שמנו ואמר שאין ללמוד ספרים של דרושים ומוסר כ"ש לותם ההולכים ע"פ דברי רז"ל בגמרא ומדרשי' וספרי הזוה"ק וספרי האריז"ל וכן כל הספרים שחיברו המדיקים המעכי' לנדותינו שהם נמויים על יסודות הרבי קודש ע"פ דברי הבעש"ט ז"ל שהם ספרי הרב הק' מפולגאה וספר ליקוטי אמרים וחצב עור כמה ספרים כאלה שעוד ללמוד ומשכיל יבין מאליו על פי דברי' הלל מאיזה ספרים לרחק ובאיזה ספרים יתחזק ויאחז. בהם היינו לותם שהם נמויים רק ע"פ הגמרא ומדרשים וספרי הזוה"ק והאריז"ל והבעש"ט ז"ל אחרי שיאחז בהם:

(ומ) **ורתלוצץ** מאד מעשמי המצוות שהם מ"ע ואמר איך יעלה על הדעת לומר עשה הכל כאלו על קרבנות וקטורת הלא כמה תיקונים עלומים נעשים בכל העולמות למעלה למעלה עד אין סוף אל ידי אמירת הקטורת לבד [היינו שהם ח"ו כדבריהם המועעה מה היה מועיל לאמירת הקטורת והקרבנות] ואיך יבא אחד לומר שהוא כזה על עשה הקטורת שמניעים עד מקום שמניעים אאפילו האמירה לבד פועל מה שפועל למעלה למעלה כמבואר בזוה"ק ובכתבי האריז"ל. אך בהאמת עשה הקטורת והקרבנות ק"ל להשיג כלל. רק אלו מאמינים לדברי משה רבינו ע"ה ובוודאי יש בזה טעמים מורים שה"ק להשיג בשום שכל אנושי כלל ומשום גדולתם. גם אמירת פ' הקרבנות והקטורת מסוגל מאד ועשה מזה תיקונים מורמי' בכל העולמות. וכן עשמי כל המלות הקדושים ובוחים ושבגיהם מאד ועצמי' מעין כל אי כ"ם ועולמה מעין כל אי וכו' וכ"ם פלאות עדותיך. גם שמעתי מפיו הק' שבשעסקין בספרים אלו הוא כמו אי שהולך במדבר שאם אחין לו עם מי לפגוע כך כשכנסין בספרים אלו הל"ל אין מוצאין בהם דבר קדושה והוא כמו הולך במדבר שאם אחין מוצאין עם מי לפגוע:

(ז) **וזה** שהוא ז"ל בעצמו היה מעיין לפעמים בהלו הספרים הוא בחינת סוד שהלכו ישראל במדבר שהוא מקום הס"ם ולוחת בזוה"ק שבשביל זה הלכו ישראל במדבר כי הס דרכו על הס"ם להליכתם שם. וכוונה זו הוא מעיין בהם בספרים הלו שהם בחינת מדבר והבן. אבל לו הוא לאיסור גדול מאד להביט בספרים של אפיקורסים הל"ל. גם עיין בהתורה בת אל פרעה בסימן ס"ד בליק"ש שמבואר שם גודל האיסור ליגעם בחקירות כי משכין מחלל הפנוי וכו' ושם מבואר שהמדיק הגדול מאד צריך דייקא לעיין בהם כדי להבעות משם הטמעות שנפלו בהם ע"ש:

(ח) **פ"א** סיפר מבדחן אחד שהיה בלעמברג שבתוך דברי בדיחתו בחרוזים וגועים כדרך הבדחנים עשה ואמר דער אלטער אלטער גאט והזר רבינו ז"ל תיבת אלטער כמה פעמים כמו הבדחן שהיה רגיל להזכיר תיבת אלטער כמה וכמה פעמים עד שסיים אלטער גאט. וכוונת רבינו ז"ל היתה מבוארת שרצה להכניס בזו אמונה בפשיטות שצריכין להאמין בהשי"ת שהוא קדמון לכל הקדמונים עתיק דעתיקין ואמונתו ירושה לנו מזקני זקיניו אבותינו הקדושים והדברים מובנים קלת למי שזכה לשומעם מפיו הק'. וגם עכשיו יכולין להבין מהם קלת והיה דרך רבינו ז"ל לספר ענין זה של הבדחן כמה וכמה פעמים. לפני כמה אנשים. ובכל פעם כשסיפר זאת היה חוזר תיבת אלטער אלטער כמה וכמה פעמים והדברים עתיקים והכל אלטע"ר שרבינו ז"ל גילה תורות נוראות ונפלאות שלא נשמעו דוגמתם בעולם וגם סיפר מעשיות נפלאות שאר לא נשמע כזאת וכו' עוד הוסיף לדבר עמנו פה אל פה הרבה בדרכי אימות וסיפורי העולם והכל כדי להכניס בנו האמונה הק' וקיום התורה והמצות העומד עליה. וכמה דרכים גנבל עמנו כאשר המחבר לאת בנו הקטן שהוא צריך להוריד ח"ע אליו כדי להרגילו בגיאת בלימוד התורה וקיום המצות. כמו כן ויותר ויותר אלפים פעמים הוריד ח"ע אליו והלצים ח"ע בכמה לנושים שונים ודיבר עמנו כל מיני שיחות שבעולם ומכולם נתגלגל אח"כ שיחה הנוגע לעבודתו ית'. ובאמת גם כל הדיבורים שדיבר מקודם בענפי העולם היה ג"כ כולם תורה. כאשר אמעתי מפיו הק' שכל שיחתו היה כולה תורה. רק שבתחילה לא זכינו להבין בפשיטות העבוד' והתור' היולאת מדיבוריו הק' ואח"כ יצאו מעיין לעיין עד שתמיד נתגלגל מתוכם שיחה הנוגעת לעבודתו ית' בפשיטות. והעיקר היה להכניס אמונה בעולם כנ"ל אחרי אמרו העומדים לפניו למען חכמתו ותמימותו. כי בכל דיבור ודיבור. ובכל תנועה ותנועה מדיבוריו ותנישותיו הק' והטהורים והקדושים מאד היה כולל כנ"ל ואחד חכמה נפלאה ועמוקה ותמימות גמור בתכלית הפשיטות בחמת כי תמימות וחכמה חמתית כולו חד. כמובן למשכיל בחמת:

(ט) **אחד** שהלך אותו על ענין מה שנאמר בשולחן ערוך לכוון בתפלת תמירת ס' וכו' בסיב ל' ומה חסר לך בפסוקו ח"ל נגע כי ע"י האמירה בכוונה פשוטה זאת מתוייבים לרשוך ידיו ורגליו וכל רמ"ח גידיו ושס"ה גידיו של האדם: גם אנכי שמעתי ממני נ"ב בשם רבינו ז"ל בלומין אחר שעורת ערבית ובשהרתי עמו לבדו אחר ברכת המזון. ובאב בשמחיקה אח"כ עמו ואמר בלומין ובירלה גע גע נאט. היינו שבתחילה דיבר כמירתת ומדעתו להוליך שמו ית' בשלימות ואמר רק חלי הכיבה מחמת הרתת והיזע. ואח"כ יצא מפיו הק' בלומה ובירלה גדולה תיבת נאט בשלימות כאן מיד ניבור. וכוונתו בפשוטה היה להכניס בנו שוטה לימת הכורת יתי שמו שרחויין לרשוך ולחול מחימת שמו ית' המלא כל העולם ושו"ר עלינו תמיד. וא"ל לגייר עני ן זה בכתב, לך המבין וחפץ בחמת יבין מדעתו רמזים הרבה עי"ז להתחזק בחמונה שלימה בפשיטות להאמין שמלא כל הארץ כבודו והבי"ת שמנו. ותלוינו בכל עת שים לבך היטב לדבריה התלה בחמת עד שיומשך לימתו ופחדתו עליך:

(י) **בענין** הקשיא של הידיעה והבחירה כבר מבואר בהספר ליקו"ה בהתורה בהעלותך בסימן כ"ה שזהו בחינת שכל המקיף שהיו נכנס לתוך הכלי הזה עד לעתיד ע"ם וספר רבינו ז"ל שבבר הי' ע"י תירוץ נכון על זאת הקשיא והתירוץ היה בבירור גמור כדרכו תמיד שהיו חומר - דבר שיאחר בו - פקפוק רק דברים הברורים ומחוורין כשמלה. ובבר כתב את ענין התירוץ בכתב. אך נאבד ממנו הכתב. ועתה נשכח ממנו. (כדרכו תמיד שכל מה שבבר חידש הסית דעתו ממנו והיו עוסק עוד בזה רק הוא רוצה בכל פעם חדשות לעמרי וכו' כמבואר בס"ה שמעתי מפיו הק' שאמר שזה לי לספר להבין איך הבחירה היא בתוך הידיעה בעצמה:

(יא) **פ"א** דברו עמו וגילה לנו שיש מופת על חידוש העולם כי אם לא כן ח"ו היכן היה מקום להחזיק את כל בני אדם עולם כי זה רואין בחוש שבכל פעם מתרבין בני אדם. כי אחד יולדין דורי דורות אלפים ורבבות נפשות וכן מכל אחד ואחד

ומ"ב (ר"ל אם העולם קדמון וכלי גבול וזמן ח"ו כדעת הכופרים ימ"ש) כבר היה לחוי שיתמלא כל העולם ולא יהי' מקום העולם שהוא במדה וגבול יכול להחזיק מאחר שמתרבין בכל פעם מאד : שוב פעם אחד גילה מופת ב' מן המתים כי כשנחד מת וקוברין אותו בארץ ונתרבה עכ"פ משהו על הארץ . ואפילו אחר שנרקב ונעשה ממנו תרווד רקב עכ"פ נתוסף מעט על הארץ ועל העפר ומ"ב (ר"ל ג"כ כנ"ל) כבר היה לחוי שיתגדל הארץ עד לרקיע ויותר ויותר לפי דעתם הפסלה והמשובשת של הכופרים ת"כ אין מקום שיתחזיק אותם ובכן כי הם מופתים ברורים למי שרוצה להודות על האמת ואינו מתעקש להכחיש ולהכעיס ח"ו . הרחמן מן שחייס והצלי מן המתים :

אבל בחמת אין לנו לריכין לכנוס כלל בחקירות ומופתים רק לנו מאמינים בהשי"ת שברא את העולם בששת ימי בראשית בחמונה שלימה בלי שום חקירות כלל כ"ם ברחשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ ולא רשמתי זאת רק הואיל וילף הדבר מפי רבינו הקדוש ז"ל כי אין לחוי שיחשב דבור אחד מדיבורין הק' ע"כ לא יכולתי להתאפק ורשמתי זאת כדי שלא יבקר עיני הכופרים להרחות להם כסילותם ושטותם כי אם ירלו לשום עין בחמת על שני מופתים אלו ירחו ויבינו שת"ח לשומם לולי ירחו ויאמנו אל האמת . אבל לאחמו אין אנו לריכים לזה לשום מופת שבעולם לפי למופתים הנ"ל כי לאחמו מאמינים בני מאמינים זרע אברהם יצחק ויעקב ואנו מאמינים בהשי"ת ובתורתו הקדושה בלי שום חקירות רק בחמונה שלימה לבד וזה יסוד כל התורה כמרו"ל בא חבקוק והעמידן על אחת ולדיק באמונתו יחיה :

(יב) **פעם** אחד כשמע אחקירה שלנו רוצה לגזור ח"ו כמה גזירות על ישרחל (מקורין פינקטין) וכשמע אז שגזירה אחת מהם הוא שיהיו ח"ו ישרחל מוכרחין ללמוד בביהם הכמות ומשנות . ואמר רבינו ז"ל שאל גזירה זאת לריכין לגזור תענית ונעשוק ונשוק להשי"ת יותר מעל כל הגזירות . כי גזירה זאת היא גרה גדולה מכל הגרות ורעות שבעולם . כי עי"ז ח"ו מעבירין על דת לגמרי כמו שרוחין בחוש בעו"ה שכל מי שבכנם בדרך הזה יוצא מן הדת לגמרי כשי"ת יחוס על עמו ישרחל ויגיל פליטה בשחרת מהם ומהמומם : פ"א אמר רבינו ז"ל אוי ואבוי שאין אנו חוטבין כלל בשביל בניו ודורותיו אוך להגילם ממים הזידונים הרעים הללה הרולים לשטוף את העולם ח"ו שהם דרכי הלימודים הרעים של חכמות ומשנות ופילוסופיא המתפשטים עכשיו בעוה"ר וכו' :

(יג) **שמעתי** שאמר רבינו ז"ל בזה"ל איין דע מה שתשוב להפיקורוס בין אוך ועוד שמעתי שאמר על עניין הנ"ל אני אחגשני :

(יד) **אמר** לי יש כמה דברים שהם בתחילה קוד וחח"כ שוב חיינו קוד כגון קלת קודות הקבלה שקודם רשב"י והאריז"ל היו אלו הדברים בשוד גדול ולא היו מדברים מזה כ"א בשוד גדול מאד וחח"כ בימי רשב"י והאריז"ל שוב לא היה קוד והמירו בשוד הסוד קלת וכן יש כמה וכמה דברים שהם עכשיו קוד וחח"כ בימים הבאים לא יהי' קוד גם בעניין ספרי המחקרים שים קלת שחיברו חיזה גדולים שהעולם מחזיקים אותם וכו' ובפרט וכו' ובוח הזהיר מאד לבלי להסתכל בשם כלל כי הם הפכיים ממש מתורתינו הק' כמבואר בדבריו כ"פ וכו' :

(טו) **שמעתי** בשמו שאמר שוב מאד מי שזוכה ליכנס ולעיין עלמו בחמונה ושם יש היכלות והדרים והוא נכנס ומעיין עלמו מאחד לאחד ומפלפלין לפלפין ויש שם דרכים כפושים נפלחים מאד ומשם נכנסין ומעיינין בפטחון וכו' וחח"כ נכנסין יותר ויותר חדרי הכניסה ומעיין שם :

(טז) **אבוי** המיקים הפילו חלו המיקים של עכשיו הם יקרים ג"כ מאד בעיני הש"ת וחלמלא לא היה בהם רק מה שמרחקים ממנהגי הקלי עלום המולכים ומנהיגים עלמם דייקא כדרכי העבו"ם והולכים בדרכי החקירות וחכמות וכוונתם דייקא להדמות עלמם במולכם ובמלובותיהם ובמנהגיהם כמנהגי העבו"ם כאשר נתפשט עכשיו בעו"ה ואם לא היו פוטעים המיקי' כ"א מה שמרחקים מהם ג"כ דיים . כי כל מניע אין אחוה מתנהג בעבודתו עכ"פ הוא רחוק מדרכיהם וכן המקורבים אליהם . כי מאחר שמחקרקין נבלי להניח שער אחורי פילות הרחם ממילא אינם מגדלים בלורית שקורין בתי הסר וממילא הם רחוקין ממנהגי העבו"ם ומכת הפילוסופים והמחקרים שמנהיגים עלמם בדרכים כאילו וזהו דבר גדול מאד כי דרכי החקירות והפילוסופיא הוא הרעה הגדולה שבכל הרעות ואין רע מזה לשרי מי שרחוק מהם : שוב אמר שגם המיקי' של עכשיו הם ג"כ בבחינת התערבות עלמם כי הם מנהיגים בביתם כמו מנהגי הערים והמדוים במו שאומרים עכשיו על המיקי' שהם מנהיגים עכשיו כמו ערים וע"י בחינה זו נחשב ג"כ שהם מעורבים עמה' ועי"ז אינם יכולים לומר תורה אעפ"י שאומרים קלת מה שצריך להעשות אעפ"כ תורה גמורה אין יכולים לומר . ומאחר שאין יודעים תורה אין יודעים כלל . כי אפילו עבודה הוא ג"כ קטנה מהתורה כי התורה גדולה מן הכל וכוללת הכל וזה תלוי בזה מאחר שמנהיגים בדרכי הערים אינם יודעים תורה . ומאחר שאינם יודעים תורה ע"ז הם מנהיגים עלמם במנהגי הערים כי מאחר שאינם יודעים תורה הם מוכרחים אכ"פ להנוג עלמם במנהגים הנ"ל . (כי גל"ז במה יכי' ליכר מעלתם ומציאתם מאחר שאינם בני תורה) וזה בחינת מלכה וערים בגוים אין תורה גם נביחים לא מלאה חזון מה' :

(יז) **עבה** ואמר זה אין לאחד יודע שבאמצע אינם ממלאים ספרי הזוה"ק ואעפ"י שמדפסו אם ספרי הזוה"ק . אכ"ז אינם מלויים אם רק מאכרו למדינתינו ומחמת שאין אם ספרי הזוה"ק ע"כ הם הולכים מלובשים במלבושי דייעם כי הלבושים הם בחינת מקיפים ומחמת זה לריכים לדקדק מאד להחזיק המלבושים בנקיות ולכבדם כראוי [ופסק בחמצע ולא גילה כלל מה שייכות ים למלבושי דייעם למה שאין ממלאים אם ספרי הזוה"ק] :

(יח) **לענין** חקירת המחקרים שהזהיר מאד להתרחק מאד מהם בכל מיני הרחקות ואמר שהמחקרים חקרו בגדולת הש"ת ורוממותו כמו שהוא בחמת כי חקרו שהוא י"ת מרומם ומשגב מאד מכל מיני מחשבות כאשר הוא בחמת לבל אינם יכולין להבין ולהשיג בחקירתם שום מאומה ממלוות התורה כי המלוות אינם יכולין להשיג ולהבין בחקירתם בשום אופן ומחמת זה הם כופרים גדולי ע"כ לריכי' להתרחק מהם מאד וכנ"ל :

דברי צחות שלו

(יט) **אמר** בקם שלום במקומך ורדפיהו ממקום אחר כלומר שלפעמים לריך דייקא יהי' לו שלום עם שונאי ר' ושי"ז דייקא ירדפיהו ממקום אחר והבן :

(כ) **שמעתי** בשמו שאמר אחלם לו דברי לחות וסם אלו שונאי ר' מפרכסות זו אח זו תלמידי חכמים לא כ"ם היינו אמקשה שונאי מפרכסות זו אח זו ת"ח לא היינו מאחר שונאי מפרכסות זא"ז מפני מה ת"ח לא יכבדו זא"ז . והתירוץ הוא כם"כ היינו בשביל כם"כ בשביל הממון הנקרא כם"כ כי כם"כ עושר וכבוד כשרי"ל על פסוק תורך ימים בימינה וכם"כ עושר וכבוד : שוב בעניין אחר שונאי מפרכסות זא"ז בשביל זה ת"ח לא כם"כ היינו בשביל זה אין להת"ח משנאי שנקרא כם"כ וזה ת"ח לא כם"כ היינו שאין להם משנאי הנקרא כ"ם וזה מאחת שונאי מפרכסות כי הת"ח הם נקראים רועים וכשים שונאי הם נקראים ת"ח רועה שונאי ורועה שונאי יאבד הון : שוב בחופן ג' שונאי מפרכסות זא"ז לא ת"ח כשלא יהיה להם תחלת ממון כלל :

(כא) **שמעתי** דברי נחלת בשם רבינו ז"ל שאמר מיום וכו' נעשה המשנאי והכסף סיג והמקשה פחמ"ם כסף היה לסיגים סגלך מהול במים והבן :

הלמה

שלא להתעקש על שום דבר ואין לדחוק את השעה

(ח) **אין** דרכו לייעץ את האדם ולגזור עליו בדווקא שיעשה דווקא כמו שהוא מצוה רק הוא מייעצו בדרך עצה טובה אם יעשה יעשה ואם לאו לאו. אעפ"י שרצונו שיעשה כך אעפ"כ אין דרכו לדחוק על שום דבר שיהיה דווקא כך אלא אם יהיה יהיה ואם לאו לאו. וים לי כמה טעמים על זה. גם אלמי יודע שכל טובות עוה"ז אין טובתן שלימה. וכל טובה מטובות עוה"ז מוכרח שיתגלגל ממנה איזה דבר שאינו טוב. כי אי"ז שיהי' טובות עוה"ז שלימות לגמרי. ע"כ אינו רוצה לגזור ולדחוק את האדם שיעשה דווקא כרצונו פן בסוף כשיתגלגל איזה דבר לא טוב מזה יתרעם עליו אע"י עצתו בא לו זאת. וכן בכל דבר אינו דוחק את האדם שיהיה דווקא כך. ואפילו על המברת אינו יכול לדחקו שיעשה דווקא איך שמה שצריך לעשות. ואמר אז בתחילת שיהא זאת. אלי חזק בכל הדברים שלי. כי בכל דבר ודבר מהדברים שלי יש לי כמה טעמים. וגם זה אלי חזק מאד מה שאיני גוזר על האדם שיעשה דווקא וכו' כנ"ל כי יש לי כמה טעמים על זה וגם אלי יודע שכל טובות עוה"ז וכו' כנ"ל:

(ט) **מי** שרוצה ליתן ואינו יכול ליתן. העצה לזה לבל להכריח עצמו כל כך ליתן כי כל מה שמכריח עצמו יותר ליתן מתגבר עליו ביותר מניעות השטן. וענין זה גם בכל הדברים שבעולם לבלי להכריח עצמו ביותר. כי כל מה שמכריחין עצמו ביותר לאיזה דבר מתגבר עליו ביותר ההיפך דייקא. ואפילו בעבודת ה' צריכין לפעמים זאת לבלי להכריח עצמו יותר מדאי אעפ"י שבאמת צריכין להיות זריז גדול מאד לקדם עצמו כראוי ולזכות לעבודת ה' בשלימות במהירות גדול וחמור להניח מיוש לחבירו כלל. כי אין העולם עומד כלל אפילו כהרף עין. וע"כ כל מה שיכולין להתגבר לעשות איזה דבר בעבודת ה' צריכין לעשותו מיד דייקא בלי איחור ועיכוב כלל אפילו רגע אחת כי מי יודע כמה מניעות ועיכובים והרהורים יהיה לו בשעה האחרת כי אין להאדם בעולמו כ"א אותה השעה ואותה הרגע בלבד. אעפ"כ לפעמים כשרואין שמתגברין ומכריחין עצמן לאיזה דבר ואינו עולה בידו. צריכין לפעמים להמתין ולבלי ליפול בדעתו מזה ולבלי לבלבל דעתו כלל כמה שאינו זוכה לאותו הדבר. ויתתין קצת עד שיבא עתו. ות"ח לבאר דבר זה בכתב כלל. ורבינו ז"ל היה בדבר זה מידום נפלא מאד כי היה זריז בתכלית הזריזות שלא היה דומהו בעולם. וכל דבר שהיה צריך לעשות אפילו בעניני עבודות גשמיות שהם צרכי האדם. היה עושהו בזריזות נפלא מיד דייקא מכמ"כ בעבודת ה'. ואעפ"כ היה מתון גדול. כשראה שאינו עולה בידו היה מתון מתון. רק שצריכין להתגעגע ולכמוך להשי"ת תמיד גם בעת שאין עולה בידו עבודת ה' כראוי. ולבלי לייאש עצמו כלל מכמה דברים. ותיכף כשהשי"ת עוזר והוא יכול למצוא חיזה דבר שבקדושה יעשהו מיד בזריזות גדול וח"ו לבאר דבר זה בכתב. והמשכיל החפץ בחמת יבין מזה קצת עצות לעבודת ה':

(י) **אמר** שמה שהמלמדים דוחקים את התינוק ביותר עי"ז אינו יודע התינוק כלל רק צריכין להיות חומן גדול בזה ללמוד את התינוק בהדרגה בלי חיזוק הרבה ובלי דוחק יותר ועי"ז יתפוס יותר בנקל כי אמר שהמלמד מוכר עם התינוק ואומר לו זכור זכור בל"ח נידענק זע גידענק זע ואם היה מוכר עמו מעט בנקל בודאי הי' תופס הדבר היטב והיה זוכרו אך אח"כ מוכר עמו כ"כ ואומר לו כ"פ זכור זכור עד שאח"כ כשמוחלין התינוק הפירוש של אותו המקרא יוכל להיות שיוב התינוק שפירושו גידענק זע. כי התינוק סובר שאלו התיבות הם הלע"ז של המקרא כי בזה שדוחקין את התינוק הרבה בזה מבלבלין אותו לגמרי וח"ו לבאר הדבר הזה והוא ברור למשכיל ועדיך מאד למלמדים וכן לכמה עניינים כי זה הוא כלל גדול שלא לדחוק עצמו ביותר על שום דבר רק בהדרגה ובמתון וח"ו לבאר כל זה כלל. ומעשה שהיה כך היה שתינוק אחד הוליכו חביו לרבינו ז"ל ולמד אותו בכל הדרך שכאשר יתנו לו מפה לשתות שיאמר שברי מרנן ורבנן וכו' וחזר עמו הרבה הרבה מאד למען יזכור היטב ולא יתבלבל. אח"כ כשבא התינוק לרבינו ז"ל והתחיל לומר שברי לא היה יכול לומר כלל ונתבלבל מאד. עשה רבינו ז"ל ואמר לחביו אתם בוודאי למדתם עמו הרבה והכבדתם עליו מאד שיזכור לומר שברי וכו' כשדבר ובשביל זה אינו יכול עכשיו לומר כלום אם לא הייתי חוזרים עמו כ"כ בוודאי היה יכול לומר כראוי ואז אמר רבינו ז"ל עניין השיחה הנ"ל:

(יא) **מעניין** ההוספה שהיה רוצה להעלות ליחה בשעת ההוספה ולא היה יכול ולא הכריח עצמו לזה הרבה. אח"כ לאחיה שעשה קלה העלה הליחה מאליו בנקל ואמרי עמדתי לפניו. עשה ואמר אלי אפילו מזחת יכולין לרחות שא"א להכריח עצמו הרבה על שום דבר. כי הלא בתחילה לא יכולתי להעלות הליחה אבל הייתי שוקט וגם ולא הכרחתי עצמי להעלות דייקא ואח"כ עלתה מאליה ורמז לי בתשובתו הק' שכמו כן הוא בכל דבר שאין צריכין לעמוד על שום דבר שיהיה דייקא כן כמו שרוצה שעשה שרוצה דבר שבקדושה באמת רק אם יכול לעשות תיכף ומיד מה טוב לעשות דייקא תיכף כי דבר שבקדושה אסור לדחות אפילו רגע אחת רק לזרז עצמו לעשות בזריזות גדול תיכף ומיד דייקא אך אם אעפ"כ לא יכול לעשות תיכף אל יבהלהו רעיוניו ויסקנו ויגה ויצפה לישועות ד' ויתלה עיניו למרום אולי יזכה לזה וע"פ רוב יעזרהו השי"ת אח"כ לגמור

לגמור בנקל מה שרוצה וים בענין זה שיחות קדושות הרבה
לך ח"ח לבחר זאת בכתב היטב :

(ה) **בשבתבתי** לפניו ס' הח"ב הרחמן ומפיו יקרא
חלי מתוך כתביו וחני כותב על
הספר בדיו וממשך הדבר זמן רב כי בתחילה כתבתי לפניו
קלת בערך חני בונין וחח"כ לח מזדמן פנחי לכתוב לפניו
וממשך בערך ג' חו ד' חדשים וחז כתבתי לפניו עוד מעט
חח"כ נתבטל הדבר לערך ב' שנים . ופעם אחד קודם
מנוכה נתעכבתי בברסלב בערך ג' שבועות חגלו וחז כתבתי
לפניו כל הח"ב וחז כתבתי לפניו בכל יום ויום כמה שעות
רוסים עד שנגמר בשלימות ת"ל והיה כבד הדבר עליו מאד
אך מהשבת ישראל מסר נפשו על כל דבר שים בו זכות ועובה
להכלל . ופ"ח כתבתי לפניו כמעט כל היום כולו וחח"כ נשתי
ערב עגה וחמר בח לחשבון עמי על אותו היום מה עשיתו
בו וחמר הלח התפללנו ונם למדנו מעט וחח"כ כתבנו ונם
זה היח לימוד היינו מה שכותבין דברי תורה נחשב נ"כ
ללימוד : וחמר חו כל מה שחני צריך לעשות חני חפץ מאד
לעשותו וגומרו תיכף ומיד דייקה ולח להשהותו לזמן חחר .
וחמר חס היה חפשר לגמור כתיבת ס' הח"ב ביום חחד
הייתי חפץ מאד בזה . ובענין זה יש כמה שיחות הצריכים
מאד לית היה זריז בכל דבר ודבר הצריך ומוכרח שהיה
מזדרז מאד לעשותו מיד תיכף בלי עיכוב לפילו דברי חול
כדי שלח יצטרך לבלבל בזה חח"כ כי חס לח היה עושה חותו
מיד לח היה יודע חס יעשהו עוד לעולם כי חח"כ לח ה'
רוצה עוד לבלבל דעתו עוד כלל בזה . כי מוחו היה דבוק
תמיד במה שהיה צריך לעבודת ה' . ע"כ היה חפץ בכל
דבר המוכרח לעשותו לפילו בדברי חול לעשותו תיכף ומיד
בלי עיכוב כלל . ולפילו חס צריך ללמוד חו לעסוק בעבודת
ה' והגיע חליו עסק שהיה מוכרח לעשותו . חעפ"י שזה
העסק לח היה דבר שבקדושה ממש . חעפ"כ מחמר שמוכרח
לעשות חותו הדבר היה רגיל ע"פ רוב לפעור עלמו מקודם
לעשות בזריזות מיד מה שצריך ומוכרח לעשות כדי שתהי'
דעתו פנויה חח"כ . חך חס לח היה חפשר לעשותו מיד לח
היה מבלבל דעתו כלל בזה . רק חס היה חפשר לעשותו
חח"כ למחרתו חו לזמן חחר היה עושהו וחס לחו לחו . ולח
היה ערוד ומבולבל כלל לעולם בשום דבר שבעולם וח"ח
לבחר עניים כחלו בכתב כלל :

(ו) **בשהכנים** חותי בהתמדת הלימוד ועזה עלי
וקבע לי שיעורים גדולים בכל יום .
והזהיר חותי שבכל יום חרלה לדבר עם בני חדם חיזה
שיחות וסיפורים כדי לפקח דעתי . וחעפ"י שלח היה היום
מספיק לי לגמור השיעורים שעזה עלי . חעפ"כ חמר שזה
מוכרח לפקח דעתי בכל יום ע"י שיחה עם בני חדם חיזה
שעה ביום : וכבר מבואר במ"ח שהשיחה עם בני חדם היה
כמו שיעה שהיח נייחה למוחין . גם חח"כ חמר לי שגם בתוך
הלימוד בעלמו צריכין לפעמים לעמוד לפום ולנוח לפקח
דעתו להניח דעתו לחירות חיזה שעה קלה ובלבד שלח תלח
מחשבתו לחוץ לגמרי ח"ו לחשוב מחשבות רעות חו הרהורים
רעים ח"ו . וחז היה רלונו הק' שחנמור כל הד' ס"ם הגדולים
בשנה חחת . וקבע לי שיעור ללמוד ה' דפין בכל יום . וכן
קיימתי כמו חני שנה ונמרתי כל הח"ח עם המ"ח וט"ז והיו"ד
עד סמוך לסופו . חח"כ התבדרו עלי מחד המניעות והבלבולים
ולח יכולתי ללמוד בכל יום שיעור הנ"ל . וחז נזה עלי ללמוד
קבלה וכו' וחז נמשך נמר הלימוד של הד' ס"ע עוד חיזה
שנים והיה לי לער מזה . פ"ח דברתי עמו מזה וחמר לי
דברי ניחומים לייסב דעתי . ענה וחמר הלח זה הדבר הוח
רק חלגיזו שחנו רולים לנמור הכל בזריזות . חבל חלל העולם
יכולים לעבוד ג' חו ד' שנים להבל ולריק ומחומה לח יהנו
בעולם . וכוונתו הק' היה ענין הנ"ל שח"ח לדחוק חת השעה
בשום דבר חעפ"י שרלונו מחד לגמור מיד חעפ"כ חס רחיתן
שח"ח והבלבולים מתגברין ביותר חלילה להתבלבל מזה. רק
יעשה בחתיות מה שיוכל ויעפה ויחכה ליסועת ה' עד
שיגמור . וחס חמנם כתבתי על זה לעיל כבר כ"פ שח"ח
לבחר דברים חלו בכתב חעפ"כ רחמתי מזה מעט . כי החפץ
בחמת יבין מזה עצות והתחזקות לעבודת הש"ת להיות זריז
מחד בכל דבר הנוגע לעבודת הש"ת . וחעפ"כ לח יהיה
דוחק חת השעה. מכם"כ שלח יתבלבל לגמרי ח"ו מחמת זה
ויחריך חפו להמתין ולהמתין עד יפקיע וירח ה'
משמים ות"ל בחסדו הגדול הושילו לי הרבה דברים כחילו

ועדיין חני עומד ומצפה לישועת ה' ה' ינמור בעדי :

מעלת התבודדות

(ז) **בשהודיע** לי רביט ז"ל ענין ההתבודדות והשיחה ביט לבין קוטו
דברתי עמו הלח הלדם הוח בעל בחירה . ולח הביא
לי בפירוש רק כלחחר יד כחומר חעפ"י כלומר חעפ"י שחי חפשר
לבחר לך הענין בשלימות חעפ"כ לריכין לנהוג כך . וחנכי לח
יכולתי למחול יותר כי ידעתי כי קשיח זו יכולין להקשות גם על כל
התפלות שבדרנו רז"ל מכבר על ענין תשובה והתקרבות להש"ת
כגון ברכת השיבנו וביוצה (ועיין בזה בליקוטי הלכות ה' פקדון הלכה ג) :

(ח) **שבחב** החברים חמר שעוב שיחמר הלדם בשעת ההתבודדות
כשחתבודד ביט לבין קוטו יחמר היום לפי מתחיל
לדבק בך ויעשה בכל פעם התחלה . כי כל ההמשכות שולכין לחר
ההתחלות , וחפילו המתקריס חומרים שההתחלה היח כמו חני דבר
של כל המעשה . ונמלח ממנו נפשך יעשה בכל פעם התחלה ויחמר
כנ"ל כי ממ"ש לם היה מקודם טוב עכשיו יהיה טוב יותר וגם ח"ו
מקודם לח היה טוב בודלי לריך ומוכרח לעשות התחלה חדשה :

(ט) **פ"א** היה מדבר עמנו והיה מרבה לדבר חז מענין מעלת
ההתבודדות והיה מפליג מחד בשבח מעלת גדולת
ההשגה זו . וחמר שח"ח לעזות לחנשים שיהנו השגה זו כ"ח שעה
לחת ביום כי ח"ח להכביד עליהם יותר חבל בחמת היו לריכים שיהיה
להם כל היום התבודדות ודיבר חז מחד בענין זה וכמה שיחות נחום
ויפות נשמע חז מפיו הק' מענין מעלת ההתבודדות השולה על הכל
וחמר הלח יכולים לנחום על קני שריפה שקורין ביקם שלח תהי' מורס
מע קלן פחר שפרעכין חביקם זיא זחל ניט שיסן . כי הדיבור ים ע
כח נדול והבן היטב והיה מחריך בשיחה זו כל היום חפרי שיחה זאת :

(י) **בר"ה** החתרון בחומין היה חלגו נכדו הרכס כמ' יחרחל
בן חחמו הנגיד מו"ה יחלק חייזיק מקרימינטשחק ונכדו היה עדייך
נער קטן בן ג' חו ד' שנים ורביט ז"ל היה כבד עניו החולחת שלו
כי היה סמוך להסתלקותו עמה וחמר לנכדו הנ"ל ישרחל התפלל עלי

להבי"ת שתשיב לבריותי הטיב תן לי הזיניריל שלך ואתפלל עליך שגם רז"ל הרמיזתם שכבר הוא ניטר יוד כי מוטב שיתן לו חפץ בשביל שיתפלל ותן לו ולקח הכעב הזיניריל והלך לו ואתר כזה ל"ע נגלה גלוי לחז דער זיידע זיין נעזונד והתחילו לשחוק השומדים שם. עכ"ל רבינו ז"ל ואמר כך צריכין לבקש מהבי"ת. וכי לית מתפללין להבי"ת בעין אחר: כלומר שכך עיקר התפילה להבי"ת בפעיטות גמור בתיטק לפני חביו כאשר ידבר איש אל רעהו: (ד) אמר אפי' כשאין יכולין לדבר בהתבודדות רק תיכת רבי"ע. ג"כ טוב מאד. אמר שיכולין להכיר באחר אם יש לו התבודדות: (ה) לאחד שהוא רז"ל שיסי' לו התבודדות פ"ת ביום ופ"ת בלילה פ"ת שהל רבינו ז"ל לאיש אחד מאכזרי אם הוא רציל להיות נוהג ומתנהג אקורין קרעבלין בשעת התבודדות והטיב לו אין ואהל אותו עוד אם הוא נוהג ומתנהג משומק הלב. עכ"ה ואמר לו רבינו ז"ל כשאני שואה גייהה ואכתה אזי אם אני אוחז ידי על השולחן אז בשעת התפחה. אזי פ"ת לי אח"כ להריס ולטול את ידי מעל השולחן ולריך לאי להמתין איזה שעה עד שאוזר בייכחי פ"ת אחז רבינו ז"ל את הר"ר שמואל לייזיק בכנד לבו ואמר לו בשביל מעט דם כזה היית שבאהל הלב תאבד את העוה"ז והעוה"ב ובל"ת לייבער אביסולע בעט זאלסטו אן ווערין דיין ווענט אין ייעני ווענט קרעכצן זיין אום הוא רגיל להתחנח הרבה עד שתפטור אותו ותכניע הרע שבו ותזכה לבחי' ולבי חלל בקרבי. פ"ת דיבר רבינו ז"ל עם ר' יעקב יוסף מעגין עבודת ה' כדרכו תמיד וסיפר לו מאל למלך שאלה את בנו למרחקים ללמוד חכמות. אח"כ בא הבן לבית המלך מלומד בכל החכמות כולהו: פ"ת הוא המלך על הבן ליקח חיזה חבן גדול מאד כמו חבן הראשיי ולישבר ולישפך אותו על עליות ביתו. ומסתמא לא היו יכולי הבן הנ"ל לישבר ולרוס את החבן כי היה חבן גדול וכבד מאד ונעטער הבן מאד על את"ת לו למלאות רצון חביו המלך עד שגילה לו המלך דעתו אח"כ ואמר לו היעלה על דעתך שאני אוהב עליך דבר כבד כזה לקחת את החבן כמו שהוא ולישבר ולרוס אותו בתוכל לעשות דבר זה ע"י חכמתך הגדולה אך אין כוונתי זאת כלל רק כוונתי היה שתיקח פטיש חזק ותכה ותפוצץ את החבן לחתיכות קטנות. וכזה תוכל להעלות אותו על עלייה. כמו כן הבי"ת אוהב עליו שתעשה לבבו לה כפיש אל אל בשמיים ולבביו הוא לב החבן והיא חבן גדול וכבד מאד וא"א להריס אותו להבי"ת בשום אופן רק ע"י שיקח פטיש ושבר ופוצץ את לב החבן ואז יוכל להריס אותו והפטיש היא התיבור ע"ב המשל והבן פ"ת דיבר רבינו ז"ל שאריכין לעשות הרבה בחמירת תהלים ותחינות ובקשות והתבודדות וכו' ושאל אותו הר"ר יודל ז"ל אין עוקחין לב (ר"ל אין זוכין שיהי' התיבורים שהתעוררות הלב הטיב ל רבינו ז"ל תאמרו לי אאל איזה לריך קבלתם התעוררות הלב קעיקר הוא החמירה בפה ר"ל להרבות בתיבורים של תחינות ובקשות בפה והתעוררות הלב בא ממילא:

לאחד מגדולי מקורבי ז"ל הוה לו בימי נעוריו של המקורב הנ"ל. שבשעת התבודדות ידבר הרבה בפרטיות עם כל אחבי גופו ויסביר להם שכל תאוות הגוף הבל: כי הא הוה כל אחד נמות והגוף לקברות יובל וכל האברים יבלו ויתרקבו וכו' ושוב דיבורים כיולא בזאת ותתגבר כך איזה זמן. ואח"כ סיפר עם רבינו ז"ל והתאהל לפניו בכאם שהגוף ליהי בומע ומרגיש כלאות כל דבריו ועצותיו שמו. את רז"ל התחזק בעניין זה ואל תרפה ידך מזה ותראה אח"כ מה שיהיה מהדיבורים הללו ושמע לעצתו וקיים דבריו עד שזכה אח"כ שכל אבר ואבר שדיבר עמו בפרטיות ממשך אחר דבריו כ"כ עד שילא ממנו החיות ממש ונשאר בלא פח והרגשה כלל. וזה רואה בחוש באברים החילונים בגון מלבושות ידיו ורגליו וכיולא בזה עד שאברים הפנימיים שהחיות תלוי בהם כגון הלב וכיולי היה לריך לשמוע דברין מאד בכדי שלא תצא ממנו החיות ממש ר"ל ושמעתי שם"פ דבר האיש הנ"ל עם המקורבים אלין מעגין איך שעוה"ז אינו בלום ומה הוא התכלית מכל עסקי הגוף וכו' כנ"ל ובתוך דבריו נתעלף והתחיל לגווע (ובל"ת שנתאחר חלבות) וביגיעות גדולות עד שבא ונתעורר בו חיותו ואמר אז שזכה ע"י קדושת רבינו ז"ל למדריגה כזו שאר בכל עת שתזכיר שמו היטב מירלת העוה והתכלית של כל עסקי העוה"ז אז מרגישין כל אבריו אפילו אלבע הקטן שברגליו ממש כמו שמוכנין כבר נקבר ומרקבין וכו' עד שלריך להתחזקות גדול להחזיק חיותו בקרבו שלא יפקו ממנו ר"ל:

ושמעתי בשם רז"ל שאמר גם לכמה אנשים אחרים מחמת שהגוף שלכם עב מאד ועז וחזק וכו' ע"כ דאדפע איר ליים אסך אן דוען עם דבורים קדושים מעגין התכלית וכו"ל: ומובן כי לריכין לדב' עם עצמו ג"כ דיבורים הרבה מעגין התחזקות לחזק את נפשו בכדי שלא ירפו ידיו לעמדי ח"ו וכמובא בהספרים והתריזים שלריכין ז"ל ובמקומות הרבה מדבריו ז"ל וכמו שאנו אומרין בכל יום בבוקר מה אנו מה חיינו וכו' לבד הנשמה וכו' אבל הגוף אנחנו עמך וכו' אבריו וכו' וכמובא בדבריו ז"ל בליקוט"כ סי' קכה עיי"ש:

שיחות בזוהר"ק

(ו) פ"א דיבר עמי ויה רצוני קלת לעשות אותי אב"ד בחיזה קהלה ואמלתי אותו כי יש לי מרה אחורה ואסצות רבות בעניין הוראות היסור והיתר ואני מתירלת ומתפחד מעניין ההוראה מאד הטיב לי מה לאשוב ולהאוב מאחר שים לך על מי לסמוך אוב אין אתה מתירלת כגד פירוש מאחר שים דעה שמכטיב ואתה סומך על אותה דיעה אין להתירלת עוד כגד (פ"ה זה פשוט שגל דעה שהיא מוסכמת להלכה בוודאי אין לסמוך - רק ר"ל שלא לאשוב הסצות יתירות בעניין זה):

(ז) כ"ב אנשים שבאו לפניו חולים גדולים והוא רפא שמוכרחין למות והיה מדבר על לבם מה לבם לדאוג מן המיתה הנה אם הוא עולם נפה ביותר מכאן:

(ח) פ"א עמדנו לפניו ביום ר' אחר שבת אחנו אתקפ"ח והוליכו את. לפני חטוטת ביתו והיו הולכין. אחריו ובוכין ומספידין עליו כדרך העולם עמה ואמר דער מת קצר נאחין המת מסתמא שוחק בלבו על שבוכין אחריו כי בוכין על שנפטר מן העולם כאילו אומרים לו הלא טוב לם היית מאריך שוד ימים בזה העולם ובאמת שוד צרות רבות בזה העולם והיה לך שוד מרירות העולי אמער וואנסטו נאך פאר שווערע גווארטן חוף דער וועלט. שאלתי אותו הלא גם אם לא יהי טוב מיסורים כי לא היה לריכגדול כל כך שלא יסבול שום נזק ניכם וחיטוט הקבר ואם כן גם אם יש לו יסורים. הטיב עכ"פ עמה יהיה הקץ והגמר מיסורים ועצרי. כי יסבול מה שיסבול ואח"כ יזכה לנחת בשפעל בזה העולם אזה שכר טוב"כ; על מעטין הטובים: חזרתי ואמרתי אותו הלא יש גבולים ואולי יעורך לו להתגבל טוד פ"ת בזה העולם וא"כ מה פעל במה שנפטר עכשיו מהרי טוב"ל הטיב אם יהיה יוכל להתעקש ולעשות אם שהיו רולה בשום אופן להתגבל ולילך עוד בפעם בזה העולם. שאלתי אותו וכי יועיל זה מה שלא יהיה להתגבל. הטיב בוודאי יועיל אם יתעקש ויעשה עמו עמי מה שתרלו כאן ואמו שמי הגמר והסוף כאן כרלוכם רק בזה העולם אל מחזור שוד להתגבל ח"ו ואמר בזה"ל עקב מיט מיר לא בוודאי יכול לפעול זאת ובפתי ואמרתי בדברי עמו ז"ל כ"פ אם יועיל זאת ואמר אבוודאי יועיל אם יהיה חזק בדעתו לעשות כך: ולקחתי זאת בדעתי. הטיב וקברתי אותו במוחי לזכור זאת הטיב הטוב לעולי לזכה לזכור זאת בשלמת דאתי לעשות כך לפני הב"ד שלמעלה למען אוכל להגיל מגעלגל כי אין שיהיה עמי ח"ו כי אינו יודע בחיזה דרך מוליכין אותי לפעמ"כ שע"פ טוב יותר מלהתגבל ח"ו ולהיות ח"ו בסכנה גדולה של הגלי העוה"ז ח"ו. הבי"ת יזכיני מעתה לשוב בתשובה שלימה לפניו כרלוו העוב (פ"ה עיין בזוה"ק פרשה מספטים דף קנ ע"ב): בחותו השת הנ"ל שעמדנו לפניו ביום הנ"ל אז הוה עני אחזור ואומר התורה שאמר בחורף העבר בשבת פ' יתרו. לפני חבירינו הוותיק מוה' יחזק סג"ל חתן הס"מ מעזריטשלין הייטו התורה המתחלת יש מדיקים גמוזים בלק"ת פ' ל"ב. ואיה עני לאחוז ואומר התורה הזאת לפני הנ"ל בשוריטו שומדים לפניו. והוכרחתי לעשות כן ואמרתי כל התורה הזאת לאוי"ה יחזק הנ"ל ושאר אנשים שעמדו שם. והנל היה בפניו. אח"כ עמה ואמר סלכלה ותרוממך

הנמצא כזה עוד מגל הש"ת מים חסר יסלסל ויחפש כל כך בהתורה כמוני. ועוד התריץ בדבריו נעימים ונחים והפליג מאד בשבח מעלת תורתו הקדושה:

(ד) משל על ענין שהזהיר להתפלל על גרת חבירו שמעתי בשם ר"י שמעון מפיו הקדוש משל ממלך שהרחיק את בנו

(אמר המעתיק שמעתי מפי ר' יצחק דוב מעזיבהוויליץ שמע מפי ר"י משל על ענין הנ"ל וכפי הנראה שזה המשל כיוון המחבר ז"ל ע"כ רהיתי להניחו כאן וכך שמעתי) רבינו ז"ל אמר לר' יודל שמגולה לגדולת שיתפלל על גרת חבירו ומשל אותו ר"י מדרבת לכתורה מזה יבוכח לי גדלות שהוי מתפלל בעד חבירי מכמה לחי חשוב יותר מחברי. השיב לו רבינו ז"ל בדרך משל למלך שכעס על בנו והרחיק אותו ממנו. אח"כ הלך הבן ופייס את אביו וחזר וקירבו. אחר היזה זמן חזר ואמר הבן לפני אביו וחזר המלך וגירשו מפניו וחזר הבן ובייסו עוד הפעם וכן היה כמה פעמים שהבן מלך כשאמר לפני המלך גירשו מפניו וכשפייסו חזר המלך וקירבו. פ"א חזר ואמר הבן מלך לפני אביו וכעס המלך עליו מאד ונתייאש המלך מה יהי' התכלית שהי אחרשו ואח"כ כשילך הכעס ממני אז יבא ויפייס אותי עוד היזי רוצה בכך רק היי רוצה בהתחלה כזו שלא יוכל עוד לבא לפני לפייס אותי מה עשה המלך העמיד שר אחד מהשרים שלו ביניו ובין הבן מלך ואמר להשר כשיבא הבן מלך לילך אלי לרצות ולפייס אותי אז לא תניח אותו ליכך אלי וכן היה שבא הבן מלך כ"פ ורצה ליכך לפייס את אביו ולא הניחו השר כי כן צוה עליו המלך וכן היה כ"פ אח"כ רצה השר הנ"ל גודל הכיסופים שיהי להבן מלך אל אביו ושיהי לו יסורים גדולים מאד בגי שיעור מזה שהוא יכול לבא לפני אביו אחי לפייסו ונתייאש השר מאחר שהוא מתגעגע כ"כ אל אביו מסתמא יהי להמלך ג"כ יסורים גדולים שהן הבן יכול לבא לפניו כי כפי גודל כח החשק של האוהב כן הוא מעורר חשק גדולים בהאהוב. והיה לו רחמנות גדול עליהם וגם היה לו יסורים גדולים מזה כי ראה בדעתו כי הלא אחי הוא הגורם לזה כי אחי הוא המסך. המבדיל ביניהם ואני גורם יסורים להמלך ולהבן מלך. ונתייאש השר בדעתו מסתמא בוודאי יש לזה תחבולה שיוכל להתפייס הבן מלך עם המלך כי בוודאי לא יעשה המלך דבר כזה שיהי' לבניו יסורים תמיד שלא יוכל לבא לפניו תמיד ונם להמלך בעצמו יש ג"כ יסורים. ע"כ נתייאש השר בוודאי זה הדבר היו תלוי תלוי אלא בי שאני בעצמי אלך אל המלך לבקש בעד הבן מלך שימחול לו עוד ויקרב אותו לפניו. וכך עשה השר והלך להמלך וסיפר להמלך גודל תשוקתו שיש להבן מלך וביקש מהמלך שימחול לו. ותיכף נתרצה המלך ולקח הבן מלך והחזירו למקומו הראשון. והנמשל מובן ממילא כשיש לו לחבירו ח"ו לזה יסורים הן בגשמיות הן ברוחניות לריך כ"א לומר אזלת בוודאי על ידי עוונותי ואני הוא המסך המבדיל בין המלך מלכי המלכים הקב"ה ובין העולם כי הקב"ה רוצה תמיד להשפיע כל טוב לבניו אך אני הייתי עוונותי הם המסך המבדיל זה והעיקר העצה לזה שאני בעצמי אבקש להמלך בעד חבירי ובוודאי לא יהיה לו גדלות כי עיקר הגדלות מה שאחד מתבטל על חבירו היא שיש לו מעלה יתירה מה שאין בחבירו לכל כשיחשוב מה שאין בחבירו המעלה זו הן בגשמיות הן ברוחניות היא רק מחמת שאני המסך המבדיל ביני ובין הקב"ה שרוצה להשפיע תמיד כל טובו בוודאי לא יהיה לו גדלות מדרבת עי"ז יבוכח בעומק בקמת: עוד שמעתי מהמלים הנ"ל שמעתי בשם רבינו הקדוש שסיפר משל לענין מה שלריכין לדבר עם אנשים בירושת שמים וזהו פעם אחד היה גביר גדול שהיה לו כמה אלפים ורבבות עשה העשיר הנ"ל פקודה ואמר כל מי שלריך לעות משות יבא אלו והוא יתנו לו אחר שיבא לפניו ויגיד מה שלריך לו ואנשים הרבה באו אלו ואלו אנשים פשוטים ואנשים חכמים הנ"ל היה אלו פיקח על כל הנ"ל פ"א לקח הפקח בידו והתחיל לעיין בו ורואה שהוליה הרבה משות מאד על עסק התעות ואין לים שם על לב שיבא להחזיר ולפרוש לו מה שלוה ממנו מסתמא תרם לו על זה והיה לו לע"ע בתוך הטוויס הנ"ל היה לים אחד שלוה ג"כ אלא הגד ר' וחבד והפסיד המעות בחיזה מו"מ עד שלא היה לו ממה לפרוע חובו והיה לו יסורים גדולים מזה היינו שהאנשים

הנ"ל היה לו יסורים גדולים מזה שאין לו לפרוע חובו והתייאש האיש הנ"ל בדעתו שעכ"פ לריך להתרחק מפניהם עם הגביי ולספר לו כל לבו בחשך שהוא לחום בדבר וכו' ובא אלו הגביר והתחיל לספר לפניו לבו בחשך שאיבל אלו מעות בהלוואה והגיע זמן פרעון ואין לו ממה לשלם כי הפסיד המעות ואינו יודע כלל לשים עלות בנפשו מה לעשות בזה ושהגביר ואמר לו מה לריכת לי המעות המעיב אלי כי מה נחשב אלי סך קטן כזה שאתה חייב לי כשתסלק לו ליפיק נגד סך הכולל מהסלוחות שאני עושה לאלפים ורבבות ע"כ רצוני שתלך אלו כל הלווים שלי ותתבע לותם ותזכור לותם שהם חייבים לי כל כך מעות ולמה אין מסלקים לי ולפילו אם לא יפרעו ויסלקו לת הכל רק כל אחד יתן ויסלק מעט מהובו ג"כ יעשה אלפים פעמים כמו סך כל החוב והלוואתי אלך והמשל מובן ממילא והבן: (ר"ת שמעתי אח"כ שים לומרי' שזה המשל הוא מדברי הרב יאלח ז"ל חתן המגיד מעזיבהוויליץ) עוד שמעתי מהאיש הנ"ל שפ"א דיבר ר' גרשון מעזיבהוויליץ עם רבינו ז"ל וקיבל לפניו מאד על אחר לר לו בעבודת ה' ענה רבינו ז"ל ואמר אתה עשה טוב ועסוק בעבודתו בשמת וכשתעסוק ותתמיד בעבודתו יתי אזי הטוב יאלר והרע ממילא יתבטל ויסול דיא טוב אין יודאקייט גיטם ווען גליבין אין אלעבטן וווען ממילא מרחם פאלין):

(ה) שבעתי בשמו מהרב דפה ברסלב שפעם אחד היה בדרך והתפלל שחרית ונפל על פניו על ימינו כנהוג שבשני ובא אליו רב סעדיה גאון ואמר לו שגם בשחרית לריכין ליפול על שמאל:

(ו) אמר לאחד על מה שסיפר לפניו שהיה מורגל בעבירות גדולות עד שכשעבר לא היה ביד עלמו למנוע עלמו מלעשותם השיב לו שים בחינת התקשרות לקבר ולחבר עלמו בהתקשרות חזק ועי"ז יכולין להתגבר ולהיוולד ולא ביאר הענין ואפש"כ לפשר להבין הענין קלת ואיל עשה בפלאה (ועיין בליקוטי הלכות ה' רחל חדש הלכה ו):

(ז) תקמ"א אחר שבועות בסמוך סיפ' זאת מעשה אחד מהמ"ם היה הולך כמה שנים עם מחשבה על עוה"ב והיה רולה לדבר עמו מזה ולא אסתייעא מלתא ומי ידע מזה כי מי הוא הגיע שידע מחשבתו והוא היה הולך. עם מחשבה זו כמה שנים: בשבועות הזה והוא היה בכלן על שבועות ואזי בשבועות חלם לו שבאו כ' אנשים והיה נראה שאחד הוא עיקר והשני ליו עיקר רק מחמת האחד העיק' בא הוא ג"כ. ואמלילי להם מה הם עושין כאן השיב לי לותו העיק' הנ"ל שאותו הים מהמ"ם הבריח לותו שישבע בם"ת בזרוע ע"ז ושבע לו שיבא לבלן וסיפר לי לותו הים הנ"ל שבא עכשיו את המחשב' שהוא עמה הים מהמ"ם הנ"ל אח"כ כשבא אלי הים מחשבי שלומיו הנ"ל לקבל רשות קודם נסיעתו כשהוא ממרתי לו את המחשבה שלו שהוא עמה הנ"ל ולכתה נפשו מאד ונתמלא שחוק על שכיוונתי מחשבתו:

(ח) מצאתי בת"י החבריס לאמר שעוב יותר לספר עם חבירו מעניני עבודת הבורא כי כמו שיין מגביה את הלב כ"ם תע שכר לאוכל ויין ומרי נפש כך הדבריס שמספר עם חבירו מגביה לבו של אדם כ"ם דאגה בלב ים ישחה ודר"ל ישיחה לאחריס. וכמו כשאותה מעט יין מגביה לבו וכשאותה יין הרבה נעשה שיכו' ומונח על מקבו. כך הדבריס שמספריס אם יש בהם ע"פ קלת אמת. אעפ"י שים בו בעיות וגדלות אעפ"כ הוא מגביה את לבו: אבל כשאין בהדבריס שום אמת אלא שיעות וגדלות וכשאולך מאתו עושה כל העבירות והתאוות. הדבריס האלה הים מגביה את הלב כמו היין כשאותה הרבה בע"ל:

(ט) אמר הש"ת עוב תמיד נאלו היו תמיד ניע:

(י) אמר כמו שאתה רואים אותי לעני יומ' שבועלי אחם מחזיקי אותי לגדיק גמור אעפ"כ אם הייתי עובר ח"ו עבירה גדולה בינ' אעפ"כ לא היתה העבירה מאלכת אותי כלל רק הייתי אחר העבירה הים בשר כמו קודם רק אח"כ הייתי עושה תשובה [האט ווי איר זאגט מיר אלי אזא ח"ו עובר זיין דאי גרעסטי עבירה וואלט דאס מיך גאר ניט מרחק גווארפין אלי וואלט מיך דעס גוטען אזא חיון ערליכיר יוד וויל פריר דער גאלי וואלט מיך תשובה גיטאן]:

חמר